

Jantayetakeri Otyaantajanoriite

Ishinetakaantaitziri Tasorentsinkantsi

¹ Teófilo, pairani ovakera netanta-nakarori notyaantzimiro nosankinare, ari noñaaventakemiro maaroni jantayetakeri Jesús, noñaaventakemiro eejatzi okaratzi jetanakari jiyotaantziri, ² irojatzi omonkaratantapaakari jovajenokaa inkiteki. Tekera irovajenokaiyaata, jiyoshiitakeri Irotyaantajanorite, ikan-takaakarira Tasorentsinkantsi, jiyotakaakeri ompaitya irantayeteri. ³ Ikanta ikamavetakara, jiñeetavairi koñaaroini, ari jiyotaiyini iriyotaane añagai. Okaratzi 40 kitaite joñaakapanaatari iriyotaane, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariventantzi Pava. ⁴ Eenirora itsipayetari Irotyaantajanorite, ikantzitakari irojatzitara isaikayetavake Jerusalén-ki, ikantakeri: “Arira poyaaventavakyaaro omonkaratya okaratzi ishinetaakemiri Ashitanari, tsika otzimi noñaaventzitamiri. ⁵ Tema omapero Juan joviinkaantantakaro jiñaa, iro kantacha eero osamanitzimaita piñaayetantyaariri Tasorentsinkantsi irinampishiretantyaami kempivaitakami iroviinkaayeetantyaamirimi.”

Jovajenokantaari Jesús

⁶ Ikanta irikaite tsipatakariri Jesús, josampi-takeri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Irootaintsima pintsiparyaakoventairi nosheninkapayeeni

Israel-mirinkaite?” ⁷ Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Te onkovajaantya piyotero eerokaite tsikapaite, apaniro jiyotzi Ashitanari tsikapaiterika, iriitajaantake otzimimotzi ishintsinka irantantyaarori. ⁸ Iro kantacha aririka impokake Tasorentsinkantsi irinampishireyetantyaami eerokaite, iriitake aavyaashiretakaimine, impoña piyaayetanake piñaaventaina naaka, Jerusalén-ki, maaroni janta Judea-ki ipoña Samaria-ki, irojatzi intaina tsika overaapaa kipatsi.” ⁹ Ithonkara iñaavaitakero iroka, jamenaminthaitziri iriyotaane, jovajenokayeetairi Jesús, irojatzi ipeyantapaakari menkoriki, tera iriñeetanairi. ¹⁰ Jamenaminthaitzi tsika ikanta Jesús jovajenoka inkitekinta, apite shirampari katziyimotapaakari okitamaraanikitake iithaare, ¹¹ ikantapaakeri: “Galilea-satzi, ¿Opaitama pipampoyiiri inkiteki? Piñaakeri tsika ikanta Jesús jovajenokaa jiyaatai, arira inkantajaantaiya eejatzi apaata aririka impiye.”

Jiyoyeetake pashine impoyaatyaaarine Judas

¹² Ikanta ipiyeeyaani iyotaari janta Jerusalén-ki ipoñagaaro otzishiki ipaiyeetziri Olivos, te intainatajaante, oshinetaantsitzi iraniitayeete kitaiteriki jimakoryaantaitari. ¹³ Ikanta jareetaiyaani nampitsiki, ataitaiyapaini jenokinta pankotsi tsika jimaapiintaiyini. Jirika ikarataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón ipaiyeetziri “Kisakotaneri,” ipoñaapaaka Judas irirentzi Jacobo. ¹⁴ Maaroni irikaite ari ikantaitapiintatya japatotaiyani jiñaañaataiyini

itsipayetakari irirentzi Jesús, itsipataro María irinirora, ipoña pashinepayeeni tsinaneete.

¹⁵ Ikanta japatotaiyanira kempisantzinkariite, ikarataiyini 120 atziriite. Ari jiñaavaitanakeri

Pedro, ikantanake:*

¹⁶ “Iyekiite, monkarataka okaratzi josankinataakaakeriri Tasorentsinkantsi pairani David-ni, jiñaaventakeri Judas itzimi jevatapaintsiri jaakaantziri Jesús.

¹⁷ Irika Judas iri atsipatapiintakari, ari akaravetari antavaireki.

¹⁸ Iro kantacha jaakeri kireeki ipinaveetakariri iyaariperonka, jamanantantaka aparoni kipatsi. Ari iparyaakeri janta Judas, jovatziitotanaka, ithonka itankavaitapaake, ookaporenthakeerekivaitapaaka isheeto.

¹⁹ Ikanta ikemaiyakeni Jerusalén-satzi, ipaitakero kipatsika ‘Iraantsipatha,’ ikantziro iñaaneki irikaite ‘Acéldama.’

²⁰ Tema osankinarentsiki Salmo-ki, ikantaitake:

Kaankithaantevetya onkantya ipanko,

Tekatsi nampitantaiyaarone.

Ikantaitake eejatzi:

Intzime pashine impoyaataiyaarine iran-tavaireki.

²¹ Tzimatsira jaka shirampariite itzimi tsipatapiintakairi eenirora itsipavetai

Avinkatharite Jesús, ²² itzimi akaratzitakari ovakera joviinkaataka Jesús irojatzi jova-jenokantaari inkiteki. Okovatya amenai

aparoni ankaratairi itzimi ñiitakariri eejatzi Jesús jañagaira.”

²³ Ipoña jookoitake apite: José, ipaiyeetziri Barsabás, irijatzi ipaiyeetzitari Justo,

* **1:15** Ikantayeetziri jaka kempisantzinkariite, irijatzi ipaiyeetzirira “iyekiite.”

ipoñaapaaka Matías. ²⁴ Ari jiñaañatakoventanakeri, ikantzi: “Pinkatharí, eeroka iyoshiretziriri maaroiteni, jirika apite nookotakeri, poñaakenari aparoni tsika itzimi pikoyaakeri eeroka, ²⁵ iriitake nonkaratairi notyaantajanoritzi nantavaitaimi, irimpoyaataiyaari Judas-ni opeyaashitakaakarira iyaariperonka irirori. Tema Judas, jatake irirori tsika iriyaatera.” ²⁶ Ipoña ikempitakaantakaro irikaite jiñaaretaita, jiñaatzi iriitake Matías. Iriitakera karatanairiri irikaite 11 Otyaantajanoriite.

2

Ipokantakari Tasorentsinkantsi

¹ Okanta omonkarataa joimoshirenkaitziro kitaiteri “Aavataantsi.” Japatotaiyaani maaroni iriyotaane Jesús.* ² Ari omapokashitataitakari iniroite poimpatapaintsiri oshiyavetapaakaro antaro tampyaa, okenapaake jenoki inkiteki, ookantapaakaro pankotsi tsika japatotaiyakani. ³ Iñaashitataika paampashithakeerekitapaintsiri, jookantapaakari aparopayeeni ikaratzi apatotainchari. ⁴ Maaroitenira inampishiretantapaakari Tasorentsinkantsi. Ari jetanakaro iñaavaiyetanakero pashinetatsiri ñaantsi, iriitakera Tasorentsinkantsi ñaavaitakaanakeriri.

⁵ Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayetziri Judío-payeeni poñaayetachari intaina pashineki nampitsi. Iriiyetakera

* **2:1** Kantakotachari jaka “Aavataantsi,” irojatzi ikantayeetzitari “Pentecostés.”

ñaaipinkathatasorentsitaneriite. ⁶ Ikanta ike-maitakero poimpatapaintsiri, ipokaiyapaakeni osheki atziri, te iriyotavakero opaita kantachari, tema ikemathatakero aparopayeeni ñaantsi okaratzi jiñaavaiyeetziri, irootake iñaane. ⁷ Ipampoyaavakaanaka, ikantavakaiyani: “¿Tema Galilea-satzi inatzi ikaratzi ñaavaiyetakerori pashineyetatsiri ñaantsi? ⁸ ¿Tsikama ikantakeroka akemantariri jiñaavaitziro añaanepayeeni aaka? ⁹ Tema akarayetakeri jaka Parto-satzi, Medo-satzi, Elam-satzi, Mesopotamia-satzi, Judea-satzi, Capadocia-satzi, Ponto-satzi, Asia-satzi, ¹⁰ Frigia-satzi, Panfilia-satzi, Egipto-satzi, ipoña Africa-satzi okarikitapaira Cirene. Tema akaratakeri eejatzi poñaayetachari Roma, Judío-tatsiri ipoña kaari Judío-vetacha pairani. ¹¹ Eejatzi Creta-satzi, ipoña Arabia-satzi. Ari akaratakeri maaroni irirori akemayetakeri iñaavaitantayetakaro añaanepayeeni, ikinkithatakotziri Pava itasonkaventantzi.” ¹² Ipampoyaavakaiyanakani atziripayeeni, te iriyote opaita jiñiiri. Ikantavakaiyani: “¿Opaitama iroka?” ¹³ Iro kantacha tzimatsi eejatzi atziri thainkanteneri, ikantayetzi irirori: “¡Aña ishinkitaiyatyaani irikaite!”

Etanakarori ikinkithatanakeri Pedro

¹⁴ Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakarira 11 Otyaantajanoriite, iñaavaitanake shintsiini, ikantzi: “¡Asheninká! ¡Jerusalén-satziite! Pinkempisantavakena onkantya piyotantyaari. ¹⁵ Piñaajaantakema eerokaite ishinkitatty irikapayeeni. Tera, tema ovakera

ijenokiityaapaake ooryaa.† 16 Aña omonkaratatya okaratzi josankinatakeri pairani kamantaneri, Joel-ni, ikantake:

17 Ikantzi Pava:

Tzimatsi avisatsine ovekaraantapaakyaarone kitaite.

Ari notyaantakeneri atziriite Notasorenka okempivaitakaro irisakoperotaitatyeenerimi.

Ari inkinkithatakoyetanaina itomipayeeni eejatzi irishintopayeeni.

Ari iriñaavyayetakya evankariite,

Ari imishiyetake antarikonayetaintsiri.

18 Ari nonkempitaakeri evankaripayeeni jotzikayeetari, eejatzi evankaropayeeni.

Notyaantaineri Notasorenka apaata, ari inkinkithayetai.

19 Ari iriñeetake inkiteki kaari iriñaapiintaite.

Iriñeetero kipatsikika iraantsi, paampari, antaro kachaareenka.

20 Ompoña iriñeeteri ooryaatsiri intsivakimate, Iriñeeteri eejatzi kashiri inkempityaaro iraantsi, Irootaatsira omonkarataiya kitaite impokantaiyaari Pinkathari.

Tema antaro irovaneenkaro onkantaiya.

21 Inkarate pairyaanairine Pinkathari, javentaayetaari, iriiyetakera avisakoshiretaatsine.

22 ¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! Pinkemaiyeni nonkante. Piñeeyakerini eeroka, irikaranki Jesús Nazaret-satzi, iriitakera jotyaantakemiri

† 2:15 Kantakotachari jaka “ijenokiityaapaake ooryaa,” irootake ikantaitziri pairani “ooryaa 3.” Okaratzi jametari judío-payeeni irirori, te ishinkineta ovakera onkitaityaamanake.

Pava. Itasonkaventayetakemi, joñaakayetakemiro okaratzi kaari piñaayevetaiyani pairani. ²³ Iro kantamaitacha, jamayeetapaakemiriranki irika, povamaakaantakeri eerokaite ipaikakotantakariri kaariperoshireriite, ari omonkaratakari onkarate avishimoterine, tema irootake ikinkishiretzitakari Pava. ²⁴ Ikanta joviriintairiranki Pava ikamavetakara, tera irishinetanairi inkemaantsivaitaiya. Tema te aavyaajateri kaamanetaantsi. ²⁵ Tema iri josankinatakotakeri eejatzi pairani David-ni, ikantake:

Noñaapiintziri Novinkatharite itsipatana.

Tema isaikatzira irirori nakoperoriki, tekatsira impaitya kitsirinkenane.

²⁶ Irootake nokimoshiretantari,

Kamenivaante nokanta notharomentari.

Iriitakera noyaakoperotaiyaari, naventa-gaiyaarira.

²⁷ Tema eero pookaventanaro noshire sarinkaveniki aririka nonkamavetakya.

Eero pishinetziro eejatzi novatha ompathaye, pitasorentsita nonatziira.

²⁸ Piyotaakenaro tsika nonkantya nañaashiretai.

Osheki poimoshirenkaina aririka nontsi-pataiyaami.

²⁹ Iyekiite, ayotaiyini aaka tera iri acharineete David-ni ñaaventachane jaka, aña kamataike pairani irirori, ikitaitakeri, irojatzi isaiki iroñaaka. ³⁰ Tema Kamantantaneri jinake irirori, jiyotataitake pairani tzimatsi ishinetakeneriri Pava, ari impinkatharitakairi aparoni

incharinentyaari.† 31 Tema okempivaitakaro iriñaakityeeromi David-ni, jiñaaventakero irañagai Cristo, ikinkithatakotakeri eero isaiki irika sarinkaveniki, eero opathayi eejatzi ivatha.

32 Iriitakera jovañagairi Pava irika Jesús. Omaperotatya, maaroni noñeeyavairini naaka. 33 Aritake ovajenokaa, isaikimotapairi irakojanoriki Pava ipinkathariventantapai. Ari omonkaratari okaratzi ishinetzitakariri pairani Ashitariri, aritake irotyaantakeneri Tasorentsinkantsi okempivaitakaro irisakoperotaitatyeenerimi. Irootajaantakera piñaayetakeri iroñaaka. 34 Tema kaarira David-ni ovajenokaachane inkiteki, aña iriitataike ñaavaitakerori pairani iroka, ikantake:

Iñaavaitake Pinkathari, ikantavairi Novinkatharite: Pisaikapai nakojanoriki ampinkathariventante.

35 Irojatzzi apaata novasankitaantaiyaariri kisa-neentakemiri, ari paatzikairiri pinkempitakaantairi pimakoryaakiitamento.

36 ¡Asheninká! iro kameethatatsi ayotaiyeroni iroka maaroni aakaite icharineyetaira Israel-ni. Irika Jesús itzimi pipaikakotakaantakeri eerokaite, iri Ipinkatharitakaakeri Pava, irijatziita Cristo.”

37 Ikanta ikemaiyavakera ikaratzi apatotainchari, antaro oimeraashiretanakeri, josampitanakeri Pedro, eejatzi pashinepayeeni otyaantajanori, ikantaitanakeri: “Iyekiite, ¿tsikatya nonkantaiyaaka naaka?” 38 Ari jakanakeri Pedro: “Pimpiyashireyetai,

† 2:30 Tzimatsi osankinarensi pairyiriri Cristo isaikimotairi Pava tsika ipinkathariventantzi irirori.

poviinkaatzimentaiyaari Jesucristo, pim-pairyaayetanairi. Iro iriyotantaityaari impeyakotaimiro Pava pikaariperovetaka, ari inampishiretantaiyaami Tasorentsinkantsi.
³⁹ Irootake ishinetaidakemiri eejatzi eeroka, irojatzi ishinetzitaitakariri pitomipayeeni, ipoña ikaratzi nampiyetarori intaina. Tema maaroni ikaimashireyeetairi iriitakera ishinetziyee-takaniri eejatzi irirori.”
⁴⁰ Osheki okaratzi iñaaventakeneriri Pedro, ishintsithatantakari eejatzi, ikantayetakeri: “¡Povavisaakoshiretya! ¡Pintainaryeeyaari irika atziriite kenashivaiyetain-chari!”
⁴¹ Irojatzi ikempisantantanakari osheki atziri oviinkaayetanaka, aamaaka ikaratzi 3,000 atziri kempisantanaatsiri.
⁴² Oisokero giovanakero okaratzi jiyotaayetakeriri Otyaantajanori, kameetha jaapatziyavakaanaka. Ari ipetoryaapiintaiyironi tanta, jaakoventanakaro eejatzi jiñaañaataiyini. §

Irañaantare etayetanakarori ikempisantzinkar-itzi

⁴³ Ipampoyaanakero jiñaakero itasonkaventantayetake Otyaantajanori, jantayetakero kaari iñaayeetapiintzi.
⁴⁴ Osheki jaapatziyavakaanaka ikaratzi kempisantanaatsiri, jantetaavakaanaro

§ 2:42 Kantakotachari jaka “ipetoryiirori tanta,” iroora jantayetananiri kempisantzinkariite aririka inkinkishiretakoteri Jesucristo ikamimotantake. Ari ikantziro jayootavakaiyani, ipetoryi-iro tanta, jovaiyani, jiraiyini eejatzi imire. Tema jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo joveraantanaaro jovakaanari iriyotaanepayeeni. Irootakera jiñaaventapiintaitakeri, ikantaitzi “Pimpetory-eero tanta.”

okaratzi tzmimoyetziriri. ⁴⁵ Ipimantayetziro tzmimoyetziriri. Jayira kireeki itsiparyaayetziniri pashinepayeeni kempisantanaatsiri ikaratzi ashinonkaayetachari. ⁴⁶ Ari ikantaitanaatya kitaiteriki jaapatziyavakaana japatotaiyanira tasorentsipankoki. Te irovashaantanakero ikaimavakaiyani ipankoki irovaiyaani, ari ipetoryiirori tanta. Kimoshire ikanta ikempiyavakaiyani, itsinampashireyetanaira. ⁴⁷ Itharomentapiintanakari Pava. Iroora onimoyetakeriri atziriite jiñaayetakero tsikara ikantayetanaa. Arira okantaitanaatya kitaiteriki joshekyaanairi Avinkatharite kempisantzinkarite inkarate avisakoshireyetaatsine.

3

Jovashinchagaitziri kisoporokiri

¹ Okanta pashine kitaite, aritake sheetyaake jiñaañaatapiintaitantari. Ari itonkaanakeri Pedro itsipatanakari Juan, iriyaatero tasorentsipankoki.*

² Ari jomonthaakotantaka jamaitziri aparoni shirampari kisoporokitatsiri. Ari ikantzitatya ovakera itzimapaake. Maaroni kitaite jamaitapiintziri omorokira tasorentsipanko ipaiyeetziro “Ovaneenkaanto.” Ari isaikapiintziri onkantya impashiyetantyaariri kireeki ikampiyetziirira ikaratzi kyaayetatsiri. ³ Ikanta irika jiñaavakeri Pedro itsipatakari Juan, iro inkyaantapaakyaarimi tasorentsipankoki, ikampitavakeri impashitanakyaari kireeki.

* **3:1** Kantakotachari jaka “sheetyaake,” irootake ikantaitziri pairani “ooryaa 9.”

4 Ari ipampoyaanakeri. Ikantziri: “¡Pamenenal!”
 5 Ikempisantatzi shiramparika, iñaajaantake
 impatyeeri tsika ompaitya. 6 Iro kantacha Pedro,
 ikantanakeri: “Te intzime noireekite, te intzime
 eejatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotemiri.
 ¡Pintzinaye! ¡Paniitai! Nompairyeemiri
 Jesucristo Nazaret-satzi, iriitakera antemirone.”
 7 Jakotashitanakeri, jakathatakeri, jovatziyakeri.
 Omapokashitanaka ishintsitanai iitziki eejatzi
 ishoonkitziki. 8 Ari jimitaanaka ikatziyanakara,
 aniitanake. Ari itsipatanakari irikaite ikyaapaake
 tasorentsipankoki, aniiniivaitanai, mitaami-
 taavaitanaa, itharomentanaari Pava. 9 Ithonkara
 jiñeetakeri janiitanaira, ikemakeri eejatzi
 itharomentanaara. 10 Ipampoyaatziitaitanakeri
 jiñaakerora avisaintsiri, te inkompiyeetavakyaari
 irika shirampari, iriitake kampitantapiintatsiri
 impashiyeetyaari janta omorokira tasorentsi-
 panko, ipaiyeetziri “Ovaneenkaanto.”

*Ikinkithatakaantzi Pedro ikyaapiintaitzi
 tasorentsipankoki*

11 Ikanta kisoporokivetachari, te irookane
 giovanakeri Pedro itsipatakari Juan. Ipam-
 poyaatziitanakeri atziriite, thaankiperoini
 ipiyotzimentapaakari avisatapeshitakera
 tasorentsipankoki ipaiyeetziro “Trashí Salomón.”
 12 Ikanta jiñaavakeri Pedro, ikantavakeri:
 “¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! ¿Opaitama
 pipampoyaaminthatantanari naaka? Eerora
 pikinkishiretashivaita naakara ashitaro
 noshintsinka, naakara tasorentsi nomatantariri

naniitakagairi irika. ¹³ Aña Ivavane Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, ivavanetanakari eejatzi acharineete, iriitakera matakero iroka, ari onkantya iriñaapinkathayeetantyaariri Itomi Jesús, tsika itzimi paakaantakeri eerokaite janta jevariiteki. Ikovavetaka Pilato irirori iromishitovakaantairimi, te pikovimaita eerokaite. ¹⁴ Iriitakemira pomishitovakaantaimi Tasorentsitatsiri, matzirori itampatzikashiretzi, aña intaani pomishitovantashitaari ovariantzinkari. ¹⁵ Ari okanta eerokaite povamaantakariri ovañaashiretaneri. Iro kantacha Pava jovañagairi. Noñeeyakerini naakaite jañagai. ¹⁶ Okaratzi ovashinchagairiri irika shirampari piñaapiintziri eerokaite, iroora matakaakeriri javentaashiretanaaro nopairyaakenerira Jesús. Irootakera piñaantaiyakariri iroñaaka jeshitakotai kyaaryooperoini. ¹⁷ Iyekiite, niyotzi naaka, tera piyoperotero okaratzi pantayetakeri, ari ikempitakari eejatzi pijevarerepayeeni. ¹⁸ Iro kantacha Pava, ari ikenakairori jimonkarairo okaratzi ikinkithatakaayetakeriri maaroni kamantaneriite, ikantake: 'Aritake inkemaantsitakaitakyaari Cristo apaata.' ¹⁹ Irootakera, pimpiyashitantaiyaariri eerokaite Pava, povashaantayetairo piyaariperonka, onkempivaitakyaaromi iroshetakotaatyeeeromi irirori pikaariperovetaka. Ari piñagairo intsipashiretaiyaami Avinkatharite, irovatsinaryaakoyetaimira. ²⁰ Aritake irotyaantairi Pava eejatzi Jesucristo, tema ishinetzitakamiro pairani aritake impiye. ²¹ Onkantavetakya iroñaaka, ontzimatyé isaike Jesucristo inkiteki irojatzi

irinintapaitetantakyaari Pava irovakerataka-gairo maaroni okempiyevetara pairani. Tema iro ikinkithatakaayetakeriri Tasorentsishireri kamantantaneriite. ²² Irootakera jiñaaventakeri pairani Moisés-ni, ikantake:

Ari irotyaantake apaata Pava pashine Kaman-taneri, ari iroshiyakotapaakyaanaro naaka jotyaantakenara. Asheninka irinatye. Maaroni inkamantayetapaakairi, ontzimatyē ankempisantero.

²³ Tema maaroni kaari kempisanterine irika kamantantaneri, ari iraperoyeetakeri, eero jiñeeri isheninkapayeeni.

²⁴ Ari ikempitzitakari eejatzi Samuel-ni, iñaaventakotakero okaratzi añaayetakeri iroñaaka, irojatzira iñaaventayetakeri eejatzi maaroni pashinepayeeni Kamantaneriite.

²⁵ Eerokayetakera ñeerone okaratzi ishinetantakeri Pava otzimi ikinkithatakoyetakeri kamantantaneriite. Eerokayetakera ñeerone eejatzi okaratzi jantzimotavakaakari pairani Pava itsipatakari acharineete. Tema Pava ikantakeri Abraham-ni:

Iriira picharine tasonkaventairine maaroni sheninkatavakaachari tsikarikapayeeni janta kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jovañagairi Pava itomi, ari jetakari jotyaantakemiri eerokaiteki, onkantya intasonkaventantyaamiri, ari onkantya maaroni eerokaite povashaantantaiyaarori piyaariperonka.”

4

Pedro ipoña Juan jaayetanakeri jevariiteki

¹ Eenirotatsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayetziri atziriite, areetaiyapaakani omperatasorentsitaari, itsipatapaakari ijevare aamaventarori tasorentsipanko, ipoña Saduceo-payeeni. ² Ikisaiyatyaani, tema Pedro ipoña Juan jiyotaatziri atziripayeeni, ikantayetziri: “Omapero irañaaayetai kamavetachari, iriitakera Jesús oñaakantapaintzirori.” ³ Joirikaiyapaakeri, jashitakotakaantakeri irojatzi onkitaitamanai, tema aritake sheetyaake. ⁴ Iro kantacha osheki ikaratzi kemayetavakerori kinkitharentsi, ikempisantayetanake. Jiroka ikaratzi tzmanaintsiri kempisantzinkariite, ikarataiyini 5,000 shirampariite.

⁵ Okanta okitaitamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki maaroni ijevarite judío-payeeni, antarikonaite, ipoña iyotzinkariite. ⁶ Ari isaikakeri eejatzi Anás omperatasorentsijanori, Caifás, Juan, Alejandro, ipoñaapaaka isheninkamirinkaite omperatasorentsijanoriite. ⁷ Ikaimatakaantakeri iramayeetakeri Pedro ipoña Juan. Josatekaitavakeri niyanki japatoiyakani, josampitakeri: “¿Niinkama shintsitakaimiri okanta pimatantakarori iroka? ¿Niinkama pipairyaakeri?” ⁸ Ipoña jakanake Pedro, ikantakaatzitakarira Tasorentsinkantsi, ikantanake: “Pinkathariite, Antarikonaite. ⁹ ¿Iriima piñaatsikoventaiyanari mantsiyari novashinchagairi? ¿Pikovatziima piyotaiyeni tsika ikanta jeshitakotantaari?

10 Ari nonkamantaiyakemiro, onkantya iriyotantyaari maaroitene Israel-mirinkaite. Irika shirampari atsipataiyakari jaka, iriira Jesucristo ovashinchaakeriri, ipaiyeetziri Nazaret-satzi. Iriitakera nopairyaakeri, irijatziro pipaikkotakaantakeri eerokaite. Iro kantamaitacha jovañagairi Pava. 11 Irika Jesús iri oshiyakarori mapi pimanintakerira eerokaite, pikempitakovaitakari ovetsikirori pankotsi. Iro kantacha jovatziyeetairo pankotsinampiki ikempitaaro iroorikami tzinkamintsi.*

12 Tera intzime pashine kempityaarine Jesús jovavisaakotantzi. Tekatsi ampairyagai jaka osaviki kipatsi, apaniro ikantakaaro Jesús.”

13 Ipampoyaitanakeri Pedro, eejatzi Juan, ikantaiyanakeni piyotzimentakariri: “Piñeeri irika, te iriyotaapiintaperoveetyaari, iro kantamaitacha ñaapinkathañaane jovayeetziri. ¿Iriima iyotaakeriri Jesús itsipatakari pairani?”

14 Irojatzi itsipatakari Pedro ipoña Juan irika atziri jovashinchagairi. Tera ontzime ompaitya inkantakotanakeriri. 15 Ipoña jomishitovakaantairi japatotaiyanira, ari isaikaiyanakeni irirori iñaanatavakaiyani.

16 Ikantzi: “¿Tsikama ankanterika irikaite shirampari? Maaroitene Jerusalén-satzi jiyotaiyakeni itasonkaventantake. Eero amatairo omanakoteri. 17 Thame asaryiimatashityaari, ari onkantya eero jiyaatakaantaro iriñaaventero Jesucristo, impairyaapiintairi.” 18 Ipoña ikaimairi eejatzi. Ikantaiyakeri: “Aritapaakera

* 4:11 Pamenero Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6–8.

piñaaventakeri Jesús, eero papiitairo piyotaan-takoyetairi, pimpairyaayetairi.” ¹⁹ Iro kantacha jakanakeri Pedro ipoña Juan, ikantanakeri: “¿Aritatsima nompiyathatyaari Pava, onkantya nonkempisantantyaamiri eerokaite? Intsityaa pinkantena. ²⁰ Eerora okantzi novashaantairo noñaaventayetero okaratzi noñaajaantakeri, nokemajaantakeri eejatzi.” ²¹ Ikanta jasaryiimavaivetakarira jevariite, japakagairi. Tema maaroni atziriite itharomentanakari Pava jiñaayetakero avisayetaintsiri, tera ontzimatyie ompaitya irovasankitaamenteri. ²² Irika shirampari itzimi jovashinchaayeetairi, anaaneentanakero 40 tzimatsiri irosarentsite.

Jamanaiyini kempisantzinkariite iraven-taashireperotantyaari eero itharovantaiyani

²³ Ikanta Pedro ipoña Juan, aritakera japakagaitairi, jatake japatotaiyani ikarataiyini, ikamantakeri okaratzi ikantakeriri ijevare omperatasorentsitaari ipoña antarikonaite.

²⁴ Aritakera ikemaiyakeroni, maaroiteni jiñaañaataiyanakeri Pava, ikantziri: “Pinkathari-janori, eerokatake ovetsikakero inkite, kipatsi, inkaare, ipoña okaratzi tzimantayetarori.

²⁵ Eerokatake kinkithatakaakeri pairani pinampire David-ni, ikantake:

¿Ipaitama ikiñaaneventaiyirini atziriite?

¿Ipaitama ikinkishirevaitashitantakari?

²⁶ Apatotaiyakani pinkathariventantatsiri jaka kipatsiki,

Ipiyotayetaka jevariite,

Irimaimanetantyaariri Pinkathari, eejatzi iriyoshiitaneka Cristo.

²⁷ Arimaitaka jimatakero Herodes ipoña Poncio Pilato japatotaiyakani nampitsikika, eejatzi Israel-mirinkaite ipiyotaiyakani itsipatakari pashinesatzi atziriite, imaimanetakeri Jesús, pitasorentsita Pitomi, piyoshiitane. ²⁸ Ari okantaka, jimatakero irikaite okaratzi pikinkishiretakari tsika onkantya. ²⁹ Iroñaaka, Pinkathari, pamenero eeroka jasaryiimatakana, pishinetainaro pinampiyetaanara eero notharovavaitanta nonkamantantairo piñaane. ³⁰ Iroora pishintsinka povashinchaantayetantyaariri mantsiyayetatsiri. Iroora pintasonkaventakaantakyaanariri nompairyeeri Tasorentsi Pitomi Jesús.” ³¹ Ikanta ikaratakerora jiñaañaataiyakeni, ontziñaanaka janta tsika japatotaiyakani. Ikantakaantziitanakarira Tasorentsinkantsi iñaaventanakero iñaane Pava, tekatsi intharovakaanakya.

Maaroni tzimimoyetziriri ari ikaratzi jashitai-yaroni

³² Oshekitanakera kempisantanaatsiri. Aparoni okantanaa ipampithashiretanaari. Te imashitavakaiyaaro opaitarika, ipayetavakaaro okaratzi kovityiimoyetariri. ³³ Irikaite Otyaantajanori eekero jiyaatatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jañaantaari Pinkathari Jesús. Iniroitera ikaminthaayetakeri Pava maaroitani. ³⁴ Te intzimavaite aparoni kovityaaneentavaitatsine, tema itzimirika tzimatsine iipatsite, ipanko, ipimantayetziro. Iraakeri kireeki, ³⁵ impakeri Otyaantajanori, iriitake antetaariri maaroitani

jaantayetari aparopayeeni opaita ikoviri.
³⁶ Iroora jimatakeri aparoni Leví-mirinkaite ipaiyeetziri José, Chipre-satzi jinatzi, iri ipaitakeri Otyaantajanoriite irirori, Bernabé. (Oshiyakaaventachari iroka vairontsi Bernabé: “Itomi poshenkanteneri.”) ³⁷ Irika shirampari tzimatsi iipatsite, ipoña ipimantakero. Jaanakeri ovinaro iipatsite, ipapaakeri Otyaantajanoriite.

5

Ananías opoña Safira

¹ Iro kantacha tzimatsi pashine atziri ipaita Ananías, itsipatakaro iina opaita Safira, ipimantakero irirori iipatsite. ² Irika shirampari jaapatziyakaro iina, jomanakaarantake ovinaro iipatsite. Jamakeriya tzimakaarantapaintsiri, ipapaakeri Otyaantajanoriite. ³ Ikantavakeri Pedro: “Ananías, ¿ipaitama pishinetantakariri Satanás inthaiyakaiyaami, iro pikovantari pamataviteri Tasorentsinkantsi, pomanakaarantantakariri ovinaro piipatsite?” ⁴ “¿Kaarima eeroka ashivetyaarone kipatsika? ¿Kaarima eeroka ashityaarine ovinaro? ¿Opaitama pikinkishiretzitantakarori pantero iroka? Tera iri atziriite pamatavite, aña iriira Pava pikovavetaka pamataviterimi.” ⁵ Ikanta ikemavakera Ananías, tyaanake, kamanake. Iniroitera itharovaiyanakeni ikaratzi kemayetaintsiri. ⁶ Ipoñaanaka evankariite, iponatapaakeri, jaanakeri, ikitatakeri.

⁷ Tekera osamanite, ari okyaapaake iina Ananías, te iyote iroori opaita avisaintsiri.*

⁸ Josampitavakero Pedro, ikantziro: “Pinkantena, ¿Arima ikaratzi ovinaro?” Akanake iroori: “Jee, ari ikaratzi.” ⁹ Ikantziro Pedro:

“¿Opaitama paapatziyavakaantakari pikovi piñaantyaari Itasorenka Pinkathari? Jirika ipiyeeyakani aanakeriri piime ikitatziri, iroñaaka irayitanakyaami eejatzi eeroka.” ¹⁰ Apathakerora okantanaka Safira otyaanake ikatziyakara Pedro, kamanake. Ikanta ikyeeyapaakeni evankariite, jiñaapaatziro kamake. Jaanakero, itsipatagairo oime ikitatakara irirori. ¹¹ Ikanta jiñeetakero avisaintsiri, iniroite itharovaiyanakeni kempisantzinkariite, eejatzi ikempitayetanakari ikaratzi kemakoyetakerori avisaintsiri.

Osheki itasonkaventantayeetake

¹² Eekero jiyaatakaanakitziro Otyaantajanorite japatotapiintaiyanakani janta avisatapeshitakera tasorentsipanko ipaiyeetziro “Irashi Salomón.” Eekero itasonkaventantayetanakitzi atzirimashiki. ¹³ Ipinkanera jovayetanakeri pashineete, te inkovayetanai intsipatanaiyaari.

Iro kantamaitachari tzimataitatsira osheki tharomentaperoventanakariri. ¹⁴ Eekero ipokanakitzi shirampariite eejatzi tsinaneete, oshekitanake ikaratzi kempisantanairiri Pinkathari.

¹⁵ Jamakoyetapaakeri atziri imantsiyarite jonoryaakoyetapaakeri ishitashiki tsika inkenapaake Pedro. Ikantayetzi:

* **5:7** Kantakotachari jaka “tekera osamanite,” iroora ikantayeet-zitari eejatzi “3 horas.”

“Inkenapaakerika Pedro jaka, aririka intsimankantanakyaari kapicheeni iraampare, aritake ireshitakotai.”¹⁶ Ari ikempiyeta-paakari atziriite poñaayetainchari nampitsiki saikanampitzirori Jerusalén, jamayetake osheki mantsiyariite eejatzi osheki jaakayetziri peyari, jovashinchaayetavakeri maaroiteni.

Ikisaneentaitanakeri Pedro ipoña Juan

¹⁷ Ikanta omperatasorentsijanori, itsipatakari ikaratzi aapatziyakariri, irikaite Saduceo-payeeni, ikisaneentaiyanakani. ¹⁸ Jaakaantakeri Otyaantajanoriite, jashitakotakaantakeri. ¹⁹ Iro kantacha otsirenivetanakara, pokake imaninkarite Pinkathari, jashitaryaakotairi, jomishitovayetairi, ikantavairi: ²⁰ “Piyaate tasorentsipankoki, piñaaventaineri atziriite tsika okantakota ovakerari añaantarentsi.” ²¹ Okanta kapichekitaite, areetaiyapaakani tasorentsipankoki, jetapaakaro ikinkithatakaan-tapaake. Tetya iriyotaajataiyeni irirori omperatasorentsijanori, apatotaiyachani itsipayetakari iraapatziyane, eejatzi maaroni irantarikonaite Israel-mirinkaite. Ipoña jotyaantake iramayeetakeri Otyaantajanoriite jashitakoveetakarira.

²² Ikanta jiyaatashivetanakari irashitakotane, te iriñaapairi. Piyapaaka, ²³ ikantapaakeri: “Tera añaagairi. Irojatzi okanta noñaavetapaakaro ashita kameethaini, irojatzi ikatziyayeveta aamaventariri. Iro kantacha nashitaryaakove-tapaakari, te noñaapairi.” ²⁴ Ikanta ikemavakera omperatasorentsijanori, ipoña ijevare

aamaventarori tasorentsipanko, ipoña ijevare omperatasorentsitaari, josampitavakaiyanakani ompaityaarika avisatsineri.²⁵ Ariya jareetapaakari itzimi kamantapaakeriri: “Irikaite pashitakotakaantavetakari eerokaite, isaikaiyini janta tasorentsipankoki ikinkithatakaayetziri atzirite.”²⁶ Irojatzí jiyaaantanakari ijevare aamaventaneriite, jaanake osheki iratzirite, jamairi eejatzí. Iro kantacha te irakotashivaiteri. Tema intharovakaayetyaari atziriite intsitokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jareetakaapaakari, jovavisaapaakeri tsika japatotaiyakani jevariite. Ikanta omperatasorentsijanori josampitavakeri,²⁸ ikantziri: “¿Tema pikemi nokantzi chapinki: ‘Aritapaake piñaaventakeri Jesús?’ Eekero piyootatziri maaroni Jerusalén-satzi. Pikantakotakena eejatzí naaka, pikantzi: ‘Iri ovamaakaantakeriri Jesús.’”²⁹ Ari jakanake Pedro ipoña pashineete Otyaantajanoriite, ikantanake: “Iriira Pava nonkempisantaperote, eerora nokempisantashivaitari atziri.”³⁰ Tema omapero povamaakaantakeri eeroka Jesús, pipaíkakotakaantakeri. Iro kantacha jovañagairi Pava itzimajaantzi ikempisantakeri pairani acharineni.³¹ Jovajenokairi Pava, jomisaikairi irakojanoriki, itsipataari ipinkathariventantzi. Iriira ovavisaakotagaineri eejatzí. Ikovake ampiyashireyetashitairi maaroni aakaite Israel-mirinkaite, ari onkantya impeyakotantairori akaariperoshireyevetaka.³² Naakara ñaakero okaratzi jantayetakeri Jesús, ontzimatye

noñaaventero. Irijatzira Tasorentsinkantsi matakainarone, tema iriitakera jotyaantakenari Pava inampishireyetantaiyaana naakaite nokempisantairira.”

³³ Ikanta ikemaiyakeni, antaro ikisanaka, ikovanake iroverimi. ³⁴ Iro kantacha ari ikatziiyanaka aparoni janta, paitachari Gamaliel. Fariseo inatzi irirori, irijatzira iyotaantzirori Ikantakaantaitane. Ñaapinkatha joviri maaroni atziri. Ikantanake: “Asheninká, intsityaa amishitovavakeri kapicheeni irikaite.” ³⁵ Ipoña ikantzi: “¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! ontzimatyee pinkinkishiretavakya kameetha tsikarika pinkanteri irika shirampariite. ³⁶ Pinkinkishiretakoteri paitachari Teudas, ikantakaaperovaitaka irirori. Japatotake pairani 400 atziri. Iro kantamaitachari jovamacheetakeri Teudas, ithonka itzimporokayetanake maaroni tsipayevetakariri, ari ipeyari. ³⁷ Eejatzi okempitaka pairani josankinatakotantari maaroni atziri, itzimaveta pashine paitachari Judas, Galilea-satzi inatzi. Japatotake atziri. Iro kantacha jovamaitakeri eejatzi irirori. Ipoña itzimporokayetanake maaroni tsipayevetakariri, ari ipeyari. ³⁸ Pinkeme nonkantemi naaka: Eero pimaimanetziri irika, piñaashiminthatavakyaari. Iriirika antashivaitaro inintakaanekiini, ari impeyashitaiya apaniro, inkempitayetyaari apiteroka noñaaventakotakeri. ³⁹ Iro kantamaitacha, iriirika Pava matakaayet-ziriri okaratzi jantayetziri, eerora pimatziiri eerokaite poitsinampayeri. Paamaventya pimaimanetzirikari Pava.”

⁴⁰ Onimotanakerira maaroni kemaintsiri. Ikaimairi eejatzi Otyaantajanori, ipasatakaantakeri, ikantakeri: “Aritapaake piñaaventakotziri Jesús.” Irojatzi japakaantaariri. ⁴¹ Ipoña ishito-vaiyanaini Otyaantajanori japatoventaitakari. Tharomenta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataitero ikempitakaantayeetairi apan-taperoyetachari jovasankitaaventaitakairira Jesús, apairyiri.” ⁴² Ari ikantapiintanaatya jiyotaantzi maaroni kitaite, ikinkithatakaantzi tasorentsipankoki, ikantzi: “Cristo inatziira irikaranki Jesús.” Arira ikempitaayetakerori eejatzi janta pankotsipayeeniki.

6

Jiyoyeetake 7 ampitakotaneri

¹ Ikanta joshekiperotanakera iriyotaane, ñaavaiyetanake griego-thatatsiri, ikantzi: “Pameneri jantapiintayetakeri hebreo-thatatsiri, ipapiintayetziro ovaritentsi kamaimetzinkaro, jamaakiyetziro kaari isheninkatajaantayeta iriroriite.” ² Ipoñaashitaka 12 Otyaantajanoriite, japatotakeri maaroni iriyotaane, ikantakeri: “Tera arite nookero noñaaventanairi Pava naaka, nompapiintayetantyaamiri poyaari. ³ Iyekiite ontzimatyē pamene jaka akarataiyini, inkarate 7 atziri, iriitakera amenakaantapiinterone iroka. Pinkoye kameethashiretzimotakemiri, iyotanetachari, inampishiretziitanti Tasorentsinkantsi. ⁴ Ari onkantya naakoventantyaarori naakaite noñaañayete, nonkinkithatakaante, niyotaantayete eejatzi.” ⁵ Ikanta maaroni apatotainchari, onimotanakeri

okaratzi ikantakeriri. Ari ikoyeetakeriri Esteban, aventaariri kameetha Pava, inampishiretziitantakari Tasorentsinkantsi. Ikoyeetakeri eejatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, ipoñaapaaka Nicolás Antioquía-satzi, tsika itzimi kempitakotaariri judío-payeeni, tema irika kaari isheninka judío pairani. ⁶ Ipoña jaayeetanakeri irika ⁷ janta isaikakera Otyaantajanori, ari jiñaañaatakotavakeri, itasonkaventayetakeri jotzimikapatzii toyetantakariri irako.

⁷ Eekerora oivaraanakitya iñaane Pava. Eekero joshekiperotanakitzi eejatzi iriyotaane janta Jerusalén-ki. Ari jimatztitanakaro ikempisantayetanake osheki omperatasorentsitaariite. Jaakaantantaitakariri Esteban

⁸ Ikanta Esteban osheki itasonkaventantayetake janta atzirimashiki, tema Pava neshinonkatariri, ipakeri ishintsinka.

⁹ Iro kantamaitacha, tzimayetatsi judío ikaratzi apatotapiintachari itzimi paitachari “Jotzikaveetari.” Iriiyetake poñaayetainchari

Cirene-ki, Alejandría-ki, Cilicia-ki ipoña Asia-ki. Ari iñaanaminthatanakeri Esteban. ¹⁰ Iro

kantamaitacha te inkitsirinkeriri, tema omapero Esteban jiyotanetakaakari Tasorentsinkantsi.

¹¹ Irootakera ikantantakariri iromananeikiini isheninka: “Nokovi pinthaiyakotyaari

Esteban. Pinkante: ‘Nokemakeri Esteban ithainkimavaitziri Moisés-ni, ari ikempitakeriri

Pava eejatzi.’ ” ¹² Iroora ovatsimaaperotanakeriri atziriite ikisaneentanakeri Esteban, ari ikempitanakari antarikonaite, eejatzi iyotzinkariite. Jaakaantaitakeri, jaayeetanakeri

japatotaiyani jevariite. ¹³ Arira jamaitapaakeri thaiyakotakariri Esteban, ikantapaake: “Irika shirampari osheki ithainkakero tasorentsipanko, ithainkakero Ikantakaantaitane eejatzi. ¹⁴ Nokemakeri ikantake: ‘Ari imporokakero tasorentsipanko Jesús ipaiyeetziri Nazaret-satzi, ipoña irovashiñaayetairo ameyetari aakaite jiyotaayetairi Moisés-ni.’” ¹⁵ Ikanta jevariite apatotainchari, ipampoyaanakeri Esteban, iñaatziiri iporoki ikempitanakari maninkari.

7

Joipiyanakeneri ñaantsi Esteban irojatzi jovayee-tantakariri

¹ Ikanta omperatasorentsijanori josampitakeri Esteban, ikantziri: “¿Omaperoma ikantakoitz-imiri?” ² Ari jakanake irirori, ikantzi: “¡Iyekiteel ¡Ashitaanitachari! Pinkeme nonkantemi. Pairani isaikavetantakari acharine Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaakakari ovaneenkatachari Pava, tekeraminthara iriyaatanakeeta irinampityaaro Harán-ki. ³ Ikantakeri: ‘Pookanairo pinampitsite, pookanairi pisheninkamirinkaite, piyaate pashineki kipatsi noñaakemiri naaka.’” ⁴ Ikanta Abraham-ni, jookanairo inampitsite paitachari Caldea. Irojatzi ipokantaari inampitaaro Harán-ki. Ikanta ikamaira iriri, irojatzi jotyaantantakariri Pava jaka, tsika anampitaro iroñaaka aakapayeeni. ⁵ Iro kantamaitacha, tera irashitakaaperotyaari, tekachaajaini irashitakaiyaari kapicheeni. Ishinetzimaitakaniri imperi apaata, aririka inkamake. Iriira ashitaiyaarone inkarate

charinetaiyaarine. Irootakera ikantakeriri okantavetaka Abraham-ni tekeramintha intzime irovaiyane. ⁶ Iro kantacha ikantakeri eejatzi: 'Iriñeero pincharineyetyaari irinampityaaro iipatsiteki pashine atziri. Onkarate 400 osarentsi inkemaantsivaitya iromperavaitaityaari janta. ⁷ Impoña novasankitaakeri naaka inkarate omperavaitakyaarine. Iriima pincharineyetyaari namairi maaroni jaka nampitsiki, ari irantavaitainari naaka.' ⁸ Ipoña ikantakeri Pava eejatzi pairani Abraham-ni: 'Ontzimatyē pintomeshitaanitya, tema tzimatsi antzimotavakaiyaari.' Jimatakero pairani Abraham-ni. Eejatzi ikempitaakeriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziini 8 kitaite, itomeshitaanitakeri. Ari ikempitaakerori Isaac itzimakeranki Jacob-ni. Ari ikempitaakeriri eejatzi Jacob-ni 12 itomipayeeni, itzimi acharineyetanakari aakaite. ⁹ Ikanta irikaite, itzimi acharineyetaari aakaite, ikisaneentakeri irirentzi José, ipimantakeri. Ari okanta jareetantakari inampiki Egipto-satzi. Iro kantacha, arira itsipatapiintakari Pava, ¹⁰ jovavisaakotairi okaratzi ikemaantsivaivetaka. Ipakeri iyotanetaantsi, irootake jaakameethatan-takariri ivinkatharite Egipto-satzi paitachari Faraón. Irojatzi ipinkathariventantakariri irirori maaroni Egipto-satzi, eejatzi maaroni isheninkamirinkaite irirori Faraón. ¹¹ Ipoña areetaka antaro tashetsi janta. Osheki ikovityaaneentaiyakeni Egipto-satzi. Ari okempitakari eejatzi janta inampiki Canaán-satzi. Te iriñeero pairani acharineni ompaitya

irovayetaiyaari. ¹² Ari ikemakeri Jacob eenirotatsi ovaritentsi janta Egipto-ki. Jotyaantakeri itomiite iramanantakite.* ¹³ Ikanta japiitakero jiyaataiyini, ari jiyotakagaari José irirentzipayeeni. Ari okanta jiyotantakari Faraón tsika itzimi isheninkamirinkaitetari José. ¹⁴ Ipoña José, ikaimakaantairi iriri Jacob, eejatzi maaroni isheninka, aamaaka ikaratzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki. ¹⁵ Ari okanta jareetantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikempitakari eejatzi ikaratzi acharineyetanakari. ¹⁶ Ipoñaashitaka jaatonkiyeetanairi Siquem-ki, jotyeetairi janta, otzimi pairani Abraham-ni jamanantakeneriri itomipayeeni Hamor.

¹⁷ Okanta omonkaratzimataka okaratzi ikantakeriri pairani Pava acharine Abraham-ni. Tzimanakera osheki ireentsite asheninkapayeeni janta Egipto-ki, ¹⁸ irojatzi itzimantakari pashine pinkathari janta Egipto-ki, kaari iyotakoterine José. ¹⁹ Ikanta irika pinkathari, osheki jamatavitakeri asheninka, jovashinonkaavaitakeri. Ishintsiventakeri irookaventeriri ireenchaanikite, onkantya inkamantyaari, eero joshekitanta. ²⁰ Aripaitera itzimakeri Moisés irirori. Iriitakera irika eentsi ookimotakariri Pava. Ikaratzi mava kashiri jomanavetakari ipankoki ashitariri. ²¹ Okanta omonkarapaitetapaaka irookaventantyaariri inkamemi, oñaakeri irishinto Faraón, aakeri, opiraanitaari okempitakaantakeri iriirikami ovaiyane iroori. ²² Ari ikantakari Moisés-ni

* **7:12** Kantakotachari jaka “ovaritentsi,” irootakera ikantayeet-ziri eejatzi “trigo.”

jiyotantakarori okaratzi jiyotanetari Egipto-satzi. Iriiperori shirampari jinake, irooperori okantayetaka jantayetakeri.

²³ Ikanta otzimakera 40 irosarentsite Moisés-ni, ikovake irareetyaari isheninkapayeeni, Israel-mirinkaite. ²⁴ Iro kantacha iñaapaake aparoni Egipto-satzi jovasankitairi aparoni isheninka. Ikisakoventapaakari Moisés isheninka, jovakeri Egipto-satzi.

²⁵ Iñaajaantake Moisés-ni ari ikinkishiretaiyakeni isheninkapayeeni, iriitakera jotyaantakeri Pava intsiparyaakoventayetairi. Iro kantamaitacha irikaite te iriyotakotaiyeri.

²⁶ Okanta okitaitamanai, iñaake jantavakaiyani isheninka. Ari ikovavetaka Moisés irookakairimi, ikantavetapaakari: ‘Eero povashinonkaavakaiyani pantavaka, pisheninka povavakaiyani.’

²⁷ Ipoñaanaka irika antziriri isheninka, jotatsinkavakeri Moisés. Ikantziri: ‘¿Niinkama kantakemiri iroñaaka eerokara novinkatharite? ¿Pikovatziima eeroka piyakoventena?’

²⁸ ¿Pikovatziima povenanaaka pikempitaakeri chapinki povantakariri Egipto-satzi?’

²⁹ Ikanta ikemavakera Moisés ikantakeriri isheninka, ari ishiyanaka. Jatake iipatsiteki Madián-satzi. Ari isaikakeri janta nampitsinentsiki, irojatzi itzimantakari apite itomi.

³⁰ Okanta avisake okaratzi 40 osarentsi. Janta tsika te inampiitaro, okaakitapaira otzishi paitachari Sinaí, ari joñaakakariri aparoni imaninkarite Pava, ipaampatakaairo kitocheemaishi.

³¹ Ipampoyaaminthatanakero Moisés iñaakeri. Ikovajaantzi iramenero

okarikiini, ari ikemakeriri Pinkathari iñaanatziiri, ikantziiri: ³² ‘Pava nonatzi naaka, naakatake iñaapinkathatake picharine, Abraham, Isaac, eejatzi Jacob.’ Ari itharovanakeri Moisés, okavaitanaka, tera inkove iramenanairo. ³³ Ipoña ikantanakeri eejatzi: ‘Pi-zapato-ryeeya, tema pikatziyantatyaaro iroñaaka kipatsi notasorentsiopathatakaakeri. ³⁴ Noñaakeri janta Egipto-ki nokoyaakeri pisheninkapayeeni, osheki jashinonkaavaitaka. Nokemakeri jatekashirevaitaiyakani. Irootake nopokantakari nontsiparyaakoventaimi. Eerokatake notyaante janta Egipto-ki pantero.’

³⁵ Tema pairani imanintaveetakari Moisés-ni, ikantaitakeri: ‘¿Niinkama kantakemiri iroñaaka eerokara novinkatharite?’ Iriitajaantakera jotyaantakeri Pava iroñaaka impinkathariventairi isheninkapayeeni, iri intsiiparyaakoventairi eejatzi. Iriitakera matakairine imaninkarite Pava iñaakeri ipaampatakairo kitocheemaishi. ³⁶ Irijatzira Moisés-ni omishitovairiri pairani asheninkapayeeni Egipto-ki, osheki itasonkaventantzi janta. Arira ikempitaakerori eejatzi janta inkaareki ipaiyeetziri ‘Kityonkaari,’ eejatzi okempitaka isaikavaivetantakari okaratzi 40 osarentsi tsika te inampiitaro. ³⁷ Irijatzira Moisés-ni kantakeriri pairani asheninkapayeeni: ‘Ari irotyaantake apaata Pava pashine Kamantaneri, ari iroshiyakotapaakyaanaro naaka jotyaantakenara. Asheninka irinatye.’ ³⁸ Irijatzira Moisés-ni apatotakeriri pairani asheninkapayeeni janta tsika te inampiitaro, ikinkithavaitakaakeri maninkari janta otzishiki

Sinaí, itsipayetakari asheninkapayeeni. Iriitake aajaantakero ovañaantaneri ñaantsi, irojatzi jovavisaantakairori aakaite. ³⁹ Iro kantacha te inkove acharineete inkempisanteri Moisés-ni, osheki ipiyathatakari. Iro ikovaiyakeni impiyeemi inampiki Egipto-satzi. ⁴⁰ Irootake ikantantakariri Aarón-ni: 'Iriivetaka Moisés tsiparyaakoventaanari Egipto-ki. Iro kantacha te ayote opaita avishimotakeriri kaari ipokanta jiyaatzira chapinki otzishiki Sinaí. Povetsikena novavanetaiyaari.' ⁴¹ Ari jovetsikaitakeneri kempitavetyaarine evonkiri vaca. Ikovaiyakeni inkempitakaanteri Pava. Jovamaakeneri ipirapayeeni iroimoshirenkantyaariri ivavane. Aña iriivetaiyakanira ovetsikakeri. ⁴² Irootakera, jintainaryaantanakariri Pava irikaite, ishinetanakeri iriñaapinkathatashityaari oorentayetachari inkiteki, tema iriitake josankinatakotzitakari kamantantaneriite, ikantake:

¡Israel-mirinkaite! ¿Naakama piñaapinkathatantaka pipirapayeeni pipometapiintzirira?

Tema iro pantapiintakeri okaratzi 40 osarentsi janta tsika te jinampiitaro.

⁴³ Aña iri Moloc piñaapinkathatashitapiintakari, pikekenatakaapiintakero ipankoshetaitzirira.

Arira pikempitapiintakeriri jivavanetashiitari kempitariri impokiro ipaiyeetziri Renfán, Piñaapinkathatashivaitakari povetsikayetane eerokaite.

Irootakera noshinetantyaamiri iraayeetemi in-taina panaanakero Babilonia.

44 Isaikavaitantakari pairani acharineete tsika te inampiitaro, otzimimotziri tasorentsithaante. Ari jovakoyetzirori irosankinare Moisés-ni. Iroka tasorentsithaante, irootajaantakera jovetsikakaantakeri Moisés-ni tsikara okantajaanta joñaakakeri Pava. 45 Irootakera iroka jaajaapiintakeri pairani acharineete, irojatzi jareetantakari kipatsiki tsika ontzime irashitaiyaari. Iroora jamayetairi ijevatantakariri Josué, joitsinampaantakariri ashivetarori iipatsite, ikantakaarira Pava. Arira ikantaitatziiro joisokerotakaro tasorentsithaante, irojatzi itzimantakari pairani David-ni. 46 Ikanta pinkathari David, osheki jaakameethatakeri Pava, ikantake irirori: ‘Tema eeroka Pava iñaapinkathatake pairani Jacob-ni, pishinetena naaka novetsikemi aparoni pankotsi pisaikantyaari.’ 47 Iriimaitaka Salomón ovetsikakeneriri tasorentsipanko. 48 Iro kantamaitacha Pava, Jenokisatzi te inampitantaro pankotsi irovetsikane atziri. Iroora iñaaventakeri kamantantaneri, ikantake:

49 Jiroka ikantakeri Pava:

Irootakera inkite nothointantari
nopinkathariventantzi.

Irooma kipatsi iroora nomakoryaakiitantapiintari.

¿Tsikama onkarateri pankotsi irovetsikayeetenari?
Eerora nantetaro nomakoryaantyaaro.

50 ¿Kaarima naaka ovetsikayetakero maaroni tzi-mayetatsiri?

51 Eekero ikantatzi Esteban: ‘Iro kantacha eerokaite, ari pinkantapiintaatya pikisoshiretzi,

tera pinkempisantanete, pikempitakari
 pashinesatzi atziri kaari asheninkayeta.
 Pashi povapiintakero pipiyathatakari
 Tasorentsinkantsi pikempitakoyetaari
 picharineete.’ ⁵² ¿Tzimaajatatsima aparoni
 kamantantaneri kaari inkemaantsitakaavaitya
 pairani picharineete? Jovamaayetakeri ikaratzi
 kinkithataintsiri, ikantake: ‘Aatsikitakera itzimi
 matzirori itampatzikatzi.’ Aritakera pokake
 iroñaaka matzirori, iriitake pipithokashitaiyakari
 eerokaite, povakeri. ⁵³ Tema eerokaite
 iyotayevetaaaro Ikantakaantaitane okaratzi
 jiyotaayevetakairi maninkari, iro kantacha
 osheki pipiyathataka.”

⁵⁴ Ikanta ikemaiyavakera apatotainchari, an-
 taro ikisanakeri Esteban, jatsikaikitashitanakari.
⁵⁵ Iriima Esteban inampishiretziitantakarira
 Tasorentsinkantsi, jamenanake inkiteki, iñaakero
 irovaneenkaro Pava, iñaakeri eejatzi Jesús
 ikatziyaka irakojanoki Pava. ⁵⁶ Ipoña ikantanake:
 “¡Pamene! Noñaakero inkite ashitaryaanaka,
 noñaakeri Itomi Atziri ikatziyaka irakojanoki
 Pava.” ⁵⁷ Ari joshepiyempitanakari irikaite.
 Ikaimaiyanakeni shintsiini, ishiyashitapaakari
 Esteban. Joirikapaakeri. ⁵⁸ Ipoña jaayeetanakeri
 othapitapaa nampitsi. Ari jetapaakari
 itsitokantari mapi, isapokaiyanakero iithaare,
 jookanakeneri aparoni evankari paitachari
 Saulo, ikantakeri: “Pamenavakenaro
 noithaare, nontsitokavakeriita.” ⁵⁹ Ikanta
 itsitokaitzirira Esteban, iñaañaatanakeri irirori
 Pava, ikantziri: “Novinkatharite Jesús,
 jatashinenkatakanara noñaapaimi.” ⁶⁰ Ari

jotziverokanakari, iñaavaitanake shintsiini, ikantanake: “Novinkatharite, eerora poipiyiniri iroka kaariperonkantsi.” Ikaratakerora iñaavaitakero iroka, makoryaanake.

8

Ipatzimaminthatziri Saulo kempisantzinkariite

¹ Ikanta Saulo jamenakotakeri Esteban itsitokaitziri, ikantanake irirori: “Arivé, kamake Esteban.” Aripaitera etanakaro ipatzimaminthataitziri kempisantzinkariite janta Jerusalén-ki. Irootakera ishiyayetantanakari maaroitani Judea-ki, ikenayetanake eejatzi nampitsiki Samaria. Eeniromaita isaikanake Otyaantajanori iriroriite. ² Ikanta ñaapinkathatasorentsitaneriite ikitatakeri Esteban, iniroitera jiraakovaitakari. ³ Iriima Saulo ikovavetaka irirori iraperoterimi kempisantanaatsiri. Jiyaatapiintashiyetakeri ipankoki, jinoshikayetziri shirampari, tsinane, maaroni. Jominkyaakaantayetakeri.

Ikinkithayeetziro Kameethari Ñaantsi nampitsiki Samaria

⁴ Iro kantacha maaroni shiyayetananinchari, jatayetanake pashineki nampitsi. Ikinkithatakoyetakero Kameethari Ñaantsi janta. ⁵ Ikanta Felipe, iriitakera aparoni shiyananinchari eejatzi, areetaka nampitsi Samaria-ki. Ikinkithatakotapaakeri Cristo. ⁶ Ari japatotaiyanakani maaroni atziripayeeni, jovayempitatakaro ikinkithatziri Felipe, tema iñaayetakero itasonkaventantapaake

eejatzi. ⁷ Jovashinchaayetai osheki atziri jaakavetari peyari. Antaro ikaimayetzi peyari ishiyayetara. Eejatzi okempitakari, osheki atziri kisoporokivetachari, kaari kameethavetachane iitzi, jovashinchaayetairi maaroni. ⁸ Irootake ikimoshiretantakari maaroni nampitarori janta nampitsiki.

⁹ Iro kantacha tzimatsi janta paitachari Simón. Sheripiyari inavetaka pairani. Jamatavitake osheki atziri nampitachari Samaria-ki. Osheki ikantakaaperovaitaka. ¹⁰ Iñaapinkathatzivetakari atziriite, jevariite, maaroni, ikantayetzi: “Thame ankempisanteri, tema irika Simón imatakero iñaavyatari Pava.” ¹¹ Ikempisantaitziri Simón maaroni ikantayetzi. Oshkira osarentsi ipampoyaaminthataitakeri isheripiyarinkakiini. ¹² Iro kantacha jareetapaakara Felipe, ikinkithatapaakero Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Jesucristo, ñaaventakotziri eejatzi Pava tsika inkantaiya impinkathariventantai. Joviinkaayetanaka shirampariite, eejatzi tsinanepayeeni. ¹³ Ari jimatzitanakaro eejatzi Simón irirori, ikempisantavetanaa, oviinkaave-taka eejatzi. Te irookane itsipatanakari Felipe, iñaakerira itasonkaventantayetzi. Ipampoyaaminthatanakeri.

¹⁴ Ikanta Otyaantajanoriite saikatsiri Jerusalén-ki, ikemakotakeri Samaria-satzi ikempisantayetairo iñaane Pava. Irootakera jotyaantantakariri Pedro ipoña Juan. ¹⁵ Ikanta jareetaiyakara Samaria-ki, jiñaañaatakotapaakeri kempisantzinkariite,

onkantya irinampishiretantaiyaariri iriroriite Tasorentsinkantsi. ¹⁶ Tema intaani joviinkaayeetakeri ipairyeetakeri Avinkatharite Jesús. Tekeramintha inampishiretantyaari iriroriite Tasorentsinkantsi. ¹⁷ Ikanta Pedro ipoña Juan, jotzimikapatzii toyetantakarirako aparopayeeni. Arira inampishireyetantanakarirako Tasorentsinkantsi. ¹⁸ Jiñaakerira Simón jantakeri Otyaantajanori, ikaratzi jotzimikapatzii totantakarirako atziri, inampishiretantaari Tasorentsinkantsi, ipinavetanakarirakorirori Otyaantajanori, ¹⁹ ikantanakeri: “Jirika kireeki, pimpena eejatzi naaka pishintsinka, nonkempitantyaamiri eeroka, onkantya nonampishiretakaantyaariri Tasorentsinkantsi nosheninka, notzimikapatzii totantyaariranaako.” ²⁰ Ari jakanakeri Pedro, ikantziri: “¡Arira pinkarataveetairi piireekite pimpeyashitaiya! ¿Piñaajaantakema ari pamanantantakyaaro piireekite ipashitantari Pava? ²¹ Eerora pimataajatziro pinkempitakotyaanaro naaka, tema jiñaakemi Pava te pintampatzikashirete. ²² Povashaantairo piyaariperonka, pinkovakotairi Pava, añaamatsite ari impeyakotaimiro pikinkishirevetakarirako. ²³ Niyotakemi naaka, osheki pikisashirevaitaka. Arira pikantapiintatya pikaariperoshirevaitzi.” ²⁴ Ipoña jakanake Simón, ikantanake: “Pamanakotaina eeroka Pinkathariki, onkantya eero avishimotantana okaratzi pikantakenari.”

²⁵ Ikanta Pedro ipoña Juan, ikaratakero ikinkithatakotakeri Pava. Ipoña ikenayetanake pashine nampitsiki okaratzi saikatsiri janta

Samaria-ki, ikinkithatakero janta Kameethari Ñaantsi. Arira ipiyeeyaani Jerusalén-ki.

Felipe ipoña Etiopía-satzi

²⁶ Ikanta imaninkarite Pava, iñaanatakeri Felipe, ikantziri: “Piyaate nampitsiki paitachari Gaza, iro pimpampithatanake avotsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzi janta.” Tema iroka avotsi irootake kenachari tsika te inampiitaro. ²⁷ Jatake Felipe. Okanta niyanki avotsi, jomonthaakari Etiopía-satzi. Iriiperori inatzi. Iriitake kempoyiiri kireeki janta Etiopía-ki tsika opinkathariventantzi tsinane paitachari Candace. Ipoñagaatyaaro irirori Jerusalén-ki iñaaipinkathatziri Pava.* ²⁸ Iroora iriyaatairo irirori inampiki, isaikantakaro ishiyakomento, jiñaanavaitziro irosankinare Kamantantaneri Isaías-ni. ²⁹ Iñaanashiretanakeri Tasorentsinkantsi irika Felipe, ikantziri: “Piyaate, pokarikityaari shiyakotainchari.” ³⁰ Ikanta ipokashitapaakeri Felipe, ikematziiri Etiopía-satzi iñaanatziro irosankinare Isaías-ni. Ari ikantziri: “¿Pikemathatziro piñaanatziri?” ³¹ Ari ikantzi Etiopía-satzi: “¿Tsika inkene nonkemathatero, tera intzime impaitya iyotainarone? Pimpoke eeroka, pintsipatyaana.” ³² Jirokara Osankinarentsi iñaanatziri:
Ikempitakaayeetakari jaayeetziri oisha irovayee-teri.
Ikempitakari oisha te inkaimavaite irameeyee-teri,

* **8:27** Kantakotachari jaka “Iriiperori inatzi,” Totaanikiri inatzi. Tema iro jametaiyarini pairani ikaratzi saikavankoyetziriri pinkathari, itotaanikiyeetziri, onkantya eero jovaiyantakaantantayeta ipankoki pinkathari.

Ari ikempitakari eejatzi irirori, maire ikantaka.

³³ Tsinampashirera ikantakaayeetakari, te on-tampatzikate okaratzi ikantakoveetakariri.

Ari jovamaayeetakeri, temaita intzime irovaiyanepayeeni irirori.

³⁴ Ikanta irika iriiperori Etiopía-satzi, josampitanakeri Felipe: “Pinkantena. ¿Niinkama iñaaventziri Kamantantaneri? ¿Iriijatzima

ñaaventacha? ¿Pashinema iñaaventzi?” ³⁵ Ari

jetanakaro Felipe ikinkithatakaanakeri irosankinareki Isaías-ni, iñaaventanakeneri Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Jesús.

³⁶ Okanta osamaniityaake, ikenimotapaakero jiñaa, ikantzi Etiopía-satzi: “Jiroka jiñaa. ¿Eeroma okantzi noviinkatya naaka?” ³⁷ Jakanakeri

Felipe, ikantziri: “Pikempisantaperotanairika, ari onkantake.” Ikantzi Etiopía-satzi:

“Nokempisantzi, iriitake Jesucristo Itomi Pava.”

³⁸ Ari jovatziyakaantapaakero ishiyakomento Etiopía-satzi. Ayiitanake apiteroite, jatanake jiñaaiki. Ari joviinkaatakari. ³⁹ Ikanta itonkaanai

jiñaaiki, jaanairi Felipe Tasorentsinkantsi. Irika iriiperori Etiopía-satzi, tera iriñaanairi

tsika ikenanake. Iro kantacha irika atziri kimoshire ikanta jiyaatai irirori. ⁴⁰ Iriima

Felipe jiñaashitaaro irirori isaikapai Azoto-ki. Ipoña javisayetanake pashineki nampitsi

ikamantantayetziro Kameethari Ñaantsi, irojatzi jareetantaari Cesarea-ki.

9

Pashineshiretai Saulo
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta irirori Saulo, te irovashaantero jasaryiimayetari irovamayeri iriyotaane Pinkathari. Irootake jiyaatashitantakari omperatasorentsijanori Judío, ² ikantakeri: “Posankinateneri omperatasorentsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkanteri: ‘Pishineteri Saulo iraayeteri karatanairiri ipaiyeetziri “Avotsi.” Inkyaayete japatoy-eetapiinta, iroosoyeteri shirampari eejatzi tsinane, iramakeri jaka Jerusalén-ki.’” ³ Iro jareetzimataka nampitsiki Damasco, ari jomapokakeri morekanaintsiri inkiteki, joorentapaaka ikatziyakara Saulo. ⁴ Tyaanake Saulo. Ikematzi ñaantsi inkiteki, ikantaitzi: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Opaitama pipatzimaminthatantanari?” ⁵ Jakanake Saulo, ikantzi: “¿Niinkama eeroka Pinkathari?” Ari ikantaitanakeri: “Naakatak-era Jesús itzimi pipatzimaminthatakeri. Eerokatakera ovasankitaavaitacha apaniro, okempivaitakaro pimpatziminthatatyeeaaromi thoyempithovari.” ⁶ Ikanta Saulo, okavaitanaka itharovanakera, ikantanake: “Pinkathari, ipaita pikoviri nantairi naaka.” Ari ikantanakeri Avinkatharite: “Pintzinaye, piyaate nampitsiki. Arira inkamantayeetemiro ompaitya panteri.” ⁷ Osheki itharovanake ikaratzi oyaatakeriri Saulo, tema ikemavakero eejatzi irirori ñaantsi, te iriñaamaityaari ñaavaitatsiri. ⁸ Ipoña ikatziyavetanaa Saulo. Ikovaveta irokiryaanai, te onkante iramenanai. Irootakera jakathatantanaariri itsipayetakari, jaanakeri nampitsiki Damasco. ⁹ Ari isaikeri janta okaratzi mava kitaite, te onkante iramenavaitai, te

irovaiya, te irirai eejatzi imire.

¹⁰ Okanta janta Damasco, ari isaiki aparoni iyotaari ipaita Ananías. Iriitake iñaanatakeri Avinkatharite imishireki, ikantziri: “¡Ananías!” Ari jakanakeri irirori: “¿Ipaita, Pinkathari? Jaka nosaiki.” ¹¹ Ikantziri: “Piyaate janta avotsiki ipaiyeetziri ‘Tampatzikari.’ Ari osaiki ipanko paitachari Judas, ari posampitakoventeri aparoni shirampari ipaita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori iñaañaatzi.

¹² Nomishitakaakeri irirori. Jiñaakemi pikyaashitapaakeri, potzimikapatzii totantakari pako, irojatzi jamenavaitantanaari.” ¹³ Ikanta ikemavakera Ananías, ikantanake: “Pinkathari, osheki nokemi iñaaventayeetziri irika shirampari, koveenka okanta jantayetakeri Jerusalén-ki jovasankitaayetziri pitasorentsitakaane.” ¹⁴ “Iro ipokantari iroñaaka jaka, tema jotyaantatziiri omperatasorentsijanori iraayeeteri pairyiimiri javentaanaami.” ¹⁵ Ikantzi Pinkathari:

“Piyaate. Tema irika shirampari iriitake nokoyaakeri naaka iñaaventaina maaroni nampitsiki. Inkinkithatakairi Israel-mirinkaite isheninkatari irirori, eejatzi pashinesatzi atziri kaari isheninkata, eejatzi ivinkatharite.

¹⁶ Ari noñaakakeri eejatzi tsika onkarate inkemaantsiventyaana naaka.” ¹⁷ Ipoña jiyaatake Ananías pankotsiki isaikake Saulo. Kyaapaake, jotzimikapatzii totantapaakari irako. Ikantziri: “Iyeki, jotyaantakena Avinkatharite Jesús, tsika itzimi oñaakakamiri avotsiki pikenapaakeranki. Iro jotyaantantanari onkantya pokiryaan-taiyaari, onkantya inampishiretanyamiri

eejatzi Tasorentsinkantsi.” ¹⁸ Arira oparyaanake irookiki kempitavetariri shimapentaki, amenanai kameetha. Ipoña ikatziyanaka, jatanake iroviinkaataiteri. ¹⁹ Arira jovavaitanaa, irojatzi ishintsitantaari kameetha. Kapichera isaikimovaitapaintziri kempisantzinkariite nampitarori Damasco.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Arira jetanakaro Saulo ikinkithatakananake japatotapiintayeta judío-payeeni, ikantzi: “Iriitakera Itomi Pava paitachari Jesús.”

²¹ Ipampoyaaminthatanakeri ikaratzi kemiriri, ikantavaka: “¿Tema iriitake irika kisaneentziri Jerusalén-ki ikaratzi pairyiriri Jesús? ¿Tema irijatzi pokaintsiri jaka irayeri kempisantzinkari janta omperatasorentsijanoriki?” ²² Iro kantacha Saulo eekero ishintsitatzi ikinkithatakaantzi tekatsi intharovakaiya. Te iriyote opaita inkantayeteri judío-payeeni nampitarori Damasco-ki, ikemirira Saulo ikantzi: “Irikaranki Jesús Cristo inatzi.”

Saulo ishiyapithatari Judío-payeeni

²³ Okanta avisanake osheki kitaite, ikantavakaaka Judío-payeeni: “Thame overi Saulo.”

²⁴ Tema kitaiteriki eejatzi tsireniriki joyaaventakari ishitovapiintaitzira nampitsiki, inkene iroveri. Iro kantacha Saulo jiyotake ikovatzi irovamairi. ²⁵ Ikanta kempisantzinkariite, jotetakeri antaroki kantziri, jovaniiryaakotakeri tsirenipaite jakakiroki janta jotantoyeetziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Areetaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jareetaa Saulo Jerusalén-ki, ikovavetaka intsipatapaiyaarimi iriyotaane Pinkathari. Iro kantacha osheki itharovakaakari, iñaajaantzi te ikempisantaperotai irirori.

²⁷ Iro kantacha tzimatsi kempisantzinkari paitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jatake iroñaakantairi ipiyotara Otyaantajanori. Ikantapaakeri: “Irika Saulo iñagairi Avinkatharite janta avotsiki jatachari Damasco-ki, ari ikinkithavaitakaakeri. Ari jetanakaro Saulo janta nampitsiki Damasco iñaaventanairi ivairo Jesús. Tekatsi intharovakaanakya.”

²⁸ Ari ikantakari Saulo isaikantapaari Jerusalén-ki, itsipayetapaari irikaite Otyaantajanori.

²⁹ Iñaaventakeri ivairo Jesús Pinkathari, tekatsi intharovakaiya. Arira ikinkithatakaayetzi judío-payeeni Griego-thatatsiri. Iro kantacha ikovake iroveri irikapayeeni.

³⁰ Ikanta jiyotaiyakeni kempisantzinkariite, jaanakeri Saulo janta Cesarea-ki. Ipoña jotyaantairi Tarso-ki.

³¹ Ikanta kempisantzinkariite, nampiyetarori Judea-ki, Galilea-ki ipoña Samaria-ki, kameetha ikanta isaikavaitaiyini, eekero jantakishireperotanakitzi, ñaapinkatha jovapiintanakeri Pinkathari, jookakoventakerira Tasorentsinkantsi. Eekerora jiyaatatzi joshekiperotanake.

Jovashinchagaitairi Eneas

³² Ikanta jareetantayetaka Pedro nampitsiite, irojatzi jareetantaka Lida-ki inampiyetarora

itasorentsishiretakaitairi. ³³ Ari jiñaapaakeriri paitachari Eneas, kisoporokiri inatzi, tzimakotake 8 osarentsi jonoryaavaitaka. ³⁴ Jiñaanatapaakeri, ikantziri: “¡Eneas, irovash-inchagaimi Jesucristo. Pinkatziye, paanairo ponoryaamento!” Arira ikatziyanakari Eneas. ³⁵ Ikaratzi nampitarori Lida-ki eejatzi Sarón-ki, jiñaayetairira ikatziyavaita Eneas, iroora ikempisantantanakariri Avinkatharite.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Joje, tzimatsi aparoni iyotaaro opaita Tabita, iñaaneki griego ikantaitziro “Dorcas.” Iroka tsinane okaminthaantapiintake, oneshinonkatantapiintake. ³⁷ Ipoña aparoni kitaite, omantsiyatake Dorcas, kamake. Jaayee-takero, ikaataitakero, jonoryeetapaintziro jenoki opankoki. ³⁸ Okanta janta Joje-ki te intainaperote osaiki nampitsi Lida, tsikara jareetaka Pedro. Ikanta ikemaiyakeni iyotaariite ari isaikiri Pedro janta, jotyaantake apite shirampari inkamantakiteri: “Pimpokanake thaankiperoini Joje-ki.” ³⁹ Jatanake Pedro. Ikanta jareetapaaka janta, jaayeetanakeri jenoki tsika jonoryeetakero. Otapotapaakeri maaroitenei kamaimetzinkaro, iragaiyapaakani, oñaakayetapaakeri kithaarentsi oshirikapiintane Dorcas. ⁴⁰ Ipoña Pedro jomishitovakero maaroitenei, ari jotyeerovanaka, ñaañaatanake. Ipoña ipithokashitanaaro kaminkaro, ikantzi: “¡Tabita, pintzinaye!” Ari okiryaanai iroori, oñaatziiri Pedro, thointanaa. ⁴¹ Jakathavakotakero irirori, jovatziyakero. Ipoña ikaimayetakero kamaimetzinkaroite

eejatzi ikaratzi itasorentsitakaitane, jiñaayetairo añagai. ⁴² Ikanta ikemakoyeetakero nampitsiki Jope, osheki kempisantanakeriri Pinkathari. ⁴³ Oshekira kitaite isaikavaitanake Pedro nampitsikika, iri isaikimotake shirampari paitachari Simón “Meshinantsipakori.”

10

Pedro ipoña Cornelio

¹ Tzimatsi Cesarea-ki aparoni shirampari paitachari Cornelio, iriitake ijevarite ovayiriite Roma-satzi ipaiyeetziri “Italia-satziite.”

² Irika shirampari ñaapinkathatasorentsivaitaneri jinatzi, ari ikaramirinkatziri isheninkaite iñaapinkathatziri Pava. Ipapiintziri ashinonkainkari osheki iireekite okantavetaka te isheninkatari. Jiñaañaatapiintakeri Pava irirori.

³ Okanta aparoni kitaite, aritake sheetyaake, tainkaperotake ooryaa, ari jomapokakeriri imaninkarite Pava ikyaashitapaakeri isaikakera irirori, iñaavakeri koñaaroini, ikantapaakeri: “¡Cornelio!”*

⁴ Ipampoyaaminthatavakeri Cornelio, itharonkakiini josampitanakeri, ikantziri: “¿Pinkathari, ipaitama pikovakotanari?” Ikantanakeri maninkari: “Ikemakemiro Pava piñaañaatane, jiñaakemi pineshinonkayetantapiintaka. ⁵ Potyaante potzikatane nampitsiki Jope onkantya iramantyaariri Simón, ipaiyeetziri eejatzi Pedro. ⁶ Ari jimayimotziriri pashine Simón, ‘Meshinantsipakori’ saikathapyaatzirori

* **10:3** Kantakotachari jaka “itainkaperotanake ooryaa,” irootake ikantaitziri pairani “ooryaa 9.”

inkaare. Iriira kamantemineri opaita pantairi.” ⁷ Ikanta ishitovanai maninkari, ikaimake Cornelio apite inampire. Ikaimake eejatzi aparoni ovayiri, iraventaane joviri, ñaapinkathatasorentsivaitaneri jinayetatzi irirori. ⁸ Ikamantakeri okaratzi ikantaitakeriri. Jotyaantakeri Joje-k.

⁹ Okanta okitaitamanai, joveraaka tampatzika ooryaa, irootaintsi irareetzimataiyaani Joje-k jotyaantakeri. Ari jataitanake irirori Pedro iriñaañaate jenoki pankotsipankaki.

¹⁰ Ikemaminthatakero itashe, ikovake iroya, iro kantacha ovakera jonkotsiyeetzi iroyaari, ari jiñaavyatakari. ¹¹ Jiñaakero ashitaryaanaka inkite, jovayiiyeetakero kempivetarori antaro manthakintsimaanka, ithatoyeetakero opatziki.

¹² Okanta janta manthakintsimaankaki tzimatsi osheki kantashivaiyetachari piratsi, ipoña ikaratzi kamathayetatsiri kipatsiki, ipoñaapaaka tsimeripayeeni. ¹³ Ipoñaashita ikemake ñaanatakeriri, ikantziri: “Pedro, pintzinaye, povamayeri irikapayeeni, poyaari.”

¹⁴ Ari jakanake Pedro: “Eero Pinkathari. Te novapiintari naaka irikapayeeni ipinkayeetziri.”

¹⁵ Japiiyeetanakeri Pedro iñaanaitziri, ikantziri: “Tema irikapayeeni ikaratzi ishinetaantairi Pava, eerora pipaitashivaitari eeroka ‘Ipinkayeetziri.’ ”

¹⁶ Mavasatzi apiitaka iroka. Ipoñaashitaka jaayeetanairo manthakintsimaanka inkiteki.

¹⁷ Antaro okantzimoshirevaitanakari Pedro, ipampithashirevaita opaita os-hiyakaaventachari okaratzi jiñaakeri. Arira jareetaiyapaakani irotyaantane Cornelio,

josasampiventakotapaakero ipanko Simón.

¹⁸ Jareetapaakara pankotsiki, ikaimaiya-paakitziini josampitantapaake, ikantzi: “¿Ari jimayiri jaka Simón, ipaiyeetzi eejatzi Pedro?”

¹⁹ Ipampithashiretakominthaitaro Pedro jiñaakeri, jiñaanashiretakeri Tasorentsinkantsi, ikantziri: “Pamene, areetapaakara mava shirampari amemenatzimiri. ²⁰ Pinkatziye,

payiite. Eerora pikisoshirevaitzi, pintsipatyaari, tema naakatake otyaantakeriri.” ²¹ Arira

jayiitapaake Pedro, ikantapaakeri shirampariite: “Naakatake pikokovatzi. ¿Ipaitama pipokantari?”

²² Ikantaiyanakeni irirori: “Nopoki jotyaantana Cornelio, ijevare ovayiriite. Tampatzikashireri jinatzi, ñaapinkathatasorentsivaitaneri jini, iri iraakameethatapiintane pisheninkapayeeni judío. Tema chapinki ipokashitakeri

imaninkarite Pava, ikantakeri: ‘Pinkaimakaan-teri Pedro, onkantya impokantyaari pipankoki, ari pinkemero onkarate inkamantemiri.’”

²³ Ikanta Pedro ikyaakaanakeri pankotsiki, ari jimagaiyapaakeni. Okanta okitaitamanake, jatake Pedro joyaataiyanakeri pokashitakeriri, arira itsipatanakari eejatzi Joep-satzi, “iyekiite” inatzi.

²⁴ Okanta pashine kitaite areetaiyakani Cesarea-ki. Arira joyaaventakari Cornelio itsipayetakari isheninkamirinkaite, eejatzi iraapatziyaminthatane ikaratzi ikaimayetakeri irirori. ²⁵ Jareetapaakara Pedro pankotsiki, ishi-tovashitanakeri Cornelio, jotyeerovashitavakari, iriñaapinkathatavakerimi. ²⁶ Iro kantacha Pedro jovatziyakeri, ikantziri: “Pinkatziye, atziri

nonatzí eejatzi naaka, arira nokempitami eeroka.”²⁷ Ikanta jiñaanatziirira Cornelio, ikyaakaapaakeri, jiñaapaakitzi osheki atziri apatotainchari.²⁸ Ikantanake Pedro: “Piyotaiyini eeroka, naakaite judío-payeeni te ishinetaitana nonkempiyaami eerokaite kaari nosheninkata, te aritaajate nonkyaavankotemi. Iro kantacha ovakeraini jiyotaakena naaka Pava, te arite nonkantayetemi: ‘Novinkane pinatzi.’²⁹ Irootakera kaari noshenkaantanaka nopokanake pikaimakaantakena. Iroñaaka nokovi niyote opaita pikaimakaantantanari.”

³⁰ Ikantanake Cornelio: “Chapinki, aritake tzimake 4 kitaite, ari ikaratajaantake iroñaaka ooryaatsiri, itainkakera. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziventavaita, noñañaatzi osheetyaakera, ari ikoñaatzimotakena aparoni shirampari, shipakiryaa okantapaaka iithaare.†³¹ Ikantapaakena: ‘Cornelio, ikemakemi Pava piñañaatziri, ikinkishiretakero pineshinonkatantapiintake.³² Potyaante nampitsiki Jope amerine Simón, ipaiyeetziri eejatzi Pedro. Ari jimayimotziriri pashine Simón, meshinantsipakori nampitarori inkaarethapyaaiki.’³³ Ari notyaantakeri thaankipaiteeni iriñeetemi, pimatakero eeroka pipokanake thaankipaiteeni. Jirikayetakena iroñaaka ipiyotakaakana Pava. Intsityaa pinkantenaro okaratzi ikantakemiri Avinkatharite.”

³⁴ Ipoña ikantanake Pedro: “Arira niyotataitziri iroñaaka omaperotatya Pava te

† **10:30** Kantakotachari jaka “itainkakera,” irootakera ikantayetziiri pairani “ooryaa 9.”

iramaakitaneteri atziri, ³⁵ aña jaakameethayetziri ñaapinkathatanairiri, tampuszikashiretatsiri, okantavetaka tsikarika inampiyetaro, kaari nosheninkaveta. ³⁶ Tema iroka Ñaantsi ñaaventakotziriri Jesucristo, okaratzi jatakotaintsiri nosheninkaki Israel-mirinkaite, iriitakera Pava kantakaarori nokinkithatakotantaariri irika. Tema iriitake pinkathariventaineri maaroitene, iriitakera saikakaayetaineri eejatzi kameetha. ³⁷ Piyoperotaiyironi eerokaite okaratzi avisaintsiri noipatsiteki. Tema pikemakoventakero jiñaaventakeroranki Juan-ni okantakota oviinkaataantsi. Irojatzi opoñaantanakari Galilea-ki, ³⁸ jiñeetakeri Jesús Nazaret-satzi. Iriira Pava ipakeri ishintsinka eejatzi Itasorenka. Ipoña ikekenayetanake irirori jineshinonkatantayeta, jovavisakoyetake osheki jaakayetziri peyari. Iroora jimatantakarori iroka tema Pava tsipatakari. ³⁹ Naakayetake ñaayetajaantakeri maaroni jantayetakeri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jovamaitakeri, ipaikakoyeetakerira. ⁴⁰ Iro kantacha omonkaratakara mava kitaite jovañagairi Pava, ikantakaakarora irirori noñaayetairi naakaite. ⁴¹ Tera iroñaakapanaatyaari maaroitene atziri, intaani naakaite, ikaratzi jiyoshiiyetakeri pairani Pava iriñaayetairi. Ari-takera jañagai, notsipatavaari novaiyani eejatzi niravaitaiyini. ⁴² Iriitakera otyaantaiyakenari nonkamantayetairi atziriite, nonkantairi: 'Iriira Jesús jovakeri Pava iriyakoventairine maaroni añaayetatsiri, ipoña ikaratzi kamayetaintsiri eejatzi.' ⁴³ Irijatzira Jesús jiñaaventakotzitakari

pairani Kamantantaneriite, ikantake: ‘Inkarate kempisantairine irika impairyaaayetairira, aritake impeyakotaineri iyaariperonka.’”

⁴⁴ Jiñaavaiminthaitzi Pedro, arira inampishiretantapaakari Tasorentsinkantsi maaroitene kempisantakeriri ikinkithatzi.

⁴⁵ Ipampoyaaminthataiyakerini ikaratzi oyaatakeriri Pedro, jiñaakerora inampishireyetantapaakari Tasorentsinkantsi kaari isheninkata, okempivaitakaro irisakoperotaitatyeenerimi,†

⁴⁶ ikemaiyakeri jiñaavaiyetantanakaro pashineyetatsiri ñaantsi, itharomentanakari Pava. ⁴⁷ Ipoña ikantanake Pedro: “¿Kantatsima ompetapithatyaari iroviinkayetya irikaite atziri, kempiyetanakairi aakaite inampishiretanta-yetaari Tasorentsinkantsi?” ⁴⁸ Ari jotyaantake iroviinkaayeeteri irikaite impairyeteeri Jesucristo. Ipoñaashitaka irikaite ikantanakeri Pedro: “Pisaikimovaitanakena.”

11

Ikamantapairiri Pedro kempisantzinkariite Jerusalén-ki

¹ Ipoña ikemaiyakeni pashine Otyaantajanoriite ipoña iyekiite nampitarori Judea-ki, ikantaitzi: “Ikemayetairora Iñaane Pava kaari asheninkata, ikempisantayetai irirori.” ² Iro kantacha jareevetaara irirori Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatavairi judío kempisantayetaatsiri.*

† **10:45** Irikaite “oyaatakeriri Pedro,” irijatzi ipaiyeetzitari “Totameshitaaniri.” * **11:2** Kantakotachari jaka “judío,” irijatzi ipaiyeetzitari “Totameshitaaniri.”

³ Ikantavairi: “¿Opaitama pareetantariri kaari asheninkata, payooyetakeri eejatzi?”† ⁴ Ari ikamantanakeri Pedro tsika okantajaanta opoñaantakari. Ikantanakeri: ⁵ “Nosaiki naaka nampitsiki Jope, noñaañaaminthatzira, ari noñaavyatakari. Noñaake kempitavetarori iniroite manthakintsimaanka, ithatoyeetakero opatziki, jovaniiryeetakero okenapaakero inkiteki irojatzi tsika nosaikakera naaka. ⁶ Ari namenaperotanakero, noñaake osheki katsimari piratsi, noñaake ikaratzi kamathayetatsiri kipatsiki, ipoña tsimeripayeeni. ⁷ Ipoña nokemake ñaanatakenari, ikantana: ‘Pedro, pintzinaye, povamairi irikapayeeni, poyaari.’ ⁸ Ari nakanake: ‘Eero Pinkathari, tema te namonkotaajatapiinteri naaka irikapayeeni ipinkayeetziri.’ ⁹ Japiiyeetanakena iñaanaitana, ikantaitana: ‘Tema irikapayeeni ikaratzi ishinetaantairi Pava, eerora pipaitashivaitari eeroka “Ipinkayeetziri.” ’ ¹⁰ Mavasatzi apiitaka iroka. Ipoñaashitaka jaayeetanairo inkiteki okaratzi noñaakeri. ¹¹ Arira jareetaiyapaakani mava shirampari kokovatanari, jotyaantaitakeri ipoñaakaro Cesarea-ki. ¹² Jiñaanashiretanakena Tasorentsinkantsi, ikantakena: ‘Poyaatanakeri irikaite, eerora pikisoshirevaitanake.’ Irootakera nomatakeri. Jirikara 6 iyekiite notsipatanakari. Iriira nokaratakeri nokyaavankotakeri aparoni shirampari kaari asheninkata. ¹³ Ikamantavakena, ikantana: ‘Chapinki, noñaake

† 11:3 Kantakotachari jaka “kaari asheninkata,” irijatziitara ipaiyeetziri “kaari totameshitaaniri.”

maninkari ikatziyapaaka jaka nopankoki, ikantakena: “Potyaante jatatsineri nampitsiki Jope onkantya iramantyaariri Simón, ipaiyeetziri eejatzi Pedro. ¹⁴ Iriitakera kamantemirone tsika pinkantya pavisakoshiretantaiyaari, pinkaratairi maaroitene pisheninkamirinkaite.” ¹⁵ Ikanta nokinkithavaitakaapaakeri, arira omapokashitatainakari inampishiretanta-paakeri Tasorentsinkantsi iriroriite, iroovaitakeranki inampishiretantakairi aakaite ovakeraini. ¹⁶ Arira nokinkishiretanakero ikantakeriranki Avinkatharite: ‘Omapero Juan joviinkaatanaro jiñaa, iro kantacha ari piñaayetakero eerokaite irinampishiretantyaami Tasorentsinkantsi kempivaitakami iroviinkaayeetantyaamirimi.’ ¹⁷ Tema iriitajaantakera Pava neshinonkatariri eejatzi iriroriite ikempitaayetaira aakaite akempisantayetairira Pinkathari Jesucristo. ¿Niinkama naaka nonkovantyaari nomaimaneteri Pava?” ¹⁸ Ikanta ikemaiyavakera iyekiite nampitarori Jerusalén-ki, tekatsi inkantaiyanakeni. Itharomentaiyanakarini Pava, ikantaiyanakeni: “¡Arira okantari! ¡Ineshinonkatairi Pava kaari asheninkata! ¡Kantatsira iriroriite irovashaantairo eejatzi iyaariperonka, onkantya irañaashireyetantaiyaari!”

Kempisantaatsiri Antioquía-ki

¹⁹ Aritakera jovamayitzitaitakari Esteban, jetaitantanakarori ipatzimaminthayeetziri kempisantzinkariite. Iroora opoñaantanakari ishiyayetztanaka tsikarika ikaratzi kempisantzinkariite janta Fenicia-ki, Chipre-ki ipoña

Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayetakeriri judío-payeeni tsika okantakota Kameethari Ñaantsi, temaita inkinkithatakairi kaari isheninkata. ²⁰ Iro kantamaitachari, ari jareetaiyakani Antioquía-ki, kempisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaayetapaakeri eejatzi kaari isheninkata, jiñaaventakeneri Kameethari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Avinkatharitera. ²¹ Okantakaatziitakarira ishintsinka Avinkatharite irikaite, jovashaantakaakeri pashinesatzi atziri jametashivaiyevetakari. Oshekira kempisantanairiri Avinkatharite. ²² Ikanta kempisantayetaatsiri Jerusalén-ki, ikemakotaiyakerini, jotyaantakeri Bernabé janta Antioquía-ki. ²³ Jareetakara Bernabé, iñaapaakeri tsika ikanta Pava ineshinonkayetakari irikaite, iniroite ikimoshiretapaake. Ikaminaayetapaakeri maaroiteni ari onkantya iroisokeroshireyetantyaari Avinkatharite. ²⁴ Tema irika Bernabé neshinonkataneri jinatzi, javentaashiretziitari Avinkatharite, inampishiretziitantari Tasorentsinkantsi. Irootakera joshekiperotantanakari kempisantanairiri Avinkatharite. ²⁵ Ipoñaaka Bernabé, jatake Tarso-ki iriñeeri Saulo. ²⁶ Ikanta iñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimovaitakeri iriyotaaneete aparoni osarentsi, jiyotaayetake osheki atziri. Arira etanakaro janta Antioquía-ki ipaiyeetziri “Cristo-veriite.”

²⁷ Okanta aparoni kitaite, jareetaiyakani Antioquía-ki kamantantaneriite ipoñaanakaro Jerusalén-ki. ²⁸ Ipoñaashitaka, aparoni kamantantaneri paitachari Agabo, ikatziyanaka

japatotaiyani, ikantanake: “Arira iriñeetake iniroite tashetsi maaroni nampitsiki.” Iriira Tasorentsinkantsi ñaanashiretakeriri jiyotantakarori. Irootakera monkaratainchari pairani ipinkathariventantakari Claudio.
²⁹ Irootakera ikinkishiretantaiyakari Antioquía-satzi irineshinonkatyaari Judea-satzi irotyaanteneri iyekiite okaratzi iraavyaayeri.
³⁰ Iroora jimataiyakerini, ipairyeetakeri Bernabé itsipatakari Saulo iri amenakaanterone. Jotyaantakeneri antarikonaite janta Judea-ki.

12

Jovamaitantakariri Jacobo, ipoña jashitakoitakeri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatzi-maminthatake tsikarika ikaratzi kemp-isantzinkari. ² Ikantakaantake inthatzinkaiteri Jacobo, irirentzira Juan. ³ Ikanta jiñaakerora Herodes kameetha onimoyetakeri judío-payeeni, joirikakaantakeri eejatzi Pedro. Arira avisayetakeri iroka joimoshirenkayeeta jovantayeetapiintairori tantaponka. ⁴ Aritakera joirikakaantakeri Pedro, jashitakotakaantakeri. Jovayetake ikaratzi 16 ovayiriite aamaventapi-intayetyaarine. Ikinkishirevetaka Herodes iroñaakanterimi atziriteki onkaratakerika joimoshirenkaitaro kitaite Anankoryaantsi. ⁵ Jashitakominthaitziri Pedro, ñaañaataiyatsini kempisantzinkariite japatoventakarira Pava.

Jomishitovaitairi Pedro

⁶ Okanta omonkaratzimatapaaka iraantyaariri Herodes irika Pedro iroñaakanteri atziriiteki. Jimayira Pedro tsireni josatekakeri apite ovayiri, joosoyeetantakari apite ashirotha. Saikaiyatsini pashine ovayiriite ikyaapiintayeetzi jaamaakoventari. ⁷ Ari jomapokashitakari ipokake imaninkarite Avinkatharite, kitaisaante ikantakaapaakaro. Jotzinkamerekitapaakeri Pedro, jovakiryaakeri, ikantziri: “¡Pintzi-naanake!” Oparyaashivaitanaka ashirotha joosoyeetantakariri irakoki. ⁸ Japiitakeri maninkari, ikantziri: “Pinkithaatya, pi-zapato-tya.” Ari ikantakero Pedro. Eekero ikantatzi maninkari: “Pinkyaantyaaro piveviryaakoro, poyaatena.” ⁹ Shitovanake Pedro joyaatanakeri maninkari. Tera iriyote omaperorika okaratzi jantziri maninkari. Aña okempitzimovaitakari iriñaavyatatyeeyaami. ¹⁰ Iro kantacha javisanake aparoni aamaventariri, ipoña javisanakeri pashine. Iro irishitovimate, jareetapaakaro ashivotatsiri ashitakorontsi, ashitaryaashivaitanaka apaniro. Shitovaiyanake. Ikanta janiitakera, iro itaponeentanaka, ari jookanairi maninkari apaniro. ¹¹ Arira ikinkishiretanakari Pedro, ikantanake: “Arira niyotziri iroñaaka omaperotatya jotyaantakeri Pinkathari imaninkarite, intsiparyaakoventakena Herodes-ki, itsiparyaakoventakena eejatzi tsika inkantavaitenami judío-payeeni.”

¹² Ikanta jiyotanakerora Pedro iroka, jatanake opankoki María, irinirora Juan, ipaiyeetziri eejatzi Marcos, tsika janta japatotaita iñaañaataitzi.

¹³ Kaimapaake ikyaapiintaitzi. Okanta

aparoni evankaro paitachari Rode, jatanake ameneri niinkarika. ¹⁴ Ari iyovaantetavairi Pedro jinatzi, iniroitera okimoshiretanake, te ashitaryaajatanakeneri inkyaantapaakyaari, opiyatainaka inthomointa okamantantzi, okantapaake: “Pedro inatziira kaimatsiri.” ¹⁵ Ari ikantayeetavakero: “¡Te pishinkiventatya!” Iro kantacha eekero oshintsitatzi iroori, okantzi: “Omaperotatya.” Ikantaiyini irirori: “Aama imaninkarite jinatzi, kaarira Pedro.” ¹⁶ Eekero ishintsitatzi Pedro ikaimi. Ikanta jashitaryaakeneri, iñaatziiri Pedro inatzi, ikitakitziitaiyanakeni. ¹⁷ Ari jovaankanakero irako Pedro, onkantya imairetantaiyaarini. Ipoñaashitaka ikinkithatakotanakero tsika ikantakero Avinkatharite jomishitovantaariri. Eekero ikantanakitzi Pedro: “Pinkamanterira iroka Jacobo eejatzi pashine iyekiite.” Ari ishitovanai, jatanake pashineki nampitsi.

¹⁸ Okanta okitaitamanake, osheki okantz-imoshiretaiyarini aamaventavetakariri, tema te iriyotaiyeni tsika ikenake Pedro. ¹⁹ Ikantakaantake Herodes inkokovayeetairi, iro kantacha tera iriñeetairi. Irootakera jookoyeetantanakariri aamaventavetakariri, jovamaakaantaitakeri. Ikanta avisake iroka, shitovai Herodes Judea-ki, jatake irinampitapaintyaaro Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

²⁰ Arira ikantzitatya Herodes imaimane-minthavaitakeri nampitarori Tiro-ki eejatzi Sidón-ki. Ikanta ikinkishiretaiyakani imaimaneminthatane iraakameethayetairi, tema

aritake jiyomparitapiintaiyani. Jotyaantaiyake jatashiyeterine Herodes iraapatziyeeyaari. Ikanta saikavankotziriri Herodes, iraventaaperotane, paitachari Blasto, jaakameethayetavakeri pokashitakeriri. Ikantakomentakeri Herodeski tsikapaite inkinkithavaitakaantyaariri.

²¹ Monkaratapaaka kitaite ikaimakaan-takeri Herodes inkinkithavaitakairi. Ari ikyaantanakaro ovaneenkaro iithaare ikinkithavaitakaantapiintantari, thointapaaka isaikamentoki japatoiyakani, ikinkithavaitanake.

²² Ari ikaimakotaiyirini atzirite, ikantzi: “¡Irinta ñaavaitaintsiri, Pava jinatzi, kaarira atziri!”

²³ Tetya onkantzimovaitaajatyaaari Herodes ikempitakaantaitakari Pava itharomentaitakari. Irootakera omapokashitantanakari jomantsiyaakeri imaninkarite Avinkatharite, kenivaitanake, kamake.

²⁴ Iro kantacha, eekero iyaatakotanakitzi iñanera Avinkatharite, eekero joshekipertanakitzi kempisantzinkariite.

²⁵ Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaratakero jantakero jotyaantantaitakariri Jerusalén-ki, piyeeyaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan ipaiyeetziri eejatzi Marcos.

13

Jetanakaro ikinkithatakaantzi Bernabé ipoña Saulo

¹ Tzimayetatsi kamantantaneriite janta Antioquía-ki japatotapiintaiyanira kempisantzinkariite, tzimayetatsi eejatzi iyotaantaneriite. Jirika ikarataiyini: Bernabé, Simón ipaiyeetziri eejatzi

Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén ikaratakeri pairani Herodes joimonkaiyakani, ipoñaapaaka Saulo.* ² Okanta japatoven-taiyarinira Avinkatharite, itziventaiyarini, jiñaanashiretakeri Tasorentsinkantsi, ikantakeri: “Pimpairyeenari Bernabé pintsipataakenari Saulo onkantya nantavaitakaantyaariri.” ³ Ikanta ithonkatakeri jiñaañaataiyakani, itziventaiyani, jotzimikapatzii toyetantakeri irako irikaite, jotyaantaiyakerini.

Ikinkithataiyini Otyaantajanori Chipre-ki

⁴ Ikanta irotyaantanera Tasorentsinkantsi, jataiyanakeni Seleucia-ki, ari jotetaiyanakani iriyaatero Chipre-ki. ⁵ Aatakoiyapaakeni Salamina-ki. Jetapaakaro ikamantantapaakero iñaane Pava japatotapiintaiyani judío-payeeni. Arira jiyaatzitanakari eejatzi irirori Juan irampitakovaiteri. ⁶ Jaathakiryaanakero othampishi, irojatzi jareetantakeri Pafos-ki. Ari jiñaakeri aparoni sheripiyari judío, thairi kamantantaneri jinatzi, ipaita Barjesús. ⁷ Irika sheripiyari iraapatziyane inatzi janta pinkathari Sergio Paulo. Iyotaneri inatzi irika pinkathari, ikaimakaantakeri Bernabé ipoña Saulo, tema ikovatzi inkemero iñaane Pava. ⁸ Iro kantacha sheripiyarika paitachari iñaane griego Elimas, ikovavetaka irotzikatzikateri pinkathari eero ikempisantanta. ⁹ Ikanta Saulo, ipaiyeetziri eejatzi Pablo, ipampoyaanakeri irika, ikantakaatziitakarira Tasorentsinkantsi,

* **13:1** Irika “Herodes,” iriitakera pinkathariventantatsiri pairani Galilea-ki.

¹⁰ ikantanakeri: “¡Thairí! Kaariperori pinatzi. It-omi kamaari pinatzi. Pimanintakero kameethari. ¿Eeroma povashaantaajatairo potzitzikayetziro okaratzi tampatzikatzimotziriri Novinkatharite?

¹¹ Iroñaaka irovasankitaataveetemi, osamani pinkantya pimavityaakite.” Apathakerora ikantanaka, te irokichaatanai. Ikokovavaitzi akathavakotairine.

¹² Ikanta jiñaakerora pinkathari avisaintsiri, ikempisantanake. Ipampoyaaminthatanakero iñaaventayeetzirira Avinkatharite.

Areetaka Pablo ipoña Bernabé Antioquía-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³ Ikanta ishitovanaira Pablo janta Pafos-ki itsipayetakari ikarataiyini otetanaka iriyaatero Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, te iroyaatanairi, piyanaka irirori Jerusalén-ki.

¹⁴ Ikanta jareetaka Perge-ki avisanake pashineki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta janta, ikyeeyakeni japatotapiinta judío-payeeni kitaiteki jimakoryaantaitari, thointaiyapaakani.

¹⁵ Aritakera ithonkaitakero iñaanayeetziro irosankinare Kamantantaneriite, Ikantakaantaitane eejatzi, ikantake jevatakaantatsiri japatotapiintaita: “Iyekiite, kempitaka tzimatsi pinkanteri iroñaaka onkantya intharomentantayetyaari atziriiite.”

¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakovakotanake onkantya irimairerantayeetyaari, ikantanake: “¡Shirampariitel! ¡Israel-mirinkaite! ¡Maaroni eerokaite ikaratzi ñaapinkathatairiri Pava!

¹⁷ Iriitakera Pava iyoshiitakeriri pairani avaisatziite, Israel-mirinkaite. Iriitakera

oshekyaaakeriri. Ipoña joñaakantakero ishintsinka itsiparyaakoventairira Egipto-ki. ¹⁸ Ipoña ipiyathavaitakari Pava janta tsika te inampiitaro okaratzi 40 osarentsi. Iro kantacha Pava jamavetakero ipiyathayetakari. ¹⁹ Ipoña japerotake Pava ikaratzi 7 isheninkamirinkatavakaa janta Canaán-ki, irootakera iipatsitetakaayetaariri avaisatziite. ²⁰ Maaroni iroka noñaaventakemiri avisakera 450 osarentsi okaratzi osamanitake. Ipoña ipairyaakeneri jevariite amenakoyeterine, irojatzi jovekaraantantapaakarori Samuel-ni, kamantantaneri. ²¹ Iro kantamaitacha ikovavetaka aparoni ivinkathariteperotyaari. Irootakera Pava ipairyaantakaniriri Saúl-ni, itomi Cis, isheninkamirinka Benjamín. Iriira pinkathariventakeriri okaratzi 40 osarentsi. ²² Iro kantacha Pava jovinkatharyaakeri Saúl-ni, jimpoyaatantaari David-ni. Tema iri David-ni jiñaaventakeranki Pava, ikantzi:

Noñaakeri David itomi Isaí, onimotakena,

Iriitake materone irantero nokoviri naaka.

²³ Ikanta itzimakera Jesús, icharinemirinkatakari David-ni. Iriitakera ishinetakeri Pava irotyaanteri irovavisaakoyetai aakaite Israel-mirinkaite. ²⁴ Tekeratsitara impokeeta Jesús, ikinkithakotzitakari Juan-ni, ikantake: ‘Ontzimatye pimpiyashireyetai, poviinkaatzimentaiyaari Pava.’ ²⁵ Ikanta Juan-ni jimonkaratzimatakero irantavaitane, ikantanake: ‘¿Piñaajaantakema naakatake irika? Tera naaka. Aña aatsikitakera noñaapinkathaperotzitari naaka, te aritaajate inkempitakaantyaana iromperatane onkantya

no-zapato-ryaantyaariri.’

²⁶ ¡Iyekiite! ¡Abraham-mirinkaite! ¡Maaroni eerokaite ikaratzi ñaapinkathatairiri Pava! Aakatajaantakera jotyaantayeetakai iroka Ñaantsi avisaakoyetantaiyaari. ²⁷ Tema ikaratzi nampiyetarori Jerusalén-ki ipoña ijevarepayeeni, tera iriyotaiyavakerini Jesús, aña jiyakoventaiyakeri. Arira okanta kaari jiyotantaajatavakaro imonkaratakaatyaarora okaratzi josankinatakoyetakeri kamantan-
taniite, okantaveta japiipiitziivetakaro iñaanatapiintziro japatotapiintaiyanira kitaiteriki jimakoryaantaitari. ²⁸ Ipoña ikovakotakeri Pilato irovakaanteri Jesús, okantavetaka tekatsi inkenakaashitapaintya irirori. ²⁹ Ikanta ithonkakero jantayetakero okaratzi jimonkaratakaayetakar i josankinatakoyeetakeriri pairani, jovatzikaryaakotakeri ipaikakotakeri, ikitatakeri. ³⁰ Iro kantacha Pava joviriintairi. ³¹ Arira jetanakaro Jesús joñaakapanaatari ikaratzi tsipatakariri pairani ipoñaantakar Galilea-ki irojatzi Jerusalén-ki. Oshekira okaratzi kitaite joñaakapanaatari. Iriitajaantakera ñaaventayetairiri iroñaaka tsikarikapayeeni isaikayetzi atziri. ³² Irijatziitara noñaaventzitamiri iroñaaka eerokaite, noñaaventzimirora Kameethari Ñaantsi tsika okantakota ishinetakeneriri Pava avaisatziite. ³³ Arira jimonkaratakero Pava okaratzi ishinetakeneriri, tema joviriintairira Jesús joñaakayetairi aakaite, tema icharineete anaiyatziini. Irootakera osankinatakotachari Salmo-ki, okantzi:
Notomi novimi eeroka.

Naakatake pirintana iroñaaka.†

³⁴ Aritakera iñaaventzitikari Pava iroviriintairi Jesús, eero oshitzivaitanta ivatha. Ikantake iñaavaitake:

Ari nomonkaratakeneri David-ni okaratzi noshinetaajaantakeneriri.

³⁵ Pashineki Salmo okoñaatakoperotzi iroka, okantzi:

Eerora pishinetziri oshitzivaite ivatha pitasorentsita.

³⁶ Omaperora, kaarira David-ni oñaaventakote jaka, tema jañaavaitakaapaintziri Pava irika David-ni, ipoña imakoryaake, itsipataari ivaisatziite ikitayetaa, arira oshitzitairi ivatha. ³⁷ Irooma ivatha irika joviriintairi

Pava, tera iriñeero oshitzivaite ivatha irirori.

³⁸ Iyekiite, ontzimatyeeera piyotayetai eerokaite, iriira noñaaventzi Jesús, tema iri matairori ipeyakotaimiro piyaariperonka. ³⁹ Eekerorika

paakoventatyeeayaaro Ikantakaantane Moisés-ni, eerora ipeyakotaitzimiro piyaariperonka. Irooma aririka pinkempisantanairi Jesús, ari imepyakotaimiro irirori. ⁴⁰ Paamaventaiyaani eerokaite, papeshitarokari josankinatakotakeri kamantantaneriite, ikantake:

⁴¹ Pinkemaiyeni manintzirori kyaaryoori,

Ari pinkitakitziitapainte, irojatzi pimpeyan-takyaari.

Tema ontzimavetakya apaata ompaitya nantzi-motaimiri,

† **13:33** Kantakotachari jaka “Salmos,” irojatzi ikantayeetzitari “apitetanaintsiri.” Tema panthaantsi onayetatzii ikantayeetziri Salmos. Oshékira onatzi, iroora apitetanaintsiri josankinayee-takero pairani iroka.

Eeromaita pikempisantziro, intzimavetakya
ooñaarontemirone.”

⁴² Ikanta ishitovimatanaira Pablo japatotapi-
intaita, ikovakotaiyakerini kaari isheninkata,
ikantziri: “Pimpiyeera pashineki kitaite jimako-
ryaantaitari, papiitero pinkinkithatakainaro
iroka ñaantsi.” ⁴³ Ikanta jiyaataiyeenira judío-
payeeni eejatzi kaari isheninkata japatotaiyani,
tzimatsira osheki oyaatanakeriri Pablo ipoña
Bernabé. Ari ikaminaathayetakeri onkantya
iroisokerotantyaarori ikaminthaayetairira Pava.

⁴⁴ Okanta areetapaa pashine kitaite
jimakoryaantapiintaitari, ipiyotaiyakani
osheki atziri inkempisantero iñaane Pava.

⁴⁵ Iro kantacha jiñaakerira judío-payeeni ipiy-
otaiyapaakani atziriite, ikisashiretaiyanakani,
jetanakaro imaimanevaitanakeri Pablo,
ithainkimavaitanakeri. ⁴⁶ Tera intharovanake
Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakeri irirori:
“Iro arivetachari netavakyaami nonkaman-
tayetemiromi eerokaite iñaane Pava, tema judío
pinayetzi. Irooma pimanintaiyakerora, eero
piñeero irañaashiretakaayeetaimi. Irootakera
nonkinkithatakaantyaariri iroñaaka kaari
asheninkata. ⁴⁷ Tema ari okanta jotyaantakena
Novinkatharite, ikantakena:

Eeroka nopairyaake pinkitainkatakoyetairi kaari
pisheninkata,

Ari onkantya piñaaventantaiyaaniriri avisako-
taantsi.

Pothotyero maaroni kipatsi.”

⁴⁸ Ikanta ikemaiyavakera kaari isheninkaveta,
ikimoshiretaiyanakeni, ikantaiyanakeni:

“Osheki okameethatataitzi iñaane Pinkathari.” Tema ithonka ikempisantaiyeeni ikaratzi jiyoshiyeetakeri irañaashireyetai. ⁴⁹ Ithonka ikinkithatakoyeetanakero iñaane Avinkatharite nampitsipayeeniki. ⁵⁰ Iro kantacha judío-payeeni, ikinkithavaitakaake iriiperoriite jevatakaantatsiri nampitsiki, tsinaneete ñaapinkathataaro, tsipatapiintavetakari judío-payeeni japatotaiyani, jiminthatakaakari impatzimaminthateri Pablo ipoña Bernabé, jomishitovairi inampitsitekira. ⁵¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotekanairo iipatsikiite onkantya iriyotantayeetyaari te inkempisantaiteri Pava janta. Ari jiyaataiyanake pashineki nampitsi Iconio-ki. ⁵² Iro kantacha kimoshire ikantaiyakani iriyotaaneete, inampishiretziitantanakari Tasorentsinkantsi.

14

Jiyaatake Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ikyeeyakeni japatotapiintaiyani judío janta Iconio-ki. Ikinkithatakaapaakeri, ari ikempisantaiyanake osheki judío-payeeni ipoña kaari isheninkata. ² Iro kantamaitacha, tzimayetatsi kisoshireri judío, ikaminaakeri kaari isheninkata irimaimaneteri kempisantakaantapaintsiri. ³ Irootakera, isaikantapaakari osamani janta. Eekero jiñaaventanakitziri Avinkatharite te intharovaiyeni. Itasonkaventakaayetakeri, ari okanta jiyoyeetantari omaperotatya iñaaventziro iyaminthaanka Avinkatharite. ⁴ Iro kantacha

jimaimanetavakaanaka ikaratzi nampitarori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri judío-payeeni, tzimatsi pashinepayeeni aapatziyanakariri Otyaantajanoriite. ⁵ Ipoñaashitaka judío-payeeni itsipayetakari kaari isheninkata, ikinkithavaitakaakeri jevariite irovasankitaavai-teri impoña intsitokakaantantyaari mapi. ⁶ Iro kantacha iriroriite, jiyotake okaratzi irantaiteri, shiyaka ikenaiyake Lистра-ki ipoña Derbe-ki, iro nampitsiite saikayetatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayetanake eejatzi pashineki nampitsi okaratzi tzimayetatsiri janta. ⁷ Ari ikinkithayetakero eejatzi Kameethari Ñaantsi janta.

Itsitokaveetakari Pablo Lистра-ki

⁸ Okanta janta Lистра-ki tzimatsi aparoni shirampari kisoporokiri, te iraniivaitanete, tema ari ikantatya ovakera itzimapaake. Ari ithointaka irika shirampari, ⁹ ikempisantziri Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ipampoyaanakeri shirampar-ika, jiyotakeri osheki javentaashiretziivaitaka, kantatsi irovashinchagairi. ¹⁰ Iñaanatanakeri shintsiini, ikantanakeri: “¡Pinkatziye, pintampatzikatero piitzi!” Apathakerora jimitaanaka shiramparika katziyanaka, aniitanai. ¹¹ Ikanta iñeetakero jantakeri Pablo, ikaimaiyanakeni atziriite iñaaneki Licaonia-satzi, ikantaiyini: “¡Janiiryimoyetakai pava joshiyakari atzirivé!” ¹² Ikempitakaanakari Bernabé iriimi ivavane paitachari “Júpiter,” iriima Pablo ikempitakaanakari iriimi ivavane paitachari “Mercurio,” tema iriitakera ñaavaitatsi. ¹³ Ikanta iromperatasorents site Júpiter, saikatsiri

itasorentsipankote tsika ikyaapiintaitziro
 nampitsiki, jamake ipirapayeeni, inchateya-
 payeeni. Itsipayetakari atziriite ikovave-
 taiyani iriñaapinkathateri Otyaantajanoriite,
 irovamayeneri ipiraite, impometeneri.* ¹⁴ Iro
 kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotake
 irirori ikoviri irantaiyeri, isaperyaanakero
 iithaare, josatekantanakari atziriite, ikaimanake,
¹⁵ ikantzi: “¿Opaitama pantantyaarori iroka? Atziri
 nonayetatzí naaka, ari nokempitami eerokaite.
 Irootakera nopokantakari nonkamantayetaimi
 povashaantayetairo pametashitapiintakari.
 Aña ontzimatyé pinkempisantairi Pava
 Kañaanetatsiri, ovetsikakerori inkite, kipatsi,
 inkaare, eejatzí maaroite tzimayetantarori.
¹⁶ Irijatzira shineyemakeriri pairani pivaisatziite
 jantapiintayetantakarori inevetashiyetari
 iriroriite. ¹⁷ Iro kantamaitacha tera
 iromanapithaperotyaari onkantya eero
 jiyotantaajata añaatsira irirori. Tema iri Pava
 neshinonkatapiintakairi aakaite, jovyariiro
 inkane, okithoyetantari avankirepayeeni, iri
 payetairori maaroni ovayetari, ari okanta
 akimoshireyetantari.” ¹⁸ Okantavetaka
 ikantayevetakari atziriite iroka, osheki
 opomerentsitaka irovashaantakaantyaariri
 irovamayeneri ipirapayeeni impometeneri.

¹⁹ Ariya jareetaiyapaakani judío
 poñeenchari Antioquía-ki eejatzí Iconio-ki.
 Ikaminaayetapaakeri atziriite. Irootake
 itsitokantavetakariri Pablo. Jinoshikanakeri

* **14:13** Kantakotachari jaka “ipirapayeeni,” iriira toro-payeeni.

jookakeri nampitsithapiki, iñaaajaantake aritake jovamaakeri. ²⁰ Ipoña iriyotaaneete Pablo japatoventapaakari, ari ipiriintanaari eejatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitaitamanake jatake Derbe-ki itsipatanaari Bernabé. ²¹ Ikanta ikamantantapaakero Kameethari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikempisantakaake osheki atziri. Ipoñaashitaka ipiyaaro Listra-ki, Iconio-ki irojatzi Antioquía-ki. ²² Ari ikinkithatakaayetanaari iriyotaaneete, ikaminaayetanaari onkantya iroisokeroyetantyaariri javentaashireyetanakari, ikantayetziri: “Ontzimatyeera añeero osheki ankemaantsivaityaari onkantya ankyaantaiyaari tsika ipinkathariventantai Pava.” ²³ Jiyoyaanake tsikarika ikaratzi antarikonaite jevaterine kempisantzinkariite tsikarika japatotapiintaiyani. Ipoña jiñaañaatakoventakeri, itziventayetakari, ikantapiintake: “Novinkatharite, paamakoven-taiyaari irikaite aventaaayetanaamiri.”

Piyaa janta Antioquía-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴ Ipoña ikenapairo Pablo janta Pisidia-ki, irojatzi Panfilia-ki. ²⁵ Ikinkithatakaantanake janta Perge-ki, ipoña javisanake irojatzi janta Atalia-ki. ²⁶ Arira jotetanaa irojatzi Antioquía-ki, tsika janta jiyoyeetakeriranki iriyaatantyaari inkamantantero okantakota ikaminthaantai Pava. Irootakera jimonkaratakeri iroñaaka jantayetakero. ²⁷ Ikanta jareetaa Antioquía-ki, japatoyetapairi kempisantzinkariite, ikamantapairi okaratzi jantakaayetakeriri Pava, tsika ikanta Avinkatharite javentaashiretakaayetaari kaari

isheninkata. ²⁸ Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayetapaari iriyotaaneete.

15

Japatoyeeta Jerusalén-ki

¹ Ipoña jareeyetaka Antioquía-ki, tsikarika ikaratzi shirampariite ipoñaayetakaro Judea-ki, jiyotaantayetapaake, ikantantapaake: “Iyekiite, eerorika pimonkarayetziro Ikantakaantane Moisés-ni, pintomeshitaanitaiya, eerora pavisakoshireyetai.” ² Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé osheki iñaanaminthatakeri irikaite areetapainchari. Irootakera ikovayeetantakari irotyaantaiteri Pablo, Bernabé ipoña pashinepayeeni, iriyaate Jerusalén-ki iriñeeri Otyaantajanoriite ipoña antarikonaite, inkinkithavaitakotero kantainchari. ³ Ipoña jotyaantakeri ikenanake Fenicia-ki irojatzi Samaria-ki, ikamantantayetanake tsika ikantayetaa ikempisantayetai kaari isheninkata. Ikimoshiretaiyanakeni iyekiite ikemavakera. ⁴ Ipoña jareetaiyakani Jerusalén-ki. Kameethara jaavakeri kempisantzinkariite, Otyaantajanoriite ipoña antarikonaite. Ikamantapaakeri iriroriite jantakaayetakeriri Pava. ⁵ Iro kantacha tsikarika ikaratzi Fariseo-payeeni kempisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriite, ikantanake: “Ikaratzi kempisantayetaatsiri kaari asheninkata, okovaperotatya imonkarayetairo Ikantakaantane Moisés-ni, intomeshitaanitaiya.” ⁶ Arira japatoyakani Otyaantajanoriite itsipayetakari antarikonaite iriñaanatakotero tsika okantakota iroka. ⁷ Ikanta osamanitake

jiñaanatavakaaventakaro, ikatziyanaka Pedro, ikantanake: “Iyeekiite, pinkinkishiretaiyeroni eerokaite tzimatsi jantzimotayetakairi Pava pairani. Jotyaantakena naaka nokinkithatakaayetairi Kameethari Ñaantsi kaari asheninkata, ari okanta ikempisantantayetaari iriroriite. ⁸ Tema Pava jiyotake tsika ikanta ishireki, ari joñaakayetairori ikovi irirori inampishiretantayetaiyaari Tasorentsinkantsi kaari asheninkata ikempitaayetakairanki aakaite. ⁹ Tema jaakameethatairi Pava irikaite ikempitakaira eejatzi aakaite, joitentashireyetairi javentaashiretaarira. ¹⁰ ¿Aritatsima piñaantavaityaari iroñaaka Pava? ¿Opaitama piñaatenatakaantavaityaariri ayotaane? Tema pishintsiventavaitakeri irimonkarayero kaari aavyaajatzi aakaite, kaari iraavyaajate eejatzi avaisatziite. ¹¹ Irootakera iyaminthaanka Avinkatharite Jesús ovavisaakoshireyetairi aakaite. Arira inkempitziyetaiyaari eejatzi iriroriite.”

¹² Ari jimairetaiyanakeni maaroiteni, ikempisantanakeri Bernabé ipoña Pablo ikinkithatakotziro okaratzi jantakaayetak-eriri Pava janta pashinesatziki atzirite, itasonkaventakaayetakeri. ¹³ Ikanta ithonkakero ikamantantake, ikantanake Jacobo: “Iyeekiite, pinkempisantavakena: ¹⁴ Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pava jetantanakarori jiyoyaayetake pashinesatziki atzirite, onkantya inkempisantantaiyaariri, impairyayetairi. ¹⁵ Arira omonkaratari iroñaaka josankinatakotakeri pairani kamantantaneriite,

ikantake:

¹⁶ Aririka onkaratapaake iroka, ari nompiye.

Novatziyeero ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakairi incharinetyaari ari inkempitaiyaari tsika ikanta irirori nopinkatharitakaakeri.

¹⁷ Ari onkantya inkokovatantyaanari pashinesatzi atziri, inkantayetaina: ‘Novinkatharite,’

Ari onkantya nashiyetantaiyaariri kaari pisheninkata, impairyaayetainara.

¹⁸ Arira ikantake jiñaavaitake Avinkatharite, oñaakantzirori ikinkishiretzitakari ovakeraini etantanakarori.

¹⁹ Irootakera nonkantantyaari naaka, eero aritzi añaakaayetyaari kaari asheninkata ikaratzi kempisantayetairiri Pava. ²⁰ Intaani otyaanteneri osankinarentsi ashintsiventero eero jovayetantari vathatsi jashitakaitariri ivavanetashiyeetari, eero jimayempivaiyetanta, eero jovakoyetantaro iriraane piratsipayeeni. ²¹ Tema irooyetake iroka irosankinareni Moisés iñaaventakoyetapiintaitziri tsikarikapayeeni japatotapiintayetara judío kitaiteriki jimakoryaantaitari. Irootake jetanakari pairani. Irootakera irovashaantantyaarori irokapayeeni eero ikantzimoshiretakaantari asheninkapayeeni.”

²² Ikanta Otyaantajanoriite ipoña antarikonaite, itsipayetakari kempisantzinkariite, jiyoyaake irotyaanteri Antioquía-ki intsipatyaari Pablo ipoña Bernabé. Jirika ikaratzi jiyoyaakeri: Judas itzimi ipaiyeetziri eejatzi Barsabás, ipoña Silas. Iriiyetakera jevatakaayetakeriri iyekiite janta.

²³ Iriiyetakera aanakerone osankinarentsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyeikiite, naakaite Otyaantajanoriite, antarikonaite. Novethataiyami eerokaite kaari nosheninkamirinkata nampiyetarori Antioquía-ki, Siria, ipoña Cilicia-ki.

²⁴ Niyotaiyake tzimatsi poñaayetanainchari jaka, iri oñaashirenkakemiri janta, ikovi pimonkarayetairo Ikantakaantaitane, pintomeshitaanitaiya.

Kaarira notyaantane naakaite. ²⁵ Irootakera nokinkithavaitantakari jaka, ari niyoyaake tsika ikaratzi akarataiyirini, onkantya iriyaatantyaari iriñeemi intsipatanakyaari etakokitane Pablo ipoña Bernabé. ²⁶ Iriiyetakera apeshiventakariri Avinkatharite Jesucristo.

²⁷ Jirika notyaantakemiri iroñaaka: Judas ipoña Silas. Iriitake kinkithavaitakaapaakemineri janta inkamantapaakemiro maaroni iroka.

²⁸ Tera arite noñaakaavaityaami eerokaite, tema iro kameethatzimotakeriri Tasorentsinkantsi, eejatzi naakaite. Aña intaani pimayetanairo okaratzi kovajaantachari. Jirokara: ²⁹ Eerora povayetari vathatsi jashitakaitariri ivavanetashiyeetari. Eero povakoyetaro iriraane piratsi. Eero pimayempivaitzi. Aririka pimonkarayetanakero iroka, kameethatake. Ari okaratzi.”

³⁰ Ikanta jotyaantaitakeri, jatake Antioquía-ki. Ari japatotapaakeri kempisantzinkariite, ipapaakeri osankinarentsi. ³¹ Ikanta jiñaanatavakero, ikimoshiretziitaiyanakeni.

³² Tema kamantanerira jinayetzi Judas ipoña Silas, itharomentakaapaakari iyeikiite iroisokerotyaari Pava, ikinkithavaitakaapaakerira. ³³ Okanta osamanitakera isaikimovaitakeri

kameetha, jotyaaantairi tsika ipoñaakaro pairani.
³⁴ Iro kantacha Silas okameethatzimotakeri
irirori irisaikanake. ³⁵ Eejatzi Pablo itsipatakari
Bernabé irojatzi isaikanake iriroriite Antioquí-
ki, ikarayetakeri osheki pashinepayeeni, eekerora
jiyotaantanakitzi, ikamantantziro iñaane
Avinkatharite.

*Pablo itsiparyaari Bernabé, japiitakero jiyaatzi
ikinkithatzi*

³⁶ Ikanta osamanitake, ikantairi Pablo
irika Bernabé: “Thame apiitero areetyaari
inampiiteki iyekiite tsika akamantantakero
iñaane Avinkatharite. Amenairi tsika
ikantayeta.” ³⁷ Ari ikovavetaka Bernabé

iraanakerimi Juan, ipaiyeetzitari eejatzi
Marcos. ³⁸ Iro kantacha te onimoteri Pablo
iraanairi, tema Marcos jookaventakeri janta
Panfilia-ki, te irothotyeero intsipatyaari
tsika ikenayetake ikinkithatakaantzi.

³⁹ Arira iñaanaminthatavakaiyakani. Aripaitera
itsiparyaavakaanakari. Jaanakeri Bernabé

irika Marcos, otetanaka ikenanake Chipre-
ki. ⁴⁰ Iriima Pablo, jiyoyaakeri Silas. Ipoña
jiñaañaatakotavakeri iyekiite, ikantaiyini:
“Novinkatharite, naventaami eeroka, aritake
pinkaminthaakeri irika.” Ari jiyaataiyanakeni.

⁴¹ Ikanta ikenanake Siria-ki, ipoña Cilicia-
ki, iminhashiretakaayetakari ikaratzi
kempisantayetaatsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo ipoña Silas

¹ Ikanta jareetaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzi jareetantakari Listra-ki. Arira jiñaake aparoni iriyotaane Avinkatharite ipaita Timoteo, otomi judío kempisantatsiri, griego-thari jirintari. ² Ikanta irika Timoteo kameetha iñaaventaiyirini kempisantzinkariite nampitarori Listra-ki eejatzi Iconio-ki. ³ Ari ikovakeri Pablo inkarateri Timoteo. Iro kantacha jetavakari itomeshitaanitakeri onkantya eero ikisavaitanta judío-payeeni nampitarori janta, tema jiyotaiyini maaroiteni griego-thari jinatzi jirintari Timoteo. ⁴ Ikanta ikenayetanakera nampitsiiteki, ikamantayetanakeri kempisantzinkariite imonkarayetairo josankinatakeriranki Otyaan-tajanoriite itsipatakari antarikonaite janta Jerusalén-ki. ⁵ Ari okanta ikyaaryooyetantanakari kempisantzinkariite javentaayetanaka, eekero jiyaatanakitzi kitaiteriki joshekiperotanake. Jomishimpyaakeri Pablo aparoni Macedonia-satzi.

⁶ Ikanta Pablo joshinampitanakero Frigia ipoña Galacia, tema te ishinetairi Tasorentsinkantsi inkinkithatakaante janta Asia-ki. ⁷ Irojatzi jareetantakari Misia-ki. Ari ikinkishirevetakari iriyaatero Bitinia-ki, iro kantacha te ishinetairi Itasorenka Jesús. ⁸ Avisanake janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampitsiki Troas. ⁹ Arira janta jimishivaitakeri Pablo tsireniki, jimishitake aparoni Macedonia-satzi, ikantziri: “Pareetyaana nonampiki, pinkaminthaayetaina naakaite.” ¹⁰ Ikanta jimishivaitakera Pablo, arira novetsikaiyanakani niyaataiyeni

Macedonia-ki, tema niyotanake iriira Pava kaimashireyetakenari janta noñaaventero Kameethari Ñaantsi.

Jashitakoyeetakeri Filipos-ki

¹¹ Ari notetaiyanakani Troas-ki, apatziro novanakero niyaatziro Samotracia-ki. Okanta okitaitamanake irojatzi naatakotantapaakari nampitsiki Neápolis. ¹² Ipoña navisanake irojatzi Filipos-ki, inampiyetarora poñaayetainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi onatzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikavaitapaakeri janta. ¹³ Okanta aparoni kitaite jimakoryaantapiintari judío-payeeni, niyaatake jiñaathapyaaki, tema nokinkishiretaiyakani ari iñaañaatapiintaiyani. Ari noñaapaakeri tsinane apatotaiyakani, nothointaiyapaakani noñaaventziniro Kameethari Ñaantsi. ¹⁴ Okanta aparoni tsinane apatotainchari opaita Lidia, opoñaaro iroori nampitsiki Tiatira. Opoki iyomparivaita manthakintsi jonkero-maiyetatsiri. Tema oñaapinkathatapiintakeri Pava iroka tsinane, okemaminthatakeri ikinkithatzi Pablo, jiminthashiretakaanakaro Avinkatharite. ¹⁵ Oviinkataka, otsipatakari ikaratzi saikavankotzirori. Ipoñaashitaka okantaiyanakena: “Piyotzirika eerokaite nokyaaryooventairi Avinkatharite, pimpokaiyemi pimaye nopankoki.” Ari nomataiyakeroni, tema irootake shintsiventakenari.

¹⁶ Ipoñaashitaka aparoni kitaite, niyaataiyini noñaañaate, nomonthaaka aparoni evankaro otzikataaro. Jaakashiretzirora peyari, jiyotakaayetziro opaitarika avishimoterine

atziri. Irootakera ipinayeetantari osheki onampitarori. ¹⁷ Iroka evankaro etanakaro oyaatanakeri Pablo, oyaataiyanakena eejatzi naakaite, okantzi okaimi: “¡Irika shirampariite inampire jinatzi Pava Jenokisatzi, iriitakera kamantemirone eerokaite pavisakoshire-tantaiyaari!” ¹⁸ Ari okantapiintatya iroka kitaiteriki, irojatzi ovatsimashiretantakariri Pablo, ipithokashitanakaro, jiñaanatanakeri peyari aakashiretakerori, ikantziri: “Piyaapithatairo evankaroka, iri Jesucristo matakaimirone nopairyaakerira.” Apathakero ikantanaka peyari jiyaapithatairo.

¹⁹ Ikanta jiñaaakero omperatarori, jiyotanake eerora jaantaaro osheki kireeki. Joirikakeri Pablo itsipataakeri Silas, jaanakeri jevariiteki, irojatzi janta ipiyotzimentapiintantayeeta.

²⁰ Ikantapaakeri amenakotaneriite: “Irikaite judío jinatzi. Ichapishiryaayetakeri atziriite jaka anampiki, ²¹ jiyotaayetakeri kaari ashineyetzi irantayeetero, tema asheninkamirinkaite inayetatzi Roma-satzi.”

²² Arira ipithokashitaitanakariri Pablo ipoña Silas, ikantake amenakotaneriite: “Pisapokayeteri, pimpasavaiteri.” ²³ Aritakera ipasavaitakeri osheki, jashitakotakaantakeri. Ikantanake: “Paamaakoventaperotaty-eeyaarira.”

²⁴ Ikemakera aamaakoventaneri ikantaitakeri, jominkyaaperotakeri inthomointa, javikiitantakari inchakota.

²⁵ Okanta niyankiite tsireni, jiñaañaatzii ipoña ipanthagaiyini Pablo itsipatakari

Silas, kemaiyatsini pashine ashitakotaari.
²⁶ Omapokashitanaka onikanaka, eevokapaakero jashitakoitakeri. Apathakero ashitaryaayetanaka ashitakorontsi, javitaryaakovaishitanaka ashitakotaari ithatakovetantakeri ashirotha.
²⁷ Ipoña ikakitanake aamaakoventaneri, jiñaatziiro ashitaryaaka jashitakoveetakeri, ari jinoshikanakero irovathaamento ikovi irosataiya, jiñaajaantake shiyayetaka ashitakotaariite. ²⁸ Iro kantacha Pablo ikaimitakotanakeri, ikantziri: “¡Eero povashinonkaavaitashita, eenirotatsi nosaikaiyini maaroitene jaka!” ²⁹ Ipoñaashitaka irika aamaakotaneri ikaimatakaantake ootamentotsi, ishiyaperotanakitya ikyaa-paake, okavaitanaka itharovanakera, jotyeerovashitapaakari Pablo ipoña Silas.
³⁰ Ipoña jomishitovanakeri, josampitakeri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Ipaitama nanteri naaka navisakoshiretantaiyaari?” ³¹ Ikantanakeri irirori: “Pinkempisantairi Pinkathari Jesús, aritake pavisakoshiretai eeroka eejatzi ikaratzi saikavankotzimiri.” ³² Jiñaaventanakeneri tsika ikantakota Avinkatharite eejatzi ikaratzi saikavankotakeriri. ³³ Ipoñaanaka eeniro niyankiite tsireni irika aamaakotantaneri ikivanakeneri jaavyaavaitakerira ipasayeetakeri. Ipoña joviinkaayetaka irika itsipayetakari isheninkamirinkatari. ³⁴ Ari jaanakeri ipankoki, ipapaakeri irovarite. Kimoshirera ikantanaka irika ikempisantairira Pava itsipayetaari ikaratzi saikavankotakeriri.

³⁵ Okanta okitaitamanake, irikaite amenakotaneriite ikantakaantakeri aamaakotan-

taneri, ikantake: “Pomishitovakaantairi irikaite.”
³⁶ Ipoña aamaakotantaneri, ikantakeri Pablo: “Ikantakaantakena amenakotaneriite nomishitovayetaimi. Kantatsi iroñaaka piyaatayetai kameetha.” ³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanake irirori: “Irosankinatakotajaantanera Roma-satzi nonatzi naaka, iro kantacha ipasavaitakena janta ipiyotzimentapiintaitanta, te irame-navakero tzimatsirika nokenakaashitane. Jashitakotakaantakena. ¿Iroñaakama ikovi iromanakaiyaana iromishitovayetaina? ¡Te nonkovero! Pinkanteri impokajaantanake irirori iromishitovayetaina.” ³⁸ Ikanta irika aamaakotantaneri, ikamantakeri amenakotaneriite. Ikemavakera irosankinatakotane inatzi Roma-satzi, iniroitera itharovaiyanakeni. ³⁹ Jatanake amenakotaneriite, ikantapaakeri Pablo ipoña Silas: “Pimpeyakotaina novasankitaakaantavaitakemi.” Ari jomishitovakaantairi, ikantavairi: “Piyaataityaami.” ⁴⁰ Ari jiyaataiyeeni opankoki Lidia. Ikinkithatakaayetanairi kempisantzinkariite, itharomentashiretakaayetanaari, jataiyeeni.

17

Imaimanetaitantake Tesalónica-ki

¹ Ikanta jareetantayetara Pablo ipoña Silas ikenayetanake Anfípolis-ki, Apolonia-ki irojatzi jareetantakari Tesalónica-ki, ari otzimiri janta japatotapiintaiyani judío-payeeni. ² Tema iro jametapiintakari Pablo aririka irareetya pashineki nampitsi, ikyaapiintzi tsikarika japatotapiinta judío-payeeni, ikinkithatzi.

Irootakera jimatapaakeri iroñaaka. Ipoña japiitairo pashineki kitaite jimakoryaantaitari, japiitairo eejatzi. Ari iñaanaminthatapiintakeriri judío. ³ Jookoyetatziiinirira Osankinajanorentsiki tsika iñaaventakota Cristo inkamimotante, impoñaashitakya irañagai eejatzi. Ikantayetziri: “Irika Jesús noñaaventakemiri, iriitakera Cristo.” ⁴ Arira ikempisantanakeri tsika ikaratzi judío, ikempiyanakari Pablo ipoña Silas. Ikempisantaiyanake eejatzi osheki griego-thatatsiri ñaapinkathatasorentsitaneri, ari okempitzitakari eejatzi ñaapinkathataaro tsinaneete. ⁵ Iro kantacha judío-payeeni kaari kempisantatsine, te onimoshiretanakeri. Japatotake kaariperoshireriite. Jotyaantakeri irimaimanetante nampitsiki. Jimaimanevankotakeri eejatzi Jasón, ikokovatziri Pablo ipoña Silas. ⁶ Tera iriñaashityaari janta, jinoshikanakeri Jasón itsipataayetanakeri pashine kempisantzinkariite, jaanakeri isaikira jevatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakeni: “¡Tzimatsira shirampariite ochapishiryaantaintsiri nampitsiite, pokake iroñaaka jaka. ⁷ Jirika Jasón omisaikavakeriri ipankoki! Ithainkayetakerora irikaite ikantakaantane pinkatharitatsiri Roma-ki, ikantaiyakeni: ‘Tzimatsi pashine pinkathari, ipaita Jesús.’” ⁸ Ikanta ikemayeetavakero iroka, te onimotaiyanakeri atziriite eejatzi jevariite. ⁹ Ikovakoyeetakerira Jasón impinaventya itsipayetakari pashinepayeeni, ari onkantya irapakaantayeetapaintyaariri.

Jatake Pablo ipoña Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kempisantzinkariite, jotyaantairi tsirenipaite Pablo ipoña Silas, iriyaatai Berea-ki. Ikanta jareetaiyakani janta, jataiyakani japatotapiintaiyani judío. ¹¹ Irikaite judío, nethaantaneri jinayetaiyini te inkempityaari Tesalónica-satzi, kameethara ikempisantavakero ñaantsi. Jaakoventanakaro kitaiteriki jiñaanatanakero Osankinajanorentsi iriñaaantyaarori omaperotatyaarika ikamantayeetziriri. ¹² Osheki judío-payeeni kempisantanaintsiri, ari ikempitz-itakari eejatzi griego-thatatsiri ñaapinkathataari, eejatzi tsinaneeete. ¹³ Iro kantacha judío-payeeni nampitarori Tesalónica-ki, ikemakotakeri ikinkithatakaantatzi Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakani, imaimaneminthavaitapaakeri atziriri. ¹⁴ Iro kantacha kempisantzinkariite apathakerora jaanakeri Pablo inkaarethapyaaki. Iriima Silas ipoña Timoteo ari isaikanake irirori. ¹⁵ Ipoña javisakaitanakari Pablo irojatzi jareetantakariri Atenas-ki. Ikanta ipiyeeyaani Berea-ki, ikantapairi Silas ipoña Timoteo: “Ikaimakaantaimi Pablo, piyaatai thaankiperoini.”

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo joyaaventari Atenas-ki Silas ipoña Timoteo, osheki oñaashirenkakeri irirori iñaayetziri Atenas-satzi iñaapinkathatziri oshiyakaantsipayeeni.* ¹⁷ Irootakera ikinkithavaitakaantakariri judío-payeeni, eejatzi pashinepayeeni ñaapinkathatasorentsitaneri

* **17:16** Iroka nampitsi Atenas otzinkami onatzi nampitsi, ari inampitarori osheki iyotaneriite Griego-thayetatsiri.

janta japatotapiintaiyani. Oshekira ikinkithavaitakaapiintake eejatzi kitaiteriki tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriite janta nampitsiki. ¹⁸ Iñaanaminthayetziri eejatzi iyotaneriite janta nampitsiki. Tzimatsi kantayetatsiri: “¿Ipaitamatsita jiñaaventziri irika kiñaaneri?” Ikantaiyini pashine: “Kempitaka jiñaaventatzi pashinetatsiri pava.” Iro ikantayetantakari tema Pablo ikamantantatziro Kameethari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, ipoña jañaantaari eejatzi.† ¹⁹ Ipoña jomiyaanakeri otzishiki paitachari “Areópago,” tsika japatotapiintaiyani. Josampitakeri: “Intsityaa piñaaventenaro ovakeratatsiri piyotaantziri jaka nonampiki. ²⁰ Tema piñaaventakenaro eeroka kaari nokemapiintaiyini. Nokovaiyini niyote opaita kantakotachari.” ²¹ (Tema okaratzi itzimaventziri Atenas-satziite ipoña areetzinkariite janta, ikempisantayetziro ovakerayetatsiri ñaantsi, irovaakimaityaaro.)

²² Ikatziyanaka Pablo ipiyotzimentaitakari, ikantanake: “Atenas-satziite, noñaakemi naaka, tzimatsi osheki pivavaneyetari, piñaapinkathatapiintayetakeri. ²³ Nokenayetziro

† **17:18** Ipaieetziri jaka “iyotaneriite,” iriyyetakera kempisantayetziro okaratzi jiyotaantayetziro paitachari “Epicuro,” ikantzi: “Iro kovaperotachari ankimoshirevaite.” Tzimatsi eejatzi pashine ipaieetziri jaka “iyotaneriite,” ipaita “Stoa-satziite.” Ikempisantaiyironi iriroriite okaratzi jiyotaantakeri pairani paitachari “Zenón,” ikantake: “Ontzimaty e añakoperotanetya.” Iroora ipaiyetantari “Stoa-satziite,” tema japatotapiintaiyani janta ipaiyetziro iñaaneki iriroriite “Stoa,” ovaankiityaantsi onatzi, pothoporoki ikantayetziro.

pinampiki, noñaayetakero pipomepirininimento. Tzimatsi aparoni josankinataka, okantzi: 'PAVA KAARI JIYOYEETZI.' Irijatzitara noñaaventakotzimiri naaka. ²⁴ Iriira ovetsikakerori kipatsi ipoña maaroitenei ikaratzi tzimantayetarori, iriijatzi Pinkathariventzirori inkite eejatzi kipatsi. Te isaikantaro tasorentsipanko irovetsikane atzirite. ²⁵ Te inkovityeero irirori irovetsikayeeteneri tsikarika ompaitya. Tema iriitake añaakaayetairi maaroni aakaite, irijatzi ovineenkatakaayetairi, ipayetairo maaroni tsikarika opaiyetarika. ²⁶ Iriitake ovetsikakerori etarori shirampari, joshekyaaakeri, joivaraakeri irinampitanyaaaro maaroni kipatsiki. Ipampithashiretzitaka tsikarika onkarate osamanite irinampiyetyaaaro tsikarikapayeeni. ²⁷ Iroora jantantayetakarori iroka, onkantya inkokovayeetantaiyaariri. Kempivaitakami impapampivaitatyeemi ikokovayeetzirira. Ari iriñaayetairi. Tema te intaina isaiki Pava ari itsipayetai maaroni aakaite. ²⁸ Tema iri añaakaayetairi iroñaaka, ishevatakaayetai, iri tzimakaayetairi. Irojatzira ikantayetzitari pisheninkaite eeroka, kinkitharyaantzi, ikantake: 'Jashiyetai Pava.' ²⁹ Tema jashiyetai Pava, te arite ankinkishiretakovaityaari ari ikempitari oshiyakaantsi irovetsikane atzirite, jovetsikayetzirira oro, kireeki, mapi. ³⁰ Tema pairani osheki jamavetakero Pava okaratzi jantashivaitakari imasontzinkakiini. Iro kantacha iroñaaka ikantayetairi maaroni tsikarikapayeeni inampiyeetaro, ikantairi: 'Povashaantairo kaariperori pametashiyetari.' ³¹ Tema Pava

aritakera jiyoshiitake aparoni shirampari, iriitakera irotyaantairi iramenakoyetairo okaratzi antayetakeri. Aritakera jiyotajaantakero irirori Pava tsikapaiterika irimatairo. Tema joñaakantakeri shiramparika joviriintairira ikamavetaka.”

³² Ikanta ikemavakera iñaaventakeri kaminkari ipiriintaa, ishirontaventaianakari. Tzimamaitacha pashine kantanakeriri: “Ari apiitero apaata nonkememi piñaaventero iroka.”

³³ Jiyaaipithatanairi Pablo. ³⁴ Iro kantacha joyaatanakeri tsikarika ikaratzi, kempisantayetai irirori. Jirika ikaratziri kempisantaatsiri Dionisio, irijatziira aparoni karavetariri ipiyotapiinta Areópago-ki. Ipoñaapaaka aparoni tsinane paitachari Dámaris, tzimayetatsi pashine.

18

Areetaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta okaratapaake iroka, ishitovanake Pablo janta Atenas-ki, jatake Corinto-ki.

² Arira iñaakeri aparoni judío paitachari Aquila, Ponto-satzi jinatzi irika. Irovakera jareetaka Aquila itsipatakaro iina Priscila ipoñaakaro Italia-ki, tema pinkathari Claudio ikantakaantake janta Roma-ki irishitovayete maaroni judío-payeeni. Jatake Pablo jareetari Aquila. ³ Ari isaikapaake Pablo intsipatyaari. Tema okaratzi jantavaitapiintakeri irika, ishirikayetziro tontamaitatsiri manthakintsi, impankoyeetyaaro. Irojatzira jantavaitzitari pairani Pablo irirori. ⁴ Arira ikantapiintatya Pablo jiyaatzi japatotapiintaita kitaiteriki

jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayetake onkantya inkitsirinkantyaariri judío-payeeni inkempisantakaayetairi, eejatzi griego-thatatsiri.

⁵ Ikanta Silas ipoña Timoteo areetaiya-paakani ipoñagaaro Macedonia-ki. Arira jaakoventanakaro Pablo ikinkithatakaantanake. Ikantayetakeri judío-payeeni: “Irika Jesús, Cristo jinatzi.” ⁶ Iro kantacha te onimoteri judío-payeeni, ikisaneentanaka, ikaviyavaitanakeri. Ari jotekanairo iithaare Pablo onkantya iriyotayeetantyaari te inkempisantaiyerine, ikantanakeri: “Eerokayetakera kantashityaarone pimpeyashitantaiyaari, tera naaka kantashityaarone. Iroñaaka nompithokashityaari kaari asheninkata.” ⁷ Shitovanake japatotapi-intaita. Jatake ipankoki aparoni shirampari paitachari Justo, ñaapinkathatasorentsitaneri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani judío-payeeni. ⁸ Ikanta Crispo, jevatatsiri japatotapiinta judío, ikempisantanakeri Avinkatharite, ari ikempitaakerori eejatzi ikaratzi saikavankotziriri. Eejatzi ikempitaanakari osheki Corinto-satzi, ikemayetakerora ñaantsi, kempisantayetanake, joviinkaayeetakeri. ⁹ Ikanta Pablo, jomishimpyaakeri Avinkatharite tsirenipaite, ikantakeri: “Eero pitharovi. Piyaatakaairo pinkamantantero ñaantsi jaka, eero pimairetzi.” ¹⁰ “Tema ari notsipatami naaka, eerora jovatsinaavaitaitzimi jaka, tema tzimatsi osheki nashiyetaari naaka jaka nampitsiki.” ¹¹ Iroora isaikantanakari Pablo Corinto-ki, anaaneentanakero aparoni osarentsi.

Jiyotaayetantziro iñaane Pava.*

¹² Okanta ijevatantari Galión janta Acaya-ki, je-tanakaro judío-payeeni imaimanetanakeri Pablo. Ipoña jaanakeri janta jevariki. ¹³ Ikantapaakeri: “Irika shirampari ikenakaashitakarora jiyotaayetziri atziriite iñaapinkathatairi Pava, ipiyathatakaro ikantakaantayeetairi.” ¹⁴ Iro iriñaavaitanakemi Pablo, ikantanake Galión jiñaanatanakeri judío-payeeni: “Iroorika piñaaventzi ikenakaashitakari irika shirampari, jovantake, aritake nonkemakemi pinkantayetenari. ¹⁵ Aña kempitaka pikantavakaamentashitaro okaratzi piñaavaiminthatashitari, okaratzi pipairyaaminthavaitashitari, okaratzi pipaitashivaitari: ‘Ikantakaantaitanari.’ Piyotaiyeroni eerokaite tsika pinkan-tero, te nomeraaventavaitaro naaka.” ¹⁶ Jomishitovavetaiyakarini. ¹⁷ Ikanta griego-thatatsiri, joirikanakeri paitachari Sóstenes, iri jevatzitachari japatotapiinta judío. Ipasavaitanakeri. Iro kantamaitachari Galión, te irimatziivaityaaro irirori.

¹⁸ Oshekira kitaite isaikavaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ipoña jiyaatai itsipatanaaro Priscila ipoña Aquila, iriyaatairo Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tekera irotetanaiyaata, jameetanakero iishi, ari irimonkarayerori okaratzi ishinetantakeri. ¹⁹ Ikanta jareetaka Efeso-ki, jatake Pablo japatotapiintaita, ari ikinkithatakaayetapaakeriri judío-payeeni.

* **18:11** Kantakotachari jaka “anaaneentanakero aparoni osar-entsi,” irojatziro ikantayeeziri aparoni osarentsi ipoña 6 kashiri.

Ari jookanairiri Aquila ipoña Priscila.
²⁰ Ikovakovetavaari judío-payeeni osamani irisaikanake, iro kantacha Pablo te inkove.
²¹ Ikantanairi jiyaatzimatanaira: “Ontzimatye nareetaiya Jerusalén-ki joimoshirenkaitara. Iriirika Pava kovatsine, ari nompiye noñaayetaatemi.” Ipoñaashitaka jotetana Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquía-ki ipoña ipiyanaaro ikinkithatzi

²² Ikanta jareeta Cesarea-ki, avisapai Jerusalén-ki irovethayetapaiyaari kempisantzinkariite. Ipoña javisanai Antioquía-ki. ²³ Ikanta osamanitake, japiitairo eejatzi jareetantayeta aparopayeeni nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki ipoña Frigia-ki, iminhashiretakaayetari iriyotaane.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, areetaka aparoni judío paitachari Apolos, Alejandría-satzi jinatzi. Kameetha ikinkithatzi, jiyotakotajaantziro Os-ankinajanorentsi. ²⁵ Tzimatsira ñaaventzitaniriri Juan-ni oviinkaatananeri, ñaaventziyeetakaniri eejatzi okaratzi ikamantantakeri Juan-ni ikantakotara Jesús. Arira overaa jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kameetha ikanta jooñaarontavetaro ñaaventzirira Jesús. ²⁶ Ari ikinkithatakaantapaake Apolos japatotapiintaita. Ikanta okemakeri Priscila ipoña Aquila, jaanakeri Apolos, jiyotaakeri tsika ikantakotajaantaka Jesús. ²⁷ Ikovake Apolos iravishe Acaya-ki.

Ari ipavakeriri kempisantzinkariite Efeso-satzi aparoni osankinarentsi iraakameethatan-tavakyaariri Acaya-satzi. Ikanta jareetaka Acaya-ki, osheki itharomentakaapaakari kempisantzinkariite ikaratzi ikaminthaayetairi Pava. ²⁸ Imatatziiri Apolos ikitsirinkayetakeri judío-payeeni, joñaakayetziri Osankinajanorentsiki iñaaventakoitziri Cristo, ari okanta jiyotakotanta-nakariri Jesús, iriitakera Cristo.

19

Areetaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta Apolos isaikira Corinto-ki, anonkanake Pablo otzishimashi, areetaka Efeso-ki. Iñaapaake kempisantavetaachari. ² Josampitapaakeri: “¿In-ampishiretantakamima Tasorentsinkantsi ovakera ikempisantakaayeetakemi?” Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “Tetya. ¿Opaitama kantakotachari iroka? ¿Ipaitama ikantaitziri Tasorentsinkantsi?” ³ Ari ikantzi Pablo: “¿Niinkama poviinkaatzimentakari pikempisantavetaara?” Ikantaiyini iriroriite: “Iro noviinkaatzimenta okaratzi jiyotaantakeri Juan-ni.” ⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakeri, ikantayetziri: “Joviinkaatanantzira Juan-ni, oshiyakaaventamatsityaara jovashaantayeetairo kaariperori. Iro kantamaitacha ikantzitakara Juan-ni: ‘Pinkempisantairi aatsikitaintsiri, iriira impoyaatapaakyaananeri.’ Iriitakera Jesucristo iñaaventakotakeri jaka.” ⁵ Ikanta ikemaiyavakera irikaite, joviinkaatzimentanakari Avinkatharite Jesús, ipairyaayeetaineri irirori. ⁶ Ipoña Pablo jotzimikapatziitoyetantakari irako, ari

inampishireyetantanakari eejatzi iriroriite Tasorentsinkantsi. Jiñaavaiyetantanakarori pashineyetatsiri ñaantsi. Ikamantantayetanakero ñaantsi jiyotakaayetanaairiri Pava. ⁷ Ikarataiyini 12.

⁸ Ipoña javisake Pablo japatotapiintaiyani judío, arira ikinkithatakaantapaakeri ikaratzi mava kashiri. Tekatsi intharovakaiya, ikovi iriyotakaayetairi atziriite tsika ikanta Pava ipinkathariventantai. ⁹ Iro kantacha tzimatsi tsika ikaratzi kisoshirevaitatsiri, te inkove inkempisantaiyeni, ikishimavaitakeri karatanairiri ipaiyeetziri “Avotsi.” Ikanta Pablo, jintainaryaanakari irikaite. Jomiyaanakeri iriyotaaneete iparaavateki ipaiyeetziri “Tiranno.” Ari jiyotapiintakeri maaroni kitaite. ¹⁰ Ari ikantapiintanakitziro, tzimakotake apite osarentsi. Ikemakoyetairora iñaane Pava nampiyetarori Asia-ki, judío-payeeni, griego-thatatsiri, maaroni.

¹¹ Oshekira itasonkaventantayetake Pablo janta ikantakaakarira Pava. ¹² Matataitachara eejatzi ovashinchaantanake imanthakiyetari Pablo. Aririka iraayeetero tsikarikapayeeni, irotziriyeetantantakyaari mantsiyari, aritake ireshitakotai. Aritake onkantake eejatzi ireshitakoyetai jaakashireyetziri peyari. ¹³ Ikanta tsikarika ikaratzi judío kenakenavaitatsiri janta jovashinchaayetzi jaakashireyetziri peyari, ikovavetaiyaka iriroriite irovashinchaante impairyeeri Jesús. Ikantavetari peyariite jiñaanatzi: “¡Piyaapithateri, tema nompairyeemiri Jesús, jiñaaventakotzi Pablo!”

14 Irootakera jimavetaiyakarini 7 itomiite aparoni judío paitachari Esceva, jevavetariri omperatasorentsitaneriite janta. 15 Iro kantacha jakakeri peyariite, ikantakeri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma eerokaite, te niyotakotemi.” 16 Ikanta jaakashiretziri peyari joirikanakeri irikaite, iniroitera iñaashintsitanakari joitsinampaakeri maaroiteni, jomishiyeeri ipanko isapokamerekitakeri, antaro jovatsinaavaitakeri ivathaki. 17 Ikemaiyakeni nampitarori Efeso-ki, judío-payeeni ipoña griego-thatatsiri, maaroni. Osheki itharovaiyanakeni. Arira okanta iñaapinkathatantayeetanakariri Avinkatharite Jesús. 18 Ari ipokayetanakeri eejatzi osheki kempisantayetaatsineri, ithavetakoyetapaakero iyaariperonka. 19 Jamayetapaakero sheripiyarivetachari tsika jiñaanatakotapiintziro, itaayetapaakero. Ikanta jamenayeetakero tsikarika okaratzi opinatari itaayeetakeri, areetaka ikaratzi: 50,000 ikitho kireeki. 20 Eekerora ikemakoperoyeetanakitziiri Avinkatharite.

21 Okanta okaratapaake irokapayeeni, jiminthataka Pablo irareetantya Macedonia-ki ipoña Acaya-ki. Impoña iravisanake irojatzi Jerusalén-ki. Ikantzitaka eejatzi: “Aririka niyaatake Jerusalén-ki impoña niyaatake Roma-ki.” 22 Ipoña jotyaantake Macedonia-ki apite ampitakotapiintakeriri, Timoteo ipoña Erasto, eenirotatsi isaikanake irirori Asia-ki.

Imaimanetantaitzi Efeso-ki

²³ Okanta janta Efeso-ki iniroitera ikantavakaa-mentaitakari karatanairiri ipaiyeetziri “Avotsi.”

²⁴ Iriira poñaakaantakarori paitachari Demetrio, kireepakori. Tzimayetatsi eejatzi kempitakariri irirori jovetsikayetziro iryaani oshiyakaantaro otasorentsipankote ivavanetashiitari ipaiyeetziri “Diana.” Iriira jaantayetari osheki kireeki.

²⁵ Japatotaiyakani maaroni kireepakoriite. Ikantake Demetrio: “¡Shirampariite! Tema iro añaantaiyani aakaite iroka antavaire. ²⁶ Iro

kantacha, aritake pikemakotaiyakeri ipaiyeetziri Pablo, ikitsirinkake osheki atziriite, ikantayetziri: ‘Irovetsikane atziriite tera impavate.’ Tera

intaani ikantakero anampitsiteki Efeso, aña jimatzitataikaro maaroni jaka Asia-ki.

²⁷ Tera intaani onkantzimoshireyetai eero jamanantaperoyeetanairi ovetsikane, iroora kantzimoshireperotairi, arira ompeyakotakya ikemakoyeetziro iniroite avavane Diana maaroni jaka Asia-ki, arira irovashaantayeetanakero ipokayeetzi otasorentsipankoteiki.”

²⁸ Ikanta ikemaiyakeni, antaro ikisaiyanakani, ikaimaiyanakeni: “¡Iniroite onatzi Diana avavanetari jaka Efeso-ki!” ²⁹ Eekero

jakivaaminthavaitashitanakitya irikaite.

Ipoñaashitaka joirikaiyanakeri Gayo ipoña Aristarco, jaanakeri tsika japatotaiyapiinta atziriite. Irika jaayeetanakeri iriiyetakera itsipat-apiintari Pablo jareetantayeta, Macedonia-satzi jinaiyini. ³⁰ Ikovavetaka Pablo inkyaapaakemi

irirori, temaita ishineteri iriyotaaneete. ³¹ Ari ikempitzitakari eejatzi tsikarika ikaratzi jevariite

iraapatziyane Pablo, ikantakaantakeri: “Eerora pimatzitaro eeroka janta.” ³² Ikanta janta japatotaiyakani, eekero ichecheraataiyatziini, tera oshiyavakaa okaratzi icheraavetaiyakarini. Tema irikaite atziriite te iriyoperotaiyeni opaita japatoventaiyarini, ikaikaimavaitashitaiyani. ³³ Iro kantacha tsikarika ikaratzi judío, iñaakeri Alejandro josatekaka janta ipiyotaiyakani, ishintsiventanakeri iriñaaventeri. Ikanta Alejandro jakotanake irimaireretantayeetavakyaari, ikinkithavaitakaavetakari. ³⁴ Iro kantacha jiyotaiyakani atziriite judío jinatzí irika Alejandro, eekero japiitanakitziro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini: “¡Iniroite onatzi Diana avavanetari jaka Efeso-ki!”* ³⁵ Ipoña ikatziyanaka osankinaryaantzi, joimairentakari, ikantakeri: “Efeso-satzi, jiyotaitzi maaroni, aakaitera kempoyaaventarori otasorentsipankote avavane Diana, eejatzi oshiyakaane poñeenchari inkiteki. ³⁶ Irootakera pinkinkishiretantavakyaari kameetha, eero pimaimaneminthatantashivaita. ³⁷ Tema irikaite shirampari pamayetakeri, te irovaariperotero tasorentsipanko, te inkishimaminthatero eejatzi avavane. ³⁸ Ikovirika iriyakoventante Demetrio itsipayetakari ikarayetziri, iraanakera ajevariki iramenakoteneri, iri ovetsikayeterine okaratzi kantzimoshiretariri. ³⁹ Irooma okovatyaarika ayotakotero maaroni aakaite, kempitaka kantatsi apatoteri maaroni jevariite, iramenakotantyaarori. ⁴⁰ Okaratzi

* **19:34** Kantakotachari jaka “osamani ikantaka ikaimi,” apite okanta hora osamanitake.

avisayetaintsiri iroñaaka, kempitakara aritake irovasankitaaventaitakairo amaimanetantake. Eerora otzimi ompaitya ankanteri ampiyakoven-tantyaari.” ⁴¹ Ikanta ithonkakerora iñaavaiyetakero iroka, jotyaantayetairi atziriite.

20

Jiyaatzi Pablo Macedonia-ki ipoña Grecia-ki

¹ Ikanta othonkakara jakivaaminthataita, japatotakeri Pablo iyotaaneete ikaminaayetanaari. Ipoñaashitaka jovethayetanaari, jatake Macedonia-ki. ² Ari jareetayetanaari maaroni nampitsi tsika isaikayetzi iyekiite, ikaminaayetanaari. Irojatzira jareetantakariki Grecia-ki. ³ Ari isaikavaitapaakeri ikaratzi mava kashiri. Iro irotetanaiyaami iriyaatantyaari Siria-ki, ari ikemakeri irovamaatyee mi judío-payeeni irareetakyaarika janta. Irootakera ipiyantanaari Macedonia-ki. ⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-satzi inatzi irirori itomi Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-satzi inatzi. Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-satzi inatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, eejatzi Tíquico ipoña Trófimo, Asia-satzi inayetatziki irika. ⁵ Ari jeevataiyanakeni irikaite iyekiite, joyaaventapaakena naaka Troas-ki notsipatakari Pablo. ⁶ Okanta avisanakera kitaite jovapiintayeetantarori tantaponka, ari notetanaari Filipos-ki. Avisakera 5 kitaite, noñaayetapairi iriroriite janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakeni okaratzi 7 kitaite.

Jareetantaka Pablo Troas-ki

⁷ Okanta areetapaa kitaite japatotantapiintaitari, ari napatotaiyakani nompetoryeero tanta, ikinkithatakaantayetakeri Pablo. Tema navisatyeeera onkitaitamanake, eekero jiyaatakaanakitziro ikinkithatzi niyankiitetakotakena.* † ⁸ Ari napatotaiyani jenoki pankotsi, osheki ootamentotsi joisayeetake. ⁹ Ikanta aparoni evankari paitachari Eutico ithointaka opatzimoroki pankotsi. Tema osamanitakera ikinkithatake Pablo, ayimatakerira ivochokini evankarika, paryaanake osaaviki, kamapaake.‡
¹⁰ Ipoña jayiitapaake Pablo, joyootashitapaakari evankari, javithanotapaakeri. Ikantanake: “Eero pitharovaiyini, añagai.” ¹¹ Ipoña ipiyanaa Pablo jenoki, ipetoryaapaakero tanta, ovaiyakani. Eekero ikinkithatanakitzi, irojatzi okitaitantanakari. Ipoña navisaiyanakeni.
¹² Iriima evankarika, jaayeetanairi jañagaira. Irootakera tharomentashireperotakaanakariri.

Javisanake Troas-ki irojatzi Mileto-ki

* **20:7** Kantakotachari jaka “japatotantapiintaitari,” irojatziro ikantayeetzitari “etapiintarori kitaite pashineki domingo.”

† **20:7** Kantakotachari jaka “impetoryeerori tanta,” iroora jantayetanairi kempisantzinkariite aririka inkinkishiretakoteri Jesucristo ikamimotantake. Ari ikantziro jayootavakaiyani, ipetoryiirori tanta, jovaiyani, jiraiyini eejatzi imire. Tema jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo joveraantanaaro jovakaanaari iriyotaanepayeeni. Irootakera iñaaventapiintaitakeri, ikantaitzi “impetoryeetero tanta.” ‡ **20:9** Kantakotachari jaka “paryaanake osaaviki,” irootakera ikantakoitziri aparoni pankotsi, mava okanta oveviryaa jovetsikayeetziro. Arira ipoñaakari iparyaaake evankarika irojatzi osaaviki.

¹³ Ari neevataiyanakeni naakaite, note-taiyanakani irojatzi Aso-ki, ari nokinkishiretakari naanairi Pablo, tema ikovakitziira irirori inkenanake kipatsiki. ¹⁴ Ikanta noñaapairira Pablo janta Aso-ki, ari jotetanaari, jataiyakena Mitilene-ki. ¹⁵ Ipoña navisaiyakeni janta, nokitaitakotapaake janta Quío-ki, ipoña namaatakotanai aparoni kitaite areetakana Samos-ki, ari naatakotapaintzi janta Trogilio-ki. Ipoña navisanake pashine kitaite, areetaiyakana Mileto-ki. ¹⁶ Ari okanta navisantanakarori Efeso te naatakotapainte, tema Pablo te inkove iriyaatapainte janta, onkantya eero josamaniperovaitanta Asia-ki. Ikovatzi irareetzitaiya Jerusalén-ki, tekera iroimoshirenkaitanakero kitaiteri “Aavataantsi.”§

Inkinkithatakairi Pablo irantarikonaite Efeso-satzi

¹⁷ Ikanta nareetakara Mileto-ki, ikaimakaanta-paakeri Pablo irantarikonaite kempisantzinkari-ite Efeso-satzi. ¹⁸ Ikanta ipokaiyakeni, ikan-tavakeri: “Piyotaiyini eerokaite tsika nokanta nosaikimotaiyakemi ovakera nareetantakarori Asia-ki. ¹⁹ Ari nokantapiintatya nantavaitziniri Avinkatharite, tsinampashire nokanta, osheki niraavaitaka noñaayetakero ikovavetaiyakani judío-payeeni irimaimanevaitena. ²⁰ Iro kantacha te novashaantanakero nokinkithatakaayetzimiro

§ 20:16 Kantakotachari jaka “Aavataantsi,” irojatzi ikantayeetzi-tari “Pentecostés.”

onkarate panintaavaityaari, niyotaayetapiintakemi pipankoiteki, eejatzi tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriite. ²¹ Nokinkithatakaayetakeri nosheninkapayeeni judío ipoña griego-thatatsiri, nokantayetziri: Pimpiyashiyetairi Pava, paven-tagaiyaari Avinkatharite Jesucristo. ²² Iroñaaka niyaatatyeera Jerusalén-ki, Tasorentsinkantsi minthashiretakaanari, te niyotzimaitya ompaityaarika avishimotenari janta. ²³ Iro kantacha tsikarika niyaatatyetzi, jiyoshiretakaan Tasorentsinkantsi, ikantashiretana: ‘Oshekira piñaashivaitayetyaaro irashitakovaitaitemi.’ ²⁴ Iro kantamaitacha naaka, tekatsira ompaitzimotaa-jatyaana onkarate nonkemaantsivaityaari, te nonkaminthaatziitanakya. Iro kovaperotacha nonkimoshireventero nonkempitakaananakero irootaintsimi nomatakero noyiishitantzi nareetya janta tsika overaa noshiye. Tema irootaintsi nothotyeero ikantakenari Avinkatharite Jesús nonkamantantairo Kameethari Ñaantsi okantakota ikaminthaayetaira Pava. ²⁵ Nokinkithatakaayetakemi eejatzi eerokaite tsika okantakota ipinkathariventantai Pava. Eeromaita papiitairo piñaayetaina. ²⁶ Irootake nokovantari nonkantayetemi iroñaaka tera naaka kantakaashityaarone intzimayetantaiyaari peyashitaachaneri, ²⁷ tema noñaaventakemiro maaroni ikinkishiretzitakari Pava iranteri, tekatsi aparoni nomanimotemi. ²⁸ Pinkempoyaayetaiya, ari pinkempitakaayetaiyaariri eejatzi piyotapiintayetachari janta tsikara jovayetakeri Tasorentsinkantsi. Pinkempitaiyaari aamakoventaneri onkantya

paamaventantyaariri kempisantayetairiri
 Avinkatharite, tema iriitake ikapathainkatzi-
 mentairi ipinaventayetairira. ²⁹ Niyotzi naaka
 aririka niyaatai ari impokapaake pashineete,
 inkempitapaakyaari katsimari piratsi,
 inkovapaake iraperoteri kempisantzinkariite.
³⁰ Arira intzinaanake pikarataiyakeni eerokaite
 iramatavitanakeri kempisantzinkariite,
 irovashaantakaanakeri ikempisantavetari.
³¹ Pinkinkishiretero eerokaite, mavara
 osarentsi nosaikimovaitapaintzimi, te
 novashaantapaintero nokaminaayetzimira
 maaroitani, niraakovaitataikami. ³² Naventaari
 naaka Pava iroñaaka iyekiite, iriitake
 aamaventyaamine, iriitake kaminthayemiri
 tema irootake ikantayetakairi. Ari
 itharomentashiretakaayetaiyaami, aritake
 iriñaakaayetaimiro okaratzi ishineyetakeriri
 maaroni itasorentsitakaane. ³³ Te noñeero
 naaka nonevetakotantyaari, kireeki, oro,
 eejatzi ikithaayeetari. ³⁴ Piyotaiyini eerokaite,
 naakatajaantake antavaiventaincha okanta
 naantari kovityiimoyetanari, ari nokempitz-
 itakaakariri eejatzi ikaratzi tsipayetakanari.
³⁵ Arira nokenakairori niyotaantakamirori
 tsika ankantero antavaiperotapiintai,
 aneshinonkayetantyaariri kovityaaneen-
 tavaitatsiri. Ari nokinkishiretakaimirori
 iñaaventapaintziri Avinkatharite Jesús, ikantake:
 ‘Kimoshireperoventaari inatzi neshinonkataneri,
 tera ari inkantajaantaiteri ipashitaitari.’ ”

³⁶ Ikanta ithonkanakero Pablo ikantakero
 iroka, jotyeerovanaka jiñaañaataakaanakeri

maaroiteni piyotainchari. ³⁷ Maaroite jiragaiyakani, javithanotavakaayetaka, ari jovethatavaari Pablo iriyaataira. ³⁸ Ovashire ikantaiyanakani, tema ikantakerira eerora jiñagairi. Ipoña joyaataiyanakeri irojatzi jotetantanaari Pablo.

21

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

¹ Ikanta nookanairi iyeikiite, otetaiyanaana, tampatzika novanakero niyaatake Cos-ki, okitaitamanake areetakana janta Roda-ki, ipoña navisanake irojatzi Pátara-ki. ² Ari noñaapaakeri janta antaro pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notetaiyanakani. ³ Ikanta namaatakotzira, namenakotanakero nampateki othampishi Chipre, nokenakotanake naakaite nakoperoiniki irojatzi Siria-ki. Tema tzimatsira ovaakarontsi irookayeetanakeri janta Tiro-ki, ari naatakotaiyapaake. ⁴ Noñaapaatziiiri kempisantzinkariite, ari nosaikimovaitanakeri okaratzi 7 kitaite. Ikantavakeri Pablo: “Eerora piyaatzi janta Jerusalén-ki.” Iro ikantantakari, tema jiyoshiretakaayetakitziiri Tasorentsinkantsi. ⁵ Iro kantacha avisanakera 7 kitaite, iro navishimatantanakyaarimi. Ari joyaataiyakenani maaroiteni iyeikiite, itsipayetakaro iinaite, eejatzi ireentsite. Irojatzi othapikitapaa nampitsi, ari notyeerovaiyapaakani janta impanekiite, noñaañaataiyakeni. ⁶ Ipoña novethatavakaayetanaa, otetanaana naakaite, piyeeyanaani iriroriite ipankoiteki.

⁷ Ipoña namaatakotanai irojatzi Tolemaida-ki, ari novethayetapaari iyekiite, aparoni kitaite nosaikimovaitanakeri iriroriite.

⁸ Okanta okitaitamanake avisakotanakena, areetakana Cesarea-ki. Ipoña nokenanake ipankoki Felipe kinkithatakaaneri, ari nosaikapaakeri. Irika Felipe iriitakera aparoni karatatsiranki ⁷ ipairyeetakeri irampitakoyeteri otyaantajanoriite. ⁹ Tzimatsi Felipe ⁴ evankaro irishinto, kamantantanero onayetatzi. ¹⁰ Aritake oshekitake kitaite nosaikapaake janta, ari jareetakari aparoni kamantantaneri ipoñaakaro Judea-ki, ipaita Agabo.

¹¹ Ikanta iñaayetapaakena naakaite jaapaakeri irovathakiro Pablo, joosotakari irakoki eejatzi iitziki ipoña iñaavaitanake, ikantzi: “Arira inkantyaari ashitakariri irika ovathakirontsi iroosoteri judío-payeeni janta Jerusalén-ki, impoña iraakaantakeri janta kaari asheninkata. Irootakera jiyotakaakenari naaka Tasorentsinkantsi.”

¹² Ikanta nokemaiyavakeroni iroka, nokakantavetanakari Pablo: “Eerora piyaatzi janta Jerusalén-ki.” Arira ikantzitavetakariri eejatzi Cesarea-satziite.

¹³ Iro kantacha ikantanake irirori: “¿Opaitama piraantaiyarini, ovana povashiretakaakana? Aña minthatakana naaka. Aririka onkantya iroosoyeetena irojatzi nonkamimentantyaariri Avinkatharite Jesús janta Jerusalén-ki, omavaityaata.” ¹⁴ Tera nonkitsirinkatyeeri, intaani nokantanakeri: “Omatyaata ikoviri Avinkatharite.”

¹⁵ Ikanta okaratapaake iroka, ovet-

sikaiyanaana, jataiyakena Jerusalén-ki. ¹⁶ Ari joyaataiyanakena tsika ikaratzi Cesarea-satzi iyotaariite inatzi. Iriitakera aayetanakenari ipankoki aparoni shirampari Chipre-satzi paitachari Mnasón, pairanitake jiyotaaritzi irika, iriitakera nomayimotaiyerini.

Joirikayeetakeri Pablo tasorentsipankoki

¹⁷ Ikanta nareetaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshire ikantaiyani iyekiite iñaavakena. ¹⁸ Okanta okitaitamanake, jaayetanakena Pablo nareetyaari Jacobo, ari isaikitakari eejatzi maaroitemi antarikonaite. ¹⁹ Jovethatapaakari Pablo, ipoña ikamantapaakeri maaroni opaiyeta jantakaayetakeriri Pava janta inampiiteki pashinesatzi atziriite. ²⁰ Ikanta ikemaiyavakeni, itharomentanakari Pava. Ipoñaashitaka ikantaitanakeri Pablo: “Iyekí, ompero joshekitake jaka asheninka judío-payeeni kempisantayetanaintsiri eejatzi, eeniromaita ishintsiventayetziri kempisantzinkariite irimonkarayetero Ikantakaantane Moisés-ni. ²¹ Ikemakoventakemi eeroka piyotaayetakeri asheninka nampiyetarori pashineki nampitsi, pinkantayeterimi: ‘Te onkovajaantya pinkempisantero Ikantakaantane Moisés-ni, te onkovajaantya pintomeshitaaniyetairi pitomiite, te onkovajaantaiya eejatzi antayetairo okaratzi ameyetari pairani.’ ²² ¿Tsikama ankantyaaka? Arira iriyoyetake iroñaaka asheninka, areetaami jaka. ²³ Iro kameethatatsi pantero iroka: Tzimayetatsira akarataiyakeni jaka, ikaratzi 4 shirampari intzime monkaraterone

ishinetaantziri. ²⁴ Pintsipatanakyaari irikaite, pantero onkarate kitevathatakagaimineri. Eerokara pinakoventerine inkarate impometayeteri, aririka irameetaidakeneri iishi. Ari onkantya iriyoyeetantyaari thaiyaantsi onatzi okaratzi ikantakoyeetakemiri eeroka, aña pimatztitaitaro eeroka pimonkarayiro Ikan-takaantaitane. ²⁵ Irooma naakaite, niyotaiyini ikenakaashitakaro asheninkapayeeni shintsish-intsitashivaivetachari irimonkaratakaanteromi Ikantakaantaitane. Tema ikaratzi kaari asheninkayeta kempisantayetaatsiri, aritakera notyaantakeneri pairani osankinarentsi okaratzi nopampithashiretaiyakarini jaka, nokantakeri: ‘Eerora povayetari vathatsi ipometaitziniriri ivavanetashiyeetari. Eero povakoyetaro iriraane piratsi. Eero pimayempivaitzi.’ Intaanimacheenira irantayetairo iroka.” ²⁶ Ipoña Pablo jaanakeri 4 shirampari. Okanta okitaita-manake itsipayetakari inkitevathayetakaitairi, ikyaake tasorentsipankoki inkamantante tsika onkarate kitaite onthonkantyaari ishinetakaantakeri, iñaaventakotakero tsika-paiterika iramayetantyaariri aparopayeeni irashitakaiyaariri Pava.

²⁷ Ikanta omonkaratzimatapaaka 7 kitaite, tsikarika ikaratzi judío poñaayetachari Asia-ki, iñaakeri Pablo janta tasorentsipankoki. Japatotake atziriite, impokashiteri Pablo iroirikeri, ²⁸ ikaimaiyini, ikantzi: “¡Shirampariitel ¡Israel-mirinkaite! ¡Pampitakotena! Iriitakera irika shirampari kenakenayetatsiri tsikarikapayeeni jiyotaayetziri atziriite pithokashitariri

asheninkapayeeni, pithokashitarori Ikantakaan-tane Moisés-ni, pithokashitarori eejatzi iroka tasorentsipanko. Iro ovatsiperotainchari, ikyaakaakeri iroñaaka kaari asheninkata janta tasorentsipankoki, ithainkatasorentsivaitakero.”

²⁹ Iro ikantantarori iroka tema iñaakitziiri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Trófimo poñaachari Efeso-ki, iñaajaantaiyakeni ikyaakaakitziiri tasorentsipankoki. ³⁰ Apatotaiyapaakani osheki atziriite, shiyeeyapaakani, joirikapaakeri Pablo, jinoshikanakeri jomishitovakeri jakakiroki tasorentsipankoki, jashitaitanakero.

³¹ Iroovetaicha iroverimi, ari ikamantaitakeri ijevare ovayiriite poñaachari Roma-ki, ikantaitakeri: “Jimaimanetavakaatyaara janta.”

³² Ikanta jevarika japatotanakeri irovayirite, ishiyeeyanakani ipiyotaiyakani atziri. Ikanta iñeeyavakerini ipokakera, jovashaantanakeri ipasavaitziri Pablo. ³³ Joirikaitapaakeri Pablo, ikantanakeri irovayirite: “Poosotantyaari apite ashirotha.” Ipoña josampitanakeri atziriite: “¿Niinka irika, opaita jantakeri?”

³⁴ Tzimayetatsi cheraacheraatanaintsiri, temaita oshiyavakaa okaratzi icheraavetaiyakarini. Tera onkante iriyotero irika jevari opaita avisatsiri. Jotyaantakeri irovayirite iraanakeri Pablo janta jimaapiintaiyini. ³⁵ Ikanta joirinkakaaveetarira Pablo, eekero ishintsitatzi atziriite ikovi impasavaiteri, irootakera janatantatainakariri ovayiriite inkene irotzikaaventer. ³⁶ Tema maaroitani joyaatakoventaitakeri, ikaimaiyini: “¡Povamayerivé!”

Iñaaventakotari Pablo

³⁷ Irootzimatake irominkyeeteri jimaapiintzi ovayiriite, josampitanakeri Pablo jevarika, ikantziri: “¿Kantatsima nonkinkithavaitakaimi kapicheeni?” Ari ikantanake jevari: “¡Tsika piyotziroka noñaane!” ³⁸ Tetya Egipto-satzi pinatzi eeroka poñaakaantakarori chapinkipaite maimanetaantsi, kenapaintsiri tsika te jinampiitaro, jamake 4,000 ovayiriite.” ³⁹ Ikantzi Pablo: “Judío nonatzi naaka, nopoñaaro Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami onatzi nonampi, nokovi pishinetena eeroka nokinkithavaitakairi nosheninka.” ⁴⁰ Ishinetakeri. Katziyanaka Pablo pavitsiki, itzinaavakotanaka irimairerantavakyaari isheninkapayeeni. Ari jimaireraiyanakeni. Kinkithavaitanake hebreo-ki iñaanekira iriroriite, ikantanakeri:

22

¹ “Iyeekiite, Ashitaanirí, pinkeme noñaaventakotyaari.”

² Ikanta ikemaiyavakeri hebreo-ki iñaanekira iriroriite, ari jimairerperotaiyanake. Eekero ikantanakitzi Pablo:

³ “Judío nonatzi naaka. Notzimake Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotatake, iriyotaane nonatzi Gamaliel, niyoperokitziro ikantakaantane avaisatziite. Nokovapiintavetaka naaka noshireperotyaari Pava, pikempiyetara eerokaite iroñaaka. ⁴ Pairani nopatzimaminthavaitakeri tsipatanaariri ipaiyeetziri ‘Avotsi’ nova-maayeteri. Osheki nonoshikayetake shirampari,

tsinane, maaroni, nashitakotakaantayetakeri.
⁵ Iñaayetakena nantayetakeri iroka maaroite
 ijevare omperatasorentsitaari eejatzi
 antarikonaite. Iriiyetake payetakenari
 osankinarentsi ipakaantziri asheninka judío
 janta Damasco-ki. Ipoña niyaatake janta
 nokokovayetziri irikaite, namayeteri jaka
 Jerusalén-ki irovasankitaayeeteri.”

Ikamantakota Pablo ikempisantantaari
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Ikanta naniitzi avotsiki, irootzimatake
 nareetya Damasco, joveraaka tampatzika
 ooryaatsiri, ari jomapokakenari morekanaintsiri
 inkiteki, joorentakotapaakena nokatziyakara,
⁷ ari notyaanakeri kipatsiki. Nokematzi
 ñaanatanari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿Opaitama
 pipatzimaminthatantanari?’ ⁸ Nosampitanakeri
 naaka: ¿Niinkama eeroka Pinkathari? Ari
 jakaitanakena: ‘Naakatakera Jesús Nazaret-satzi
 itzimi pipatzimaminthavaitakeri.’ ⁹ Ikaratzi
 tsipataiyakanari iñeeyakeri oorentapainchari,
 iniroite itharovaiyanakeni, temaita inkemath-
 ataiyeroni iriroriite iñaanataitakenara. ¹⁰ Ipoña
 nosampitanakeri, nokantziri: ‘Pinkathari.
 ¿Ipaitama pikoviri nantairi naaka?’ Ari
 ikantanakena Pinkathari: ‘Pintzinaye, piyaate
 nampitsiki Damasco. Arira inkamantayeetemiro
 ompaitya pantayeteri.’ ¹¹ Tema mavityaaki
 giovanakena oorentakenari, jakathashitanaana
 notsipayetakeri irojatzi Damasco-ki.

¹² Ari isaikeri janta aparoni shirampari
 ipaita Ananías, ñaapinkathatasorentsitaneri

jinatzi, jimonkarayetziro Ikantakaantane Moisés-ni. Ñaapinkatha joviri maaroiteni judío nampitayetarori Damasco-ki. ¹³ Pokake Ananías iriñeena. Ikanta jareetapaaka, ikantapaakena: ‘Tyeki Saulo, pokiryagai.’ Apathakero nokantanaka nokiryaanai, amenavaitanaana. ¹⁴ Eekero ikantanakityaana Ananías: ‘Eerokara iriyoyaane Ivavane avaisatziite. Jiyoyaakemi onkantya piyotantaiyaarori ikovakaimiri irirori, ari piñaakeriri Cristo tampatzikatatsiri, ari pikemañaanetakeriri eejatzi. ¹⁵ Eerokatake kaman-takotairine maaroni atziriki. Piñaaventayetairo okaratzi piñaakeri, okaratzi pikemakeri. ¹⁶ Iroñaakatake, tekatsi poyaaventanake. Pintzinaye, poviinkatya, pimpairyagairi Avinkatharite pinkovakotairi onkantya imepyakotantaiyaamirori piyaariperonka.’ ”

*Ikamantantziro Pablo jotyaantaitziri
inkinkithatakayeri pashinesatzi atziri*

¹⁷ “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaatake tasorentsipankoki noñaañaate, ari noñaavyavaitakari janta. ¹⁸ Noñaakeri Avinkatharite, ikantakena: ‘Pishintsi-tanake, pishitove Jerusalén-ki, tema eero ikempisantayeetziimi piñaaventena jaka.’ ¹⁹ Ari nokantanakeri naaka: ‘Pinkatharí, jiyotaiyini maaroiteni niyaatapiintake tsika japatotapiintaita, nominkyaakaantayetakeri ikaratzi kempisantayetzimiri eeroka, osheki nopasatakaantavaitakeri. ²⁰ Tema jovamaayetakeriranki pinampire Esteban, ñaaventakotzimiri eeroka, ari nokaratztitakari

eejatzi naaka janta, naapatziyakotakari ovamaakeriri, naamaventakaniri eejatzi iithaarepayeeni.’ ²¹ Iro kantacha ikantanakena Pava: ‘Piyaate, tema naakatake otyaantemine intaina isaikayetzira kaari pisheninkata.’ ”

Isaikimotakeri Pablo ijevarite ovayiriite

²² Ikanta ikemavakerora atziriite iroka, japiitaiyanairo ikaimaiyini ikantzi: “¡Irika shirampari te arite irañe! ¡Pashiryeyyaari!”

²³ Eekerora ishintsitatzi ikaimaiyini, jotekakotaiyani iithaareki.* ²⁴ Ikanta jevari, ikantakeri irovayirite: “Paanakeri inthomointa irika, ampasavaitavakeri onkantya inkamantantairori opaita iñaavaitakeri okanta jovatsimaan-takariri isheninkapayeeni.” ²⁵ Aritakera

joosotayeetakeri impasavaitantaityaariri, josampitanakeri Pablo pashine jevari, ikantziri: “Irosankinatakotane Roma-satzi nonatzi naaka. ¿Shinetaantsitatsima impasavaिताitena, tekeraatara iramenakoyeetavakenaro opaita nokenakaashitakari?” ²⁶ Ikanta ikemavakera

irika, ipiyashitanaari ijevajanore irirori, ikantapairi: “Novinkatharite, ¿Piyotakema opaita antakeri? Iriitakera irika, irosankinatakotane Avinkatharijanorite saikatsiri Roma-ki.”

²⁷ Ikanta ikemavakera, ipokashitapaakeri Pablo, josampitapaakeri: “¿Omaperotatyaama posankinatakojanota eeroka?” Ari jakanake Pablo, ikantzi: “Jee.” ²⁸ Ikantzi jevari:

“Oshekira nopinakoventakari naaka onkantya

* **22:23** Ikantaitzi eejatzi, jookavanetzitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tema ikisaiyatyaani.

nosankinatakotantyaari.” Ikantzi Pablo: “Tetya naaka, josankinatakotzitaikanara ovakera notzimapaake.” ²⁹ Ikemaiyavakera ikantake, apathakero ikantanaka joosoryaakotanakeri. Itharovakaanakaro jevari, joosotakaantakerira osankinatakotachari Roma-ki.

Jaayetanairi Pablo japatoyetapiintaiyani ijevare judío-payeeni

³⁰ Okanta okitaitamanake, ikovi iriyotajaante jevari opaita jimaimaneminthatantariri judío-payeeni irika Pablo. Japatotakaantakeri ijevare omperatasorentsitaari, ipoña ijevajanore judío-payeeni. Jomishitovakaantakeri Pablo, jomisaikakeri tsikara japatotaiyani.

23

¹ Jamenaminthatapaakeri Pablo jevanoriite apatotainchari, ipoña ikantanakeri: “Iyekite, naamaakoventapiintaka naaka eero otzimanta nantzimoteriri Pava.” ² Ikanta Ananías, omperatasorentsijanori, ipasavaantetakaantakeri Pablo. ³ Iro kantacha Pablo, ikantanakeri: “¡Kamatavirí, Pavara pasatemine eeroka! Saikavetakami jaka pamenakotantyaanaro Ikantakaantaitane, ¿Tema pipiyathataro pipasatakaantakenara?”* ⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakeri Pablo: “¿Arima pinkanteri pinkaviyeri iromperatasorentsijanore Pava?” ⁵ Ikantzi Pablo: “Iyekite, te niyoveta naaka omperatasorentsijanori jinatzi, tema

* **23:3** Kantakotachari jaka kamataviriri, iriiyetakero omperatasorentsitaneriite, kempitarori okitamaroveta jovantaitariri kaminkari. Pamenero Mt. 23:27.

okantzi Osankinajanorentsiki: ‘Eero pikaviyiri jevatakaantatsiri.’”

⁶ Jiyotzi Pablo tsikarika ikaratzi jevajanoriite apatotainchari, Saduceo jinayetatzí iriima pashinepayeeni Fariseo jinatzi, ikantanake: “Iyekite, Fariseo nonatzi naaka, eejatzi nosheninkamirinkaite. Iroora jiyakoventan-taitanari iroñaaka tema nokempisantaatziiro irañaayetai kamayetatsiri.” ⁷ Ikantakera Pablo,

ari iñaanaminthatavakaanakari Fariseo-payeeni ipoña Saduceo-payeeni. ⁸ Tema ikantapiintaiyini Saduceo-payeeni: “Eero jañaayetai kamayetatsiri, te intzimanete maninkariite, te intzimanete eejatzi shiretsi.” Iriima Fariseo-payeeni,

ikempisantayetzi irirori omaperoyetatya irokapayeeni. ⁹ Ari ichecheraataiyini

maaroiteni. Ikanta iyotzinkariite Fariseo, ikatziyayetana, ikantanake: “Irika shirampari te ontzime ikenakaashitane. Kempitakara maninkariitsi ñaanashiretakeriri, aamaashityarika shiretsi.” ¹⁰ Eenirora ishintsitayetatzí

ichecheraataiyini, itharovanake ijevare ovayiriite ari irovatsinaavaitaitakeri Pablo, ikaimakaantake irovayirite iromishitovairiita janta, iraanairi jimaapiintaiyini.

¹¹ Okanta otsirenitanai, joñaakagaari eejatzi Avinkatharite, ikantairi: “Pablo, eero pitharovi, arira piñaaventakena janta Roma-ki pikempitaakerora jaka Jerusalén-ki.”

Ikinkithashireeta irovaiteri Pablo

¹² Okanta okitaitamanake, ikinkithatavakaiyakani tsikarika ikaratzi judío, ikantavakaiyani:

“Thame amashekaventaiyerine Pablo irojatzi ovantakyaariri.” ¹³ Anaanakero 40 ikarataiyinira shirampariite kantaintsiri. ¹⁴ Ipoña jiyaatashitanakeri ijevare omperatasorentsitaari, eejatzi antarikonaite, ikantaiyakerini: “Nokantaiyakeni nomashekaventaiyerine Pablo irojatzi novantakyaariri. ¹⁵ Intsityaa pintsipatavakaiyaani eerokaite pikaratzi papatotapiintaiyani, pinkampitairi ijevare ovayiriite, pinkantairi: ‘Pamainari Pablo onkitaitamanake namenakoperotaineri ikenakaashitakari.’ Impoña naakaite aamaventa nonkantaiyakya novavakeri tekera irareetapaakyaata jaka.”

¹⁶ Kemake itzineri Pablo, jatanake imaapiintaiyini ovayiriite inkamantapaakeri. ¹⁷ Ipoña Pablo ikaimake aparoni ovayiri, ikantakeri: “Paanakeri irika evankari janta pijevariteki, tzimatsi opaita inkamanteriri.”

¹⁸ Ikanta ovayirika jaanakeri ijevariteki, ikantapaakeri: “Jevarí, ikovakotakena Pablo namakemiri irika evankari, tzimatsi ikoviri inkamantemiri.” ¹⁹ Ipoña jevarika, jaanakeri evankarika jantyaatziini, josampitakeri: “¿Opaita pinkamantenari?” ²⁰ Ikantanake evankari: “Ikinkithashiretaiyakani judío-payeeni inkovakotemi onkitaitamanai paanairi Pablo janta japatotapiintaiyani jevajanoriite, iramenakoperotero ikenakaashitane. ²¹ Eerora pikempisantziri, tema omanaiyakani 40 shirampariite. Ikantaiyake: ‘Thame amashekaventaiyerine Pablo irojatzi ovantakyaariri.’ Aritakera ovetsikaiyakani

iroñaaka, jonyaaventaiyani tsika pinkante eeroka.” ²² Ipoña jevarika jotyaantairi evankari, ikantavairi: “Eerora pikamantantziro iroka.”

Jovavisaitakeri Pablo janta pinkathariki Félix

²³ Ikanta jevarika ikaimake apite pashine ijevarite ovayiriite, ikantakeri: “Papatote 200 povayirite, pintsipataakeri 70 ovayiriite kyaakotachaneri moraki, eejatzi pashine 200 aatsineri irovathaamento. Paanakeri tsirenipaite Cesarea-ki. ²⁴ Impoña povetsikake mora inkyaakotanakyaari Pablo, pinkempoy-aaventerira kameetha. Paanakeri pinkathariki Félix.” ²⁵ Ari josankinatakerori irotyaanteneriri pinkathari, okantzi:

²⁶ “Irosankinare Claudio Lisias jotyaantziniri pinkathari Félix: Osheki novethatami.

²⁷ Irika shiramparika notyaantakemiri, joirikakaantavetakari judío-payeeni jaka, iroovetainchami iroverimi. Ikanta niyotake irosankinatakotane ajevajanorite Roma-ki jinatzi, naanake novayirite, nookaventakeri.

²⁸ Nokovatziiira niyote opaita ikenakaashitakari irika jimaimanetantaitariri, naanakeri japatotapiintaiyani ijevajanorite, ²⁹ noñaatzi imaimaneventashiitari. Ikantakaantaitane jashiyetari iriroriite. Tekatsi ompaitya irovan-taityaariri, te arite eejatzi irashitakovaitaiteri.

³⁰ Tema nokemakera ikovaiyatziini judío-payeeni iroveri, irootakera notyaantantakamiriri iroñaaka eeroka. Nokantzitakari eejatzi irikaite maimanevaitziriri inkamantemiro eeroka opaita itzimaventantariri irika.”

³¹ Jimonkaratakero ovayiriite. Jaanakeri tsirenipaite Pablo janta Antípatris-ki. ³² Okanta okitaitamanake, piyeeyaani ovayiriite aniitashitanainchari. Iriima ikaratzi kyaakotanainchari eekero joyaatanakitziiri Pablo. ³³ Ikanta jareetakaakari Cesarea-ki, ipapaakeri osankinarentsi pinkatharika, ipoña ikantapaakeri: “Pinkathari, jirikara Pablo.” ³⁴ Arira ithonkakero pinkathari iñaanatavakero osankinarentsi, josampitanakeri Pablo, ikantziri: “¿Tsika pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaaro Cilicia-ki.” ³⁵ Ikantanake: “Ari nonkemakemi apaata aririka irareetapaakya ikaratzi maimanetzimiri.” Ipoña ikantakaantake iraayeetanakeri ipankoki Herodes, ari iramaventayeetyaariri.

24

Iñaaventakotari Pablo janta Félix

¹ Okanta avisanake 5 kitaite, areetapaaka Cesarea-ki, Ananías omperatasorentsijanori itsipayetakari antarikonaite ipoña iyakoven-taneri ipaita Tértulo. Javisashitapaakeri pinkathari irimaimanetakaanteri Pablo. ² Ikanta jamayeetapaakeri Pablo, ñaavaitanake Tértulo, ikantanakeri Félix: “Paasoonke eeroka, pinkathari, noñeeyironi kameetha nosaiki, paasoonke piyotaneta osheki pantakeneri kameethatatsiri nosheninka. ³ Okaratakera iroka noñaapinkathaperojanorite Félix, oshekira ipaasoonketapiintaiyakemi maaroiteni nosheninka. ⁴ Iro kantacha eero osamanitanta, nokovatzi pinkempisantavakena kapicheeni

nonkantemiri. ⁵ Noñaakeri naaka, irika shirampari ovaariperotaneri jinatzi. Ithonka ikekenayetake nampitsiki, tera intaani imaimanetakeri nosheninka nokaratzi no-judio-tzi, irijatzi jevatakaanairiri ikaratzi paitashivaitachari ‘Oshiretanaariri Nazaret-satzi.’ ⁶ Ikovake eejatzi irovaariperoteromi notasorentsipankote, irootake noirikakaan-takariri, nokovaiyavetaka namenakotantyaarimi Ikantakaanaitanari naakaite. ⁷ Iro kantacha, ipokapaake jevari Lisias, jaapithatanakeri, jovatsinaavaitanakena. ⁸ Ikantanakena: ‘Ontzimaty piyaataiyeni janta pinkathariki irovetsikemiro kantainchari.’ Intsitya posampitajaanteri eeroka ayotantyaarori kyaaryoori okanta nomaimaneminthatantakariri.”

⁹ Irojatzi ikantzitaiyarini eejatzi judio-payeeni ikaratzi pokaintsiri.

¹⁰ Ari itzinaavakotanaka pinkathari onkantya iriñaavaitantyaari Pablo. Ipoña ikantanake Pablo: “Osheki nokimoshireventakemi eerokatakera kemenane noñaaventakotyaara, tema niyotzi eerokatake ovetsikapiintakeneriri nosheninkapayeeni imaimanetavakaa.

¹¹ Kantatsi posampitakoventero eeroka, ovakera nareetaa naaka Jerusalén-ki okaratzi ¹² kitaite, nokovaveta noñaapinkathatapaiimi Pava. ¹² Tera noñaanaminthatantavaite, te nomaimaneteri atziripayeeni tasorentsipankoki, eejatzi nokempitakari jantapayeeni nampitsiki, tekatsira nomaimaneyete japatotapiintaita. ¹³ Irikaite kamantakotakenari iroñaaka jaka, eerora iñeetziro omaperotatyaara ikantakotanari.

¹⁴ Ari okantavetakari, notsipataari naaka ikaratzi ipaiyeetziri 'Avotsi.' Irootakera ikantayetakeri iroñaaka irikaite iyakovenantaneri nokempisantashivaitane onatzi. Aña ari nokenakairori naaka noñaapinkathatziri Pava ikempisantziri pairani novaisatziite. Nokempisantziro Ikantakaantane, eejatzi irosankinarepayeeni Kamantaneriite. ¹⁵ Ari noshiyayetari iriroriite, joyaaventari Pava irovañaayetairi kamayetaintsiri, tera intaani irañaayetai kameethashireri aña irimatztaiyaaro kaariperoshireri. ¹⁶ Irootake nokovantapiintakari eero otzimi ompaitya nantzimoteriri Pava, eejatzi atziriite irirori. ¹⁷ Avisakera osheki osarentsi nokekenavaitake, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nosheninka kovityaavaitatsiri, nokovavetapaa eejatzi nom-pometapainerimi Pava. ¹⁸ Irootakera nantziri tasorentsipankoki, aritake nameetakero noishi onkantya nonkitevathatantaiyaari, tetya osheki nonkarataiyeni, tekatsitya nomaimanevaite janta. Aripaitera iñaayetapaakenari tsikarika ikaratzi judío poñeenchari Asia-ki. ¹⁹ Iriiyetakemi pokatsine jaka inkinkithatakotena opaitarika iñaakotakenari. ²⁰ Tera impokaiyatyeeni irirori. Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatoventz-itakanari, intsityaa inkantemiita tzimatsirika iñaakotajaantakenari janta nokenakaashitzitakari. ²¹ Aama iro ikantakotanari nokantaiyakeri japatoventantanari, chapinkipaite, nokantakeri: 'Iroora jiyakovenantantaitanari iroñaaka tema nokempisantaatziro irañaayetai kamayetatsiri.' "

²² Tema pinkathari Félix jiyotakoperotzitarira

ipaiyeetziri “Avotsiveri,” irootakera jovashaantantanakarori, ikantanakeri: “Aririka impokake jevari Lisias, ari inkamantaperotapaakenaro iroka.” ²³ Ipoña ikantakeri ijevare ovayiriite: “Eekerora paamaventatyeeyaari Pablo, pishinetzimaityaari irareetyaari irapatziyane impantavakyaariri kovityiimotariri.”

²⁴ Okanta pashine kitaite, aritakera piyaara Félix, itsipatakaro iina Drusila, judío onatzi iroori. Ikanta ikaimakaantapairi Pablo inkemavakeri iriñaaventeneri tsika okantakota javentaashiretantaariri Jesucristo. ²⁵ Iro kantacha Pablo jetanakaro iñaaventanakeneri tampatzikashiretaantsi, ñaakoshiretaantsi, irovasankitaantayeetai apaata. Ari itharovanakeri Félix, ikantanakeri: “¡Aritapaake, piyaatai! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi apaata nosaikashivaityaarika.” ²⁶ Tema joyaaventavetatya Félix impinaterimi Pablo, onkantya irovashaantakaantantaiyaariri. Irootake japiipiitantavetakariri ikaimakaantziri inkinkithavaitakairi. ²⁷ Avisakera okaratzi apite osarentsi. Ari okaratapaakeri ipinkatharitzu Félix. Ikovatziira irapatziyapiintyaari judío-payeeni, jashitakotakaantanakeri Pablo. Arira jimpoyaatapaariri pashine pinkathari paitachari Porcio Festo.

25

Ikovake Pablo iriitajaantake amenakoterine César

¹ Aritake ipairyeetakeri Festo impinkathariventante. Iro avisanake mava kitaite jatake

Jerusalén-ki ipoñaanakaro Cesarea-ki. ² Ikanta ijevare omperatasorentsitaari itsipayetakari iriiperoriite judío-payeeni, ikamantakotavakeri Pablo. ³ Ikovakotakeri irotyaantairi Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiretaiyakani iriroriite irovakaanteri niyankithakineki avotsi. ⁴ Ari ikantanake Festo: “Aritake jashitakoyeetakeri Pablo janta Cesarea-ki, irootzimatake niyaatai janta. ⁵ Intsityaa iroyaataiyanakenani pijevarite, tzimatsirika ikenakaashitane irika shirampari, ari piyakoventeriri janta.”

⁶ Tera osamaniperote isaikavaitapainte Festo janta Jerusalén-ki, piyaa Cesarea-ki. Okanta okitaitamanake, ithointapaa isaikamentoki ipinkathariventantzira, ikaimakaantakeri Pablo.* ⁷ Ikanta ikyaapaake Pablo, ari ipokaiya-paakeni judío-payeeni poñaa yetainchari Jerusalén-ki, ikantakovaitapaakeri osheki kaariperori, okantaveta te iriñaa yevetyaaro omaperotatyaarika okaratzi ikantakoyetziriri. ⁸ Iriima Pablo ñaaventakotanaka irirori, ikantake: “Tekatsi kaariperori nantake naaka, te nompiyathatyaaro Ikantakaantaitakeneriri nosheninkapayeeni, te novaariperotero tasorentsipanko, te nonkaviyavaiteri eejatzi César ijevajanorera Roma-satzi.” ⁹ Iro kantacha pinkathari Festo ikovatziira iraapatziyapiintyaari judío-payeeni, josampitanakeri Pablo: “¿Pikovi piyaate Jerusalén-ki, namenakotantyaamiri janta?” ¹⁰ Ikantanake Pablo: “Iroora tampatzikatatsi

* 25:6 Kantakotachari jaka “tera osamaniperote,” irojatzira ikantakoyeetzitari 8 terika 10 kitaite isaikavaitapaintzi.

nosaike naaka jaka pamenakotena, tema eerokatake jovake César ijevajanore Roma-satzi. Aritake piyotaiyakeni tekatsi kaariperori nantzimoyeteriri nosheninkapayeeni judío.
¹¹ Ontzimatyeerikami nokenakaashiperotane, aritatsimi irovamaayeetenami. Irooma tekatsira nonkenakaashitakya, te aritzi potyaantena janta. Nokovatziiira iriitajaantake pinkathari César amenakotenane.” ¹² Ipoña Festo ikinkithavaitakaakeri ikarataiyini ipinkatharitzzi. Ari ikantanakeri: “Pikovatziiira iramenakotemi César, arira piyaateri janta.”

Jaayeetanakeri Pablo pinkathariki Agripa

¹³ Ipoña pinkathari Agripa itsipatakaro iina Berenice pokaiyakeni Cesarea-ki, irovethatyaari Festo.† ¹⁴ Ikanta isaikavaitapaintzira janta, ikinkithavaitakaakeri Festo ikantakotara Pablo, ikantakeri: “Tzimatsi jaka aparoni shirampari jookanairi pinkathari Félix jashitakoyeetakeri.
¹⁵ Tema niyaatakera chapinkipaite Jerusalén-ki, osheki ikantakovaitavakeriri ijevare omperatasorentsitaariite itsipayetakari antarikonaite, ikovakotakena novakaanteri.
¹⁶ Ari nokantanakeri naaka: ‘Jiroka nametaiyarini naakaite Roma-satzi: Ontzimatye irapatotaiyaani ikaratzi maimanetavakaachari, onkantya iriñaaventakotantyaari iyakoventaari. Omaperorika otzimi ikenakaashitane, aritake onkantake irovayeeteri.’ ¹⁷ Irootakera nomatakeri ipokaiyakera iriroriite, te noshenkaapaake, jatakena nosaikamentoki,

† 25:13 Irika Agripa, ipaitaitziri eejatzi Herodes.

nokaimakaantakeri shiramparika. ¹⁸ Iro kantamaitacha okaratzi ikantayevetapaakari iyakoventavetakariri, te noñeero onkantaperotya okaratzi nokinkishiretakovetakariri. ¹⁹ Intaani iñaaventashiyetakaro ikempisantashivaiyetari, iñaaventakeri eejatzi ipaiyeetziri Jesús jovamaayeetakeri, iriitakeya ikantziri Pablo eeniro jañi. ²⁰ Temaita niyotero naaka tsika nonkantero iroka, nosampitakeri Pablo ikovirika iriyaate Jerusalén-ki onkantya iramenakoyeetantyaariri janta. ²¹ Iriima Pablo ikovake iriitajaantake amenakoterine César Augusto avinkatharijanorite Roma-ki. Irootakera nokantantakari irashitakoyeetavakeri irojatzi notyaantantakyaariri.” ²² Ipoña Agripa, ikantanakeri Festo: “Nokovira nonkemeru naaka irika shirampari.” Ari ikantzi Festo: “Aritake pinkemajaantakeri onkitaitamanake.”

²³ Okanta okitaitamanake, ikyaake janta Agripa itsipatakaro Berenice ovaneenka ikantayetaka. Itsipayetakari eejatzi ijevare ovayiriite, ipoña iriiperoriite atziri saikayetatsiri janta. Ikantakaantake Festo iramayeeteri Pablo. ²⁴ Ari iñaavaitanakeri Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, ñaapinkathataariite ikaratzi apatotainchari jaka, jirikatake irika shirampari. Osheki jiyakoventavaitakeri judío-payeeni janta Jerusalén-ki eejatzi jaka Cesarea-ki. Ichecheraatapiintaiyini ikovi irovamaayeeteri. ²⁵ Noñaamaitakaro naaka tekatsi inkenakaashitya irika irovamaayeetantyaariri. Iro kantamaitachari, iriitajaantakera kovaintsiri iramenakoteri Augusto, iroora okovantataitakari

notyaanteri janta. ²⁶ Iro kantacha tera noñaatye naaka ompaitya nosankinateneriri pinkatharijanori tsika ikantakota irika, irootake namakaantantakariri piñeeyerine eerokaite, eerokatajaantakera pinkathari Agripa namakeneri, onkantya aririka pinkaratero posampiminthateri, tzimataikera nosankinateri. ²⁷ Tema te onkameethatzimotena naaka notyaante aparoni ashitakotaari, eerorika otzimajaantzi tsika osankinatakotya okaratzi ikenakaashitakari.”

26

Iñaaventakota Pablo Agripa-ki

¹ Ipoña Agripa ikantanakeri Pablo: “Kantatsi piñaavaite eeroka.” Ari itzinaavakotanaka Pablo, ñaavaitanake, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, ovanaa nokimoshiretake nonkinkithavaitakaimi iroñaaka, nokovi noñaaventero okaratzi ikantakovaiyetakenari judío-payeeni. ³ Tema piyoperotziro eeroka okaratzi jameyetari asheninkapayeeni judío. Irootakera nokovantari pinkempisantavakena nonkantemiri.”

Irañaantare Pablo tekera inkempisantanakeeta

⁴ “Jiyotaiyinira nosheninkapayeeni judío tsika nokanta eeniro nevankaritapaake, nosaikimoyetantakariri janta Jerusalén-ki, ⁵ naakatapiintakera monkaravaitaneri Fariseo, te nomp iyathanetyaaro Ikantakaantaitane. Inko-vayeterikami, kantatsira inkinkithatakotena. ⁶ Irootajaantakera nosaikantari iroñaaka jaka, tema noñaaventakitziro okaratzi ishinetakeneriri Pava pairani avaisatziite, tsika otzimi

oyaakoneentaiyakarini aakaite. ⁷ Pinkathari Agripa, irojatзира noyaakoneentzitikari naaka, irootake ikantakoyetakenari iroñaaka asheninkapayeeni. Irojatзира joyaakoneentzitikari maaroni asheninkaite itzimi icharineyetaari 12 itomiiteni Israel-ni. Irootake iñaashintsiventashivaitapiintayetakari jantavaitaineri Pava onkantya iriñaantayetaiyaarori. ⁸ ¿Opaitama kaari pikempisantantayeta eerokaite jovañiirira Pava kamavetainchari?”

Ipatzimaminthavetakari Pablo kempisantzinkariite

⁹ “Nomatzitavetakarora naaka pairani noñaashintsivaitashitaka, nokinkishirevaivetaka nantayetemi osheki tsika ompaitya onkantya nomaimanetantyaarori ikaratzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-satzi. ¹⁰ Irootakera nantakeri Jerusalén-ki. Ishinetakenaro ijevare omperatasorentsitaari, osheki nashitakotakaantakeri irikaite itasorentsitakaitairi. Ikanta noñaayetziri jovamaayeetziri onimotana. ¹¹ Tzimatsi osheki novasankitaayevetakari onkantya irovashaantantyaarori ikempisantzi. Ari nokantapiintayetakeriri tsika japatotapiintaita. Osheki nokisaneentakitakeri irikaite, nopatzimaminthavaitakeri, ari nomatzitikari saikayetatsiri pashineki nampitsi.”

Japiitziro Pablo ikinkithatakota ikempisantaari

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iroora niyaatantakari nampitsiki Damasco, jotyaantakenara ijevare omperatasorentsitaariite. ¹³ Iro kantacha niyankithakineki

avotsi, joveraaka tampatzika ooryaatsiri
 noñaake oorentanainchari inkiteki, janaanakeri
 ishipakiryaane ooryaa, joorentakotapaakena
 nokatziyaka naaka, eejatzi ikaratzi tsipatakanari.
¹⁴ Notyeeyanakeni maaroiteni kipatsiki.
 Nokematzi iñaanayeetanakena noñaaneki
 hebreo-thatatsiri, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo!
 ¿Opaitama pipatzimaminthatantanari?
 Eerokatakera ovasankitaavaitacha apaniro,
 okempivaitakaro pimpatziminthatatyeeyaaromi
 thoyempithovari.’ ¹⁵ Ipoña nakanakeri naaka:
 ‘¿Niinkama eeroka Pinkathari?’ Ari jakanakena
 Novinkatharite: ‘Naakatakera Jesús, itzimi
 pipatzimaminthatakeri. ¹⁶ ¡Pintzinaye! Iroora
 noñaakantamiri iroñaaka pantavaitantanakyaar-
 nari. Ari onkantya pinkinkithatantanakyaarori
 okaratzi piñaakeri iroñaaka, onkarate piñeeri
 eejatzi apaata nantakaimiri. ¹⁷ Aritakera
 piñeero nontsiparyaakoventaimi pisheninkaki,
 eejatzira janta kaari pisheninkata tsika
 notyaantemira iroñaaka. ¹⁸ Onkempivaitaiyaaro
 pokiryaakaayetairimi. Aritapaake ikenashiv-
 aitaka tsirenikiriki, aña iraniiyetai kitainkariki.
 Aritapaake ipinkathariventakeri Satanás, aña
 iri Pava pinkathariventairine. Ari onkantya
 nompeyakotantaiyaariri iyaariperonka,
 notasorentsitakaayetairi aventaashiretaiyaanari
 naaka. Tema irootake ishinetyeetakeneriri.’ ”

Te impiyathavaitanakya Pablo joñaakayeetakerira

¹⁹ “Pinkatharí Agripa, tera nopiyathanakana
 joñaakayeetakenarora inkiteki, ²⁰ aña netanakaro
 nokinkithatakaanakeri Damasco-satzi,

Jerusalén-satzi, ipoña maaroiteni nampiyetarori Judea-ki eejatzi ikaratzi kaari asheninkata, nokantayetziri: ‘Pimpiyashiyetairi Pava, pantayetairo oñaakanterone povashaantairo piyaariperonka.’ ²¹ Irootakera kantakaantzirori, joirikakaantavetakanari nosheninkapayeeni tasorentsiipankoki, ikovavetaiyakani irovena. ²² Iro kantacha jineshinonkatakana Pava eekero niyaatakaatziiro noñaaventziri iroñaaka. Noñaaventaineri maaroiteni, iriiperorite ipoña kaari iriiperoyetatsine. Okaratzira nokinkithatapiintake, tera notekapaintero okaratzi josankinayetakeri Moisés-ni, ipoña Kamantaneriite. Tema josankinatakoyetakero onkarate avisayetatsineri, ikantayetakeranki: ²³ Ontzimatyekame Cristo, iro kantacha aririka inkamavetakya iri etakaantyaarone irañagai eejatzi. Ari onkantya iriñaaventantayeetyaaniriri avisakotaantsi asheninkapayeeni, ipoña iriñaaventayeetaineri eejatzi kaari asheninkata.”

Ikovi Pablo inkempisantakairi Agripa

²⁴ Ikantayetakerora Pablo iroka, ikaimanake Festo: “¡Pablo, pishinkiventatya! Okantakaami paakoventakaro piñaanavaitzi.” ²⁵ Ari jakanakeri Pablo: “Pinkatharí Festo. Te noshinkiventya, okaratzi nokantayetakeri omaperotatya. ²⁶ Jiyotakoperotzirori pinkathari Agripa iroka, irootake nokantantayetakarori irokapayeeni. Niyotzi naaka jiyotakotziro maaroni, tera omanakoyetya iroka. ²⁷ Pinkatharí Agripa, ¿tema pinkempisantero okaratzi josankinayetzitakari Kamantaneriite? Niyotzi

naaka pikempisantziro.” ²⁸ Ari jakanakeri Agripa: “¿Piñaamatsitakema pikantakena kapicheeni ari pinkempisantakaakena, nokempitantaiyaariri ‘Cristo-veriite?’ ” ²⁹ Ikantzi Pablo: “Okantavetaka kapicheeni nokantakemiri, terika, oshekirika nokantakemiri, onkamintha iri Pava kantakaiyaarone, tera intaani eeroka pinkathari, aña eejatzi maaroitani pikaratzi pikemaiyakenani iroñaaka, pinkempitakotaiyaanaro nokantakara naaka, onkantavetya eero joosoyeetantamiro ashirothaka.”

³⁰ Ipoña ikatziyanaka pinkathari Agripa itsipatakaro Berenice, eejatzi ikempitanakari pashine pinkathari Festo, ipoñaanaka maaroitani ikaratzi thointainchari, ³¹ jataiyanakeni jantyaatziini ikinkithavaitakotziro iroka. Ikan-tantavakaiyani: “Eeromi jashitakovaitaajatzirimi irika shirampari, tekatsi inkenakaashitya onkantya irovamaayeetantyaariri.” ³² Ipoña Agripa ikantanakeri Festo: “Aritakemi apakagairimi irika shirampari, eeromi ikovajaantakemi irirori iramenakoteri César avinkatharijanorite Roma-ki.”

27

Jotyaantaitakeri Pablo Roma-ki

¹ Ikanta ikovaiyakeni irotyaanteri Pablo janta Italia-ki, intsipataitakeri pashinepayeeni ashitakotaari, arira niyaatzitanakyaari eejatzi naaka. Jovayeetakeri paitachari Julio jevatziriri irovayiriite pinkatharijanori Augusto, iriitakera aanakerine. ² Arira

notetakotanakari Adramitio-satzi niyaatero Asia-ki. Nokaratanakeri Aristarco Tesalónica-satzi saikatsiri Macedonia-ki. ³ Okanta okitaitamanake areetakana Sidón-ki, ari jariperotapaakari Julio irika Pablo, ishinetakeri irareetapaintyaari iraapatziyanepayeeni impantavakyaariri kovityiimotariri. ⁴ Ipoña navisanakera Sidón-ki, ari omonthaakotakanari tampyaa, te onkante namaatakote, iro nokenakotantanakari othampishiki Chipre. ⁵ Naathakiryaanakero inkaare irojatzi janta Cilicia-ki ipoña Panfilia-ki. Ari nareetakari Mira-ki, nampitsi saikatsiri janta Licia-ki. ⁶ Ari jiñetapaake pashine notetantanaiyaari poñaachari Alejandría-ki iyaatero Italia-ki, ari jotetaiyakenari jevari. ⁷ Osheki kitaite namatsinkakota namaatakotzi. Osheki nopomerentsivaitaka nareetantakari Gnido-ki. Eenirora omonthaakotatyaana tampyaa, nomontyaakotanaka Salmón-ki, noshinampitanakero othampishi Creta. ⁸ Osheki opomerentsitaka namaatakotzi, irojatzi nareetantakari nampitsi ikantaitziro “Avochaaki” okarikitapai nampitsi Lasea. ⁹ Avisake osheki kitaite namaatakotake, aritake kyaarontsitzimatapai, koveenkatanake namaatakote. Irootake ikantantanakari Pablo.* ¹⁰ “Pinkempisantaiyavakena, kempitaka akoveenkatakotatzi amaatakote, aritake ampeyakero amaatakomentotsi, eejatzira povaakaropayeeni, aritake ankamakaaran-tayetake eejatzi.” ¹¹ Iro kantacha ijevare

* **27:9** Kantakotachari jaka “kyaarontsitzimatapai,” irojatziro ikantakoyeetziri “ikaratapiintakero itzivaitaiyani.”

ovayiriite te inkempisanteri Pablo, iri ikempisantake ashitarori amaatakomentotsi ipoña antakotzirori. ¹² Tera onkameethatatye irovavisairo kyaaronsi tsika jaatakovetaka, ikovaiyakeni iriyaaneentaiyeni Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, ari onkantya eero oñaashirenkantari tampyaa kenayetatsiri kirinka eejatzi katonko. Arira ikovaiyakeni irovavisairo kyaaronsi.

Itampyaatakotzi inkaareki

¹³ Ikinkishiretaiyani ari onkantake iramaatakote tema ovakera etapaakaro otampyaatzi kapicheeni. Ari namaatakotaiyanakeni othapyaaki Creta. ¹⁴ Iro osamanitake kapicheeni antarotapaake tampyaa, ipaitapiintaiyirini iriroriite “Euroclidón,” ookantapaakaro amaatakomentotsi, ¹⁵ onoshikakotanakena. Te iriñe tsika inkantanairo iramaatakomento, ishinetakero onoshikakotena tampyaa. ¹⁶ Osheki nopomerentsitakaro pitotsi thatainchari amaatakomentotsiki. Nokenakotanakera othampishi paitachari Clauda te ontampyaaperote janta. ¹⁷ Ari noteyetakerori pitotsika janta amaatakomentotsiki. Tema itharovakaatyaro notzitakotya impanemashiki eentatzira inkaare ipaiyeetziro “Sirte,” joosoyetakero onampinaki amaatakomentotsi eero okotaanta. Ishinetanakero onoshikakovaitena tampyaa. ¹⁸ Ikanta okitaitamanake, eekero oshintsitatzi otampyaatzi, ari jetanakaro joviinkakaantanake irovaakaro. ¹⁹ Okanta pashine kitaite, joviinkayetanakero eejatzi okaratzi ashitajaantari amaatakomentotsi.

²⁰ Osheki kitaite avisaintsiri te noñaayetairi ooryaa eejatzi impokiro. Iniroitera notampyaatakote te niyotaiyeni aririka navisakoyetai.

²¹ Tema avisakera osheki kitaite te novaiyaani, ikantanake Pablo: “Pinkempisantavakena, okameethaveta arimi pinkempisantakenami irojatzi asaikakemi Creta-ki. Eeromi añaayetziro okaratzi ovaariperoyetakairi.

²² Iro kantamaitacha iroñaaka, eero okantzi-moneentami, tema eero pikamakaantavaitzi aparoni, onkantavetakya ompeya iroka amaatakomentotsi.

²³ Inkaaranki tsireni, noñaake maninkari, irotyaantane Pava Ashitanari, nantavaitziniri, ²⁴ ikantakena: ‘Pablo, eero pitharovi, tema ontzimatye pareetya iriñeemi César pinkatharijanori Roma-ki. Irineshinonkatemi Pava eeroka pavisakotakaantayetaiyaariri pikaratakerira jaka amaatakomentotsiki.’

²⁵ Ari ikantakenari. Irootakera pintharomentashiretantayetyaari, tema naventaashiretakari naaka Pava, niyotake aritake omatataikya okaratzi ikamantakenari maninkari. ²⁶ Iro kantacha ontzimatye omposakotya aparoniki othampishi.”

²⁷ Okanta aparoni tsireni, aritake avisanake ¹⁴ kitaite, areetakana inkaareki Adriático onoshikakovaitakena tampyaa. Niyankiityaake tsireni, ari ikaimaiyanakeni antakotzirori aamatakomentotsi ikinkishiretaiyani iro nareetaiya kipatsiki. ²⁸ Ari jimonkarataiyakero tsika overaa osaankanaatziz, iñaatziro te osaankanaaperote, ipoña japiitakero

eejatzi, iñaatzi kapicheeni osaankanaatapai.†
 29 Itharovaiyini nomposakotya, joviinkake
 4 ayeenterone amaatakomentotsi opoopaki,
 ari iñaañaataiyanakeni onkitaitetantyaari
 thaankiperoini. 30 Iro kantacha ikaratzi
 antakotzirori ikinkishiretaiyakani irishiye,
 irotetantanakyaaromi pitotsi thatayetainchari,
 jamamenatanakaro iroviinkaiyeroni ayeen-
 terone othovaki amaatakomentotsi. 31 Iro
 kantacha Pablo ikamantakeri jevari, ipoña
 irovayirite, ikantakeri: “Aririka irishiyayetake
 irikaite, eerora pavisakoyetai eerokaite.”
 32 Ari itotakotanakerori ovayiriite pitotsi,
 jovamaatakero.

33 Irootaintsi onkitaitzimate, ikantantake
 Pablo: “Aritake avisake 14 kitaite oyaaventa
 ompaitya avisatsine, te povayetaiya eerokaite.
 34 Okovaperotatya iroñaaka poya onkantya
 pañaantayetyaari, tema tekatsi kamakaantatsine
 aparoni.”‡ 35 Ikantakera Pablo, jayimotakeri
 tanta, ipaasoonketakeri Pava. Ipetoryaakero,
 ovanaka. 36 Ipoña jiminthataiyanakani maaroni,
 ovaiyanakani eejatzi. 37 Jiroka nokarataiyini
 notetaiyani 276 atziri. 38 Aritakera ithonkakero
 jovaiyakani, joviinkakoyetanake ovaritentsi
 onthomakaneentantyaari tenari.

† 27:28 Kantakotachari jaka “te osaankanaaperote,” irojazzira
 ikantayeetziri pairani 20 ashempavako, ikantaitziro iroñaaka 36
 metro. Kantakotachari eejatzi “kapicheeni osaankanaatapai,”
 irojazzira ikantayeetziri pairani 15 ashempavako, ikantaitziro
 iroñaaka 27 metro. ‡ 27:34 Kantakotachari jaka “tekatsi ka-
 makaantatsine aparoni,” iroora oshiyarori ikantaitzi eejatzi “eero
 opeyakaantavaita aparoni kishitsi.”

Otsitsiyake

³⁹ Okanta okitaitamanake, irikaite antakotzirori, okompitzimotapaakari kipatsika, iñaapaake eejatzi oparaite. Ari ikovaiyanakeni iraatakotaiyeni janta. ⁴⁰ Itotakoyetanakero

oosotantari aayeentzirori amaatakomentotsi, jookanakero, itzinaakoyetanairo iniroite manthakintsi, jovetsikaiyanairo iyomaro impoopatantyaari inkene iraatakote oparaiteki. §

⁴¹ Iro kantacha ayeentakotaiyapaakani othovaki eentaatzi inkaare, te onkantantai noshevatakotanai. Tankatainake opoopaki ookantaperotapaakarora otamakaane inkaare.

⁴² Ari ikovaiyanakeni ovayiriite irovanakerimi ashitakotaariite, eero jamaayetanta irishiyayete.

⁴³ Iro kantacha ijevare ovayiriite, ikovatziira irovavisaakoteri Pablo, te irishineteri irovamaayeeteri, intaani ikantayetanakeri: “Ikaratzi iyotziro jamaatzi, iramaateeta kipatsiki.” ⁴⁴ “Iriima pashinepayeeni

irontarekayetya inchakotaki inkene iramaayete.” Arira okantari navisakotantaari maarosite.

28*Isaikake Pablo othapishiki paitachari Malta*

¹ Ikanta navisakoyetaira maaroitni, ari niyotaiyake iroka othampishi opaita Malta.

² Ari jaakameethaiyavakena maaroitni nampiyetarori janta. Tema oparyaatzi inkane, katsinkaite okantaka, jovaampatake paampari,

§ 27:40 Kantakotachari jaka “itzinaakoyetanairo iniroite manthakintsi,” irootakera ookantari tampyaa inkene irishiyakoyete otetantayetarori amaatakomentotsi.

ari ikaimaiyakena. ³ Ari jiyaatanake eejatzi Pablo iraye irirori tsitsi, iro ipiyavetapaaka irovapairo itsima, shitovanake maranke, jatsikakeri irakoki. ⁴ Ikanta iñaayetakeri nampitarori janta jovikantapaakari, ikantavakaiyanakani: “Irika shirampari ovantzinkari jinatzi, okantavetaka javisakovetaka impiinkemi, temaita ishinetaiteri irañee.”* ⁵ Iro kantacha Pablo jotekanakeri maranke paampariki. Tekatsi avishimoterine. ⁶ Joyaaventaiyani ireeniyakairi irojatzi inkamantanakyaari. Ikanta osamanitakera iñaayetakeri tekatsi avishimoterine, ikantayetanai: “Pava jinatziira irika shirampari.”

⁷ Tzimatsiya janta jevari nampitarori othampishiki paitachari Publio. Otzimimotziri okarikiini irovane. Jaakameethayetakena maaroitene jaanakena janta. Mavara kitaite nosaikimovaitakeri. ⁸ Ariya nokemakotakeri iriri Publio ikatsirinkavaitatzi, ishaavai-tatya. Ikyaashitanakeri Pablo. Ikanta iñaañaatakoventakeri, jantantakari kapicheeni irako, apathakero ikantanaka, shintsitanai. ⁹ Jantakerora iroka, pokayetanake maaroni mantsiyariite ikaratzi nampitarori janta othampishiki, jovashinchaayetakeri. ¹⁰ Ari ipashiyetanakairi osheki tsikarika opaiyetarika. Ikanta notetanaara niyaatantaiyaari, ipayetavaana naayetanairi.

Areetaka Pablo Roma-ki

* **28:4** Irootake ikantakeri, tema iñaajaantzi atziriite iri Pava otyaantakeneriri maranke, irovasankitairi.

¹¹ Ikanta nosaikakera mava kashiri janta othampishiki, ari notetanaari pashineki amaatakomentotsiki, otzimi ovavisaakerori eejatzi janta kyaarontsi. Opoñaaro eejatzi iroka amaatakomentotsi janta Alejandría-ki. Jovetsikayeetakero othovaki iroshiyakaantaro “Tsipantsi” ivavanetashivaitaitari.[†] ¹² Ari nareetaiyakani janta Siracusa-ki, mava kitaite nosaikanake janta. ¹³ Ipoña navisanake janta irojatzi nareetantakari Regio-ki. Ikanta okitaita-manake, okamintha otasonkakotakena tampyaa kenatsiri katonko, irojatzi nareetantakari Puteoli-ki pashine kitaite. ¹⁴ Ari noñaapaake tsikarika ikaratzi iyekiite, ikantavakena nosaikavaitanake. Iroora nosaikimovaitantanakariri onkarate 7 kitaite. Arira nopoñaanaari irojatzi nareetantyaari Roma-ki. ¹⁵ Ikanta ikemakotaiyakana iyekiite nampitarori Roma-ki, jomonthaavakana avotsiki ipaiyeetziro “Apio” tsika jiyomparivaitaitapiinta. Okanta janta ipaiyeetziro “Mavapankori,” ari joyaaventakanari pashine. Ikanta Pablo iñaayetapaakerira iyekiite, ipaasoonketanakeri Pava, tharomentashire ikantanaka. ¹⁶ Arira nareetapaaka Roma-ki. Ikanta ijevare ovayiriite jovavisaapaakeneri ashitakotaariite pashine jevari. Iriima Pablo ishinetakeri isaikavaitapaake tsikarika ikoviro, aparoni ovayiri aamaventakotariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

[†] **28:11** Ipaitaitziri jaka “Tsipantsi,” iriyyetakera apite itomipayeeni ivavanetashivaitaitari paitachari “Júpiter,” Cástor ipoña Pólux.

¹⁷ Ikanta avisanakera mava kitaite naree-tapaakara, japatotapaakeri Pablo iriiperoriite judío-payeeni nampitarori Roma-ki. Ikantakeri: “Iyekiiite, pairanitake jaakaantavaitakena asheninkapayeeni janta Jerusalén-ki, ipoña jovavisaakaantakena ijevareki Roma-satziite. Irootake jantayetakeri, okantavetaka tekatsi nantzimoyevetyaariri, te nomaimanevetyaaro okaratzi jameyetari pairani avaisatziite.

¹⁸ Josampisampivetakari ijevareki Roma-satzi janta, tera iriñaashitya nonkenakaashityaari onkantya irovamaantantyaanari, ikovavetaka irapakaakaantainami.

¹⁹ Iro kantacha asheninkapayeeni judío te inkovaiyeni, ontzimatyē nonkovakoteri iriitajaantake amenakotenaneri César, okantavetaka tekatsi niyakoventayete naaka asheninkapayeeni.

²⁰ Irootakera napatotantamiri iroñaaka eerokaite nonkamantayetemiro. Noñaaventakotapiintairira itzimi oyaakoneentayetari maaroitēni Israel-mirinkaite, irootakera piñaantakanari jaka joosoyetantanaro ashirotha.”

²¹ Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “Tera noñe naakaite irosankinatakotaitemi poñaachaneri Judea-ki. Tekatsi nonkemakotemiri eejatzi jareeyetara asheninkapayeeni jaka. ²² Intaani nokemakoventakeri iñaaventakoyeetakeri kempisantashivaitaachari. Nokovaiyini nonkememi tsika pikantzi eeroka.”

²³ Ikinkishiretaiyakani irapatotya pashine kitaite. Arira japatoventaiyakarini osheki atziri jimaapiintzira Pablo. Iñaaventakeneri tsika ikanta Pava ipinkathariventantai,

joñaakayetakeri tsika josankinatakoyeetzitakeri
Jesús, jetanakaro irosankinareki Moisés-ni
irojatzi irosankinayetaneki Kamantaneriite.
Tema jetanakarora okitaityaamanake irojatzi
sheeteeni. ²⁴ Tzimatsira tsika ikaratzi kempisan-
tavakeriri, iriima pashinepayeeni temacheeni.
²⁵ Tera iraapatziyavakaatyeeyaani, aparopayeeni
jiyaatayetanai. Joveraantavaari Pablo
ikantavairi: “Jirokara ikantzitaitakariri pairani
pivaisatziite, iñaavaitakaakeri Tasorentsinkantsi
Kamantaneri Isaías-ni, ikantakeri:
²⁶ Piyaate, pinkanteri irika atziriite:
Pinkemaiyavetakya, eeromaita pikemath-
ataiyavakero.

Pamenaiyavetya, eeromaita piñagaiyironi.

²⁷ Tema kisoshire ikantaiyakani irikaite.

Matayempi jinaiyake.

Mavityaaki jinaiyake eejatzi.

Irootake kaari iñaantaiyaroni.

Kaari ikemantaiyani,

Kaari ipampithashiretantaiyani,

Tera inkempisantaiyeni, eero novavisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyeroni eerokaite iroka, aritakera irovav-
isaakoyetairi Pava kaari asheninkata. Aritake
inkempisantayetai iriroriite.” ²⁹ Ikantakerora
Pablo iroka ñaantsi, jataiyanakeni judío-payeeni,
osheki iñaanaminthatavakaanaka.

³⁰ Arira isaikapairi Pablo okaratzi apite
osarentsi. Ari jaakameethayetapiintakeriri
ikaratzi areetayetariri. ³¹ Ari iñaaventapiintakerori
ipinkathariventantai Pava, jiyotaantapiintako-
tairi eejatzi Avinkatharite Jesucristo. Tekatsira
oñaashirenkavaiterine.

**KAMEETHARI ÑAANTSI: Ñaaventaitzirira
Avinkatharite Jesucristo
The New Testament in the Pichis Ashéninka language of
Peru
El Nuevo Testamento in la Pichis Ashéninka lingua de
Peru**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka, Pichis

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020
b72f15e8-2b09-5a3e-bcda-702eafc504d4